

Det norske
Arbeiderparti

BERETNING
1923

KRISTIANIA
ARBEIDERNES AKTIETRYKKERI
1924

DET NORSKE ARBEIDERPARTI

BERETNING 1923

UTARBEIDET VED PARTIKONTORET

Innholdsfortegnelse.

	Side		Side
Innledning	1	Arbeiderpressens samvirke.	31
Centralstyre og Landsstyre	3	Arbeidernes Aktietrykkeri	32
Representasjon	5	Pressekontoret	32
Utvalg og komiteer	5	Partipressen	32
Landsmøtet i februar	6	Forlaget	35
Landsmøtet i november	6	Kommunalkontoret	36
Organisasjonsarbeidet	8	Leieboerutvalget	39
Organisasjonsoversigt pr. 1. juli	8	Pariserkommunens dag	43
Organisasjonsoversigt ved årsskiftet 1923—24 sammenlignet med 1. juli 1923	9	Justisfondet	44
Agitasjonen	10	Ruhrbesettelsen	44
Agitasjonsreiser	10	Bankkrisen	46
Enkeltforedrag	12	Murerforbundets stilling til Lands- organisationen	47
1. mai	17	Kooperasjonen	47
Kvindesekretariatet	21	Protest mot den finske reaksjon	48
Ungdomsforbundet	25	Tollforhøielsen	49
Barnelagsbevegelsen	27	Omorganiseringen	51
Skolevirksomheten	29	Kontingenten og kontingentsystemet	59
Idrettsopposisjon	30	Partiet og Den kommunistiske Inter- nationale	60
Arbeiderbladet	31	Efter novemberlandsmøtet	106

Innledning.

Året 1923 vil for alltid bli stående som et av de mest begivenhetsrike og skjebnesvangre i den norske arbeiderbevegelses historie. Det blev åpnet med den mest hensynsløse kamp partifellene imellem — før årets utgang var partifellesskapet mellom fraksjonene ophørt.

De 7—8 første dagene av året var den indre krig i full gang — vill og hensynsløs. Centralstyreflertallets forslag om avbrytelse av den organisatoriske forbindelse med Den kommunistiske Internasjonale stod fremdeles ved makt, og satte sinnene i kok. Heldigvis varte ikke den stemning så lenge. Med Radeks hjelp lykkedes det landsstyret å komme til enighet og et forslag om fortsatt medlemskap i Internasjonalen blev enstemmig vedtatt. Det blev et lite opphold i kampen, men de motstridende opfatninger var selvsagt ikke ophørt med den enstemmige innstilling.

Det verste som nu kunde hende var fortsatt kamp og mistenkeliggjørelse, uten at partimedlemmene blev gitt adgang til å gi uttrykk for sitt prinsipielle syn på de saker, hvorom striden stod. Kristiania Arbeiderparti fremsatte derfor sitt «Kristiania-forslag», som dekket flertallstilhengeres syn på en del av stridsspørsmålene. Så kom kampen om dette forslaget, «et fordekt forslag om utmeldelse av Internasjonalen», som mindretallet yndet å karakterisere det.

Med to stemmers overvekt blev Kristianiaforslaget vedtatt av februarlandsmøtet. Den knappe majoritet skapte øket bitterhet hos mindretallet og delvis usikkerhet hos flertallet. Mindretallet truet med at de ved næste korsvei skulde komme sterke og seirende tilbake.

Partistriden fortsatte. Fraksjonene var organiserte og blev efter hvert mere og mere sammensveiset. Fraksjonsinteressene gikk for så mange partimedlemmer foran partiinteressene. Mistenkeliggjørelsen var satt i system, de mest utrolige og simple midler blev brukt i kampen — åpenlyst og underhånden. Efter eksekutivmøtet i juni blev det verre enn nogen gang. Kampen mot centralstyret blev mere planmessig og ondartet. Ungdomsforbundet forsømt helt sine ungdomsopgaver og blev et parti innenfor partiet. Forbundets kontorer blev centralen for det mindretallsparti som allerede på et tidlig tidspunkt var et faktum. Derfra blev talevirksomheten landet over organisert — derfra blev fraksjonens pressevirksomhet satt i system. Da så den personlige nedrakningstrafikk til slutt kulminerte med at Tranmæl, og dermed hans mange meningsfeller i partiet, blev stemplet som provokatører og klasseforredere, da måtte grensen for det tillatelige ansees å være nådd. Et ansvarlig centralstyre kunde ikke godt gjøre annet enn det flertallet gjorde — suspendere de verste æreskjendere. Dette skritt hjalp en del. Tonen blev stemt litt ned, men kampen fortsatte.

Stillingen var nu slik i partiet at det var nødvendig å få satt en stopper for den indre kamp. Det kunde ikke lenger fortsette som før. Dette var også alle partimedlemmer fullt på det rene med. Landsmøtet blev med kortest mulig varsel innkalt til først i november måned for å si det avgjørende ord.

Det blev imidlertid ikke landsmøtet som fikk det avgjørende ord. Den kommunistiske Internasjonales eksekutivkomité forbeholdt sig den rett. Da dens ultimatum blev forelagt, var landsmøtets resultat gitt. Det *måtte* bety brudd med Internasjonalen og sprengning av partiet. Mindretallslederne her hjemme og eksekutivkomitéen vilde bruddet og vilde sprengningen. Det var derfor ikke mulig å hindre det.

Efter bruddet stod da bare tilbake å redde mest mulig for Det norske Arbeiderparti. Alle krefter blev satt i virksomhet — og resultatet som vi nu kan peke på, viser bedre enn noget annet at partiets mange trofaste medlemmer har utført et godt arbeid. I første omgang taper riktignok vårt parti ca. 12,000 medlemmer, men de vel 40,000 som blir tilbake, er trofaste partimedlemmer. De står i partiet fordi de ved sitt arbeid der vil fremme sine egne og sine klassefellers interesser. De som idag er med, er ærlige venner. Det er ikke *bare* et tap at mere eller mindre åpne motstandere av partiet forlot oss.

Det er klart at de omfattende indre kamper har vanskeliggjort alt organisatorisk og agitatorisk arbeid, så vel innad som utad, likesom det har tæret på økonomien og svekket partiet på alle måter.

Tidlig på året blev der organisert fylkespartier, omfattende både by og land, i Vest-Agder og Nordland. Det er nu bare Troms fylke som fremdeles opretholder de gamle kretspartier. Bypartiene Kongsvinger, Hamar, Drøbak og Tromsø er gått inn i sine respektive fylkespartier. I alt har partiet nu 15 fylkespartier, 9 kretspartier og 7 enkeltstående bypartier. Tilsammen 31 organisasjoner, som i juli måned tellet 52,792 medlemmer og ved årsskiftet 1923—24 40,260 medlemmer. Arbeidet i organisasjonene har for øvrig gått med til organisering og stabilisering av agitasjonskorp og arbeidsgrupper i fagforeningene.

Agitasjonen har vært omfattende som aldri før i et år som ikke var valgår. Riktignok har partistriden forringet verdien av den førte agitasjon, men den jevne fremgang i foreninger og medlemstall, inntil sprengningen, vidner om godt utført arbeid av partifellene landet rundt.

Årets to landsmøter og de derav følgende ekstra fylkes- og kretsmøter har fullstendig ødelagt partiorganisasjonenes økonomi. For partikassen har det samme blitt resultatet. Foruten landsmøtene har vi i år hatt 6 landsstyremøter. Det største antall som hittil er holdt noget år. Dårlig økonomi i avdelingene medfører økede krav til hovedpartiet, og selvsagt en slett økonomi for partiet som helhet.

Året 1923 var et stormfullt år. Kravene som blev stillet til medlemmer og organisasjoner var store. Våre trofaste partifeller vlste i stormens verste tid sin hengivenhet og sin troskap mot partiet. Nu er den verste storm redet av og nu er alle de, som kampen for å redde partiet sveiset fastere sammen, i ferd med å ta nye løft for å utbedre skaden vi led ved skibbruddet og derved muliggjøre den rike og sunde utvikling og stabilisering som Det norske Arbeiderparti nu har utsikt til å gå innø.

Centralstyre og landsstyre.

Sammensetning.

Inntil landsmøtet i februar bestod centralstyret av: Emil Stang, formann, Martin Tranmæl, redaktør, Olav Scheflo, partiets representant i eksekutivkomitéen, Thina Thorleifsen, Chr. Knudsen, Halvard Olsen; Ingvald Rastad og Alfred Madsen. Ole O. Lian var representant for Landsorganisasjonen og Olav Vegheim for Ungdomsforbundet. Suppleanter: Jacob Friis, suppleant for representanten i eksekutivkomitéen, Hary Nilssen, Hanna Adolfsen, Sverre Johannessen, Einar Gerhardsen og Elias Volan, suppleant for Lian.

Landsstyrets øvrige medlemmer: Jeanette Olsen, Narvik, Alfred Vaagnes, Finnmark, John Aalberg, Inntrøndelag, Gustav Sundby, Trondhjem, Ivar Ertresvaag, Ålesund, I. B. Aase, Bergen, A. Egede-Nissen, Stavanger, Ole Øisang, Kristiansand, Ole Moen, Rjukan, Eugene Olaussen, Buskerud, Oscar Torp, Østfold, Oscar Nilssen, Hedmark, Ivar Rikheim, Sogn og Fjordane, og Hans P. Haugli, Raufoss. Varamenn til landsstyret: Ole Fremo, Sør-Trøndelag, Charles Søiland, Rogaland, Anthon Christiansen, Vestfold, Karl Bøthun, Hordaland, og Ottar Lie, Hedmark.

Landsmøtet i februar valgte følgende centralstyre:

Oscar Torp, formann, Edvard Bull, viseformann, Einar Gerhardsen, sekretær, Martin Tranmæl, redaktør, Thina Thorleifsen, formann i kvinnesekretariatet, Olav Scheflo, medlem av eksekutivkomitéen, Alfred Madsen, Harry Nilssen, Kr. Kristensen, Emil Stang og Martin Strandli. Ole O. Lian har representert sekretariatet og Peder Furubotn Ungdomsforbundet.

Varamenn: Pontus Karlsen, Ingvald Rastad, Reidar Eriksen, Rolf Hofmo og Charles Syvertsen. Personlig varamann for Thina Thorleifsen, Hanna Adolfsen, for Lian, Knut Eng og for Furubotn, Arvid Hansen.

Landsstyrets øvrige medlemmer: Magnus Johansen, Østfold, Johan Bratvold, Akershus, Ottar Lie, Hedmark, Eugene Olaussen, Buskerud, Ole Moen, Telemark, Ole Øisang, Vest-Agder, Johs. Johnsen, Stavanger, I. B. Aase, Bergen, Johan Skjelfjord, Sogn og Fjordane, Rudolf Kanestrøm, Møre, Ole Fremo, Sør-Trøndelag, Gustav Sundby, Trondhjem, John Aalberg, Nord-Trøndelag, Gitta Jønsson, Tromsø, og Alfred Vaagnes, Finnmark.

Varamenn: Hj. Pedersen, Opland, Konrad Knudsen, Drammen, Sverre Hjertholm, Vestfold, Ivar Ertresvaag, Møre, og Ingvald Bækken, Kongsvinger.

På landsmøtet i november valgtes: Oscar Torp, formann, Edvard Bull, viceformann, Einar Gerhardsen, sekretær, Martin Tranmæl, redaktør, Sigrid Syvertsen, formann for Kvinnesekretariatet, Alfred Madsen, Ingvald Rastad, Rolf Hofmo, Johannes Johansen, Mathias Fredsti og Gunnar Braathen. Ole O. Lian har representert sekretariatet.

Varamenn: Harry Nilssen, Valdemar Nielsen, Charles Syvertsen, Torbjørn Henriksen, Øistein Martinsen, Rachel Grepp, suppleant for Sigrid Syvertsen, og Knut Eng for Lian.

Landsstyret: Magnus Johansen, Østfold, Johan Bratvold, Akershus, Oscar Nilssen, Hedmark, Nils Steen, Buskerud, Sverre Hjertholm, Vestfold, Ole Moen, Telemark, Ole Øisang, Sørlandet, Nils Norheim, Stavanger, Ivar Rikheim, Sogn og Fjordane, Rudolf Kanestrøm, Møre, Johan Nygaardsvold, Sør-Trøndelag, Ivar Aarseth, Trondhjem, John Aalberg, Nord-Trøndelag, Gitta Jønsson, Nord-Norge og A. Moan, Nord-Norge.

Varamenn: Konrad Knudsen, Drammen, H. Haugli, Vest-Opland, Emil Aase, Rogaland, Wilhelm Jacobsen, Namdalen, og Ingvald Bækken, Kongsvinger.

Møter.

Centralstyret har avholdt 67 møter og behandlet i alt 639 saker. Landsstyret har vært samlet 6 ganger og har avholdt 20 møter. Centralstyret har dessuten hatt 3 fellesmøter med stortingsgruppen og et med Kristiania Arbeiderpartis styre og et med Ungdomsforbundets centralstyre. I alt 92 møter.

Landsstyremøtet 5—9 januar behandlet partiets stilling til Internasjonalen og budgettene for 1923. Radek var til stede som Kominterns representant. 23—24 februar behandlet landsstyret forholdet til «Mot Dag» og gjennomgikk centralstyrets innstillinger og landsmøtets dagsorden. I mars behandledes en del saker som var oversendt fra landsmøtet. På møte 22—23 september behandledes beretningen fra det utvidede eksekutivmøte og partiets stilling til de fattede beslutninger og suspensjonen av Jeanette Olsen og Thornæs. Landsmøtet besluttet innkalt til 2 november. I november behandledes innstilling til landsmøtet i spørsmålene om omorganiseringen, kommunalkontor og opplysningsvirksomheten. Dessuten blev foretatt innstilling på landsmøtets funksjonærer. 5 november behandlet landsstyret en del småsaker som var oversendt fra landsmøtet og hadde dessuten fellesmøte med stortingsgruppen, hvor der blev foretatt nyvalg på styre.

16 januar avholdt centralstyret fellesmøte med stortingsgruppen. Der blev foretatt valg på styre og behandlet en del andre saker. 16 februar blev traktatsituasjonen behandlet i et fellesmøte og 20 februar trontalen og et par andre saker.

Den 16 april hadde centralstyret et fellesmøte med styret i Kristiania Arbeiderparti og drøftet omorganiseringen.

Partikontoret.

Som sekretærer fungerte fra årets begynnelse Aksel Zachariassen og Kr. Aune.

Aune fratrådte som sekretær 1 juli og Zachariassen 1 oktober. Zachariassen blev fra 1 oktober ansatt som bestyrer av Pressekontoret og har samtidig fungert som sekretær for skolekomitéen og det internasjonale utvalg.

Kontorets personale for øvrig har vært en kassererske, en kontordame og en visergutt.

Representasjon.

På det utvidede eksekutivmøte i juni møtte som partiets representanter Erling Falk (som stedfortreder for Bull), Martin Tranmæl og Rolf Hofmo. Den siste efter innstilling fra Kristiania Arbeiderpartis styre. Dessuten møtte Olav Scheflo som medlem av eksekutivkomiteén og Peder Furubotn som representant for Ungdomsforbundet.

Oscar Torp representerte partiet på det svenske kommunistpartis kongress i Stockholm i juni.

På fylkesmøtet i Hedmark 17 og 18 februar møtte Bull og Scheflo. Vest-Opland 11 februar, Oscar Torp og Sverre Støstad. Østfold 18 februar, Tranmæl og Halvard Olsen. Aust-Agder 18 februar, Einar Gerhardsen og Kr. Aune. Buskerud 18 februar, Ingvald Rastad og Emil Stang. På «Fremtiden»s fellesmøte i Drammen 18 mars møtte Martin Tranmæl. Pressekonferanse i Vestfold 18 mars, Oscar Torp. Bladmøte i Kongsvinger 18 mars, Einar Gerhardsen. Telemark fylkespartis møte 29 og 30 mars, Alfred Madsen. Kommunalmøte i Rogaland 29 mars, Fr. Monsen. Vest-Agder fylkespartis møte 21 og 22 april, Oscar Torp. Rogaland 29 og 30 april, Martin Tranmæl. Sør-Trøndelag 10 mai, Oscar Torp og Martin Tranmæl. Gudbrandsdalen 20 mai, Alfred Madsen. Namdalen 24 mai, John Aalberg. Kommunalmøte på Hamar 2 og 3 juni, Emil Stang. Helgeland 23 og 24 juni, Einar Gerhardsen. Nordland 6 juli, Gitta Jønsson. Inn-Trøndelag 29 juli, Einar Gerhardsen. Kommunalmøte i Sør-Trøndelag 15 juli, Fr. Monsen. Vest-Agder 1 og 2 september, Knut Eng. Kommunalmøte i Inn-Trøndelag i september, K. M. Nordanger. Buskerud 13 og 14 oktober, Martin Tranmæl og Olav Scheflo. Vestfold 14 oktober, Einar Gerhardsen og Emil Stang. Sør-Trøndelag 21 oktober, Martin Tranmæl og Olav Scheflo. Inn-Trøndelag, Oscar Torp og Sverre Støstad. Rogaland, Johs. Johnsen og Konrad Nordahl. Akershus, Ingvald Rastad og Emil Stang. Østfold, Einar Gerhardsen. Aust-Agder, Knut Eng, Ole Øisang og Kr. Kristensen. Reinsvoll 15 november, Charles Syvertsen. Akershus fylkesstyre 15 november, M. Fredstie. Sør-Trøndelag 9 desember, Martin Tranmæl. Telemark 9 desember, Oscar Torp. Buskerud 29 desember, Oscar Torp, og Inn-Trøndelag 30 desember, Martin Tranmæl.

På Kvinneforbundets landsmøte 23 februar møtte Chr. H. Knudsen. På Ungdomsforbundets landsmøte i februar, Edvard Bull. På Landsorganisasjonens kongress, Emil Stang og Harry Nilssen. På Trearbeiderforbundets landsmøte, Oscar Torp. På Nærings- og Nydelsesmiddelforbundet, Knut Eng, og på Ungdomsfylkingens konstituerende landsmøte, Oscar Torp og Edvard Bull.

Utvalg og komitéer.

Som partiets representant i sekretariatet har Martin Tranmæl fungert hele året. Oscar Torp har vært varamann. I Ungdomsforbundets centralstyre var Tranmæl representant inntil landsmøtet i februar. Efter landsmøtet vages Oscar Torp med Einar Gerhardsen som varamann. I stortingsgruppen, Torp og Tranmæl, i «Mot Dag»s styre og redaksjon, Alfred Madsen, og i idrettsopposisjonen Aksel Zachariassen med Charles Syvertsen som suppleant.

Agitasjons- og organisasjonsutvalget: Oscar Torp, formann. Ingvald Rastad, Harry Nilssen, Martin Tranmæl, Knut Eng, Kr. Kristensen, Peder Furubotn, Rolf Hofmo og Einar Gerhardsen. Etter novemberlandsmøtet: Einar Gerhardsen, formann, Oscar Torp, Rolf Hofmo, Martin Tranmæl og Thina Thorleifsen.

Det faglige utvalg: Ole O. Lian, formann, Martin Tranmæl, Alfred Madsen, Martin Strandli, Johs. Ødegaard, Peder Furubotn og Edvard Mørk. Etter novemberlandsmøtet: Oscar Torp, formann, Ingvald Rastad, Ole O. Lian, Martin Tranmæl, Edvard Mørk, Gunnar Braathen, M. Fredstie og Einar Gerhardsen.

Kommuneutvalget: Emil Stang, formann, Kr. Aamot, Olav Steines, Oscar Nilssen, Fr. Monsen, K. M. Nordanger og Adolf Indrebø. Etter landsmøtet: Adolf Indrebø, formann, Ingvald Rastad, sekretær, K. M. Nordanger, Johan Leiro, Olav Steinnes, Carl Andersen og Olav Solummoen.

Det internasjonale utvalg: Edvard Bull, formann, Martin Tranmæl, Olav Scheflo, Rachel Grepp og Jakob Friis med Aksel Zachariassen som sekretær. Etterat Friis reiste til Paris blev Stang innvalgt i hans sted. Etter landsmøtet: Edvard Bull, formann, Haakon Meyer, sekretær, Oscar Torp, Martin Tranmæl, Erling Falk, Alfred Madsen og Vm. Nielssen.

Det kooperative utvalg: Sverre Sivertsen, formann, Oscar Olberg, Anna Dahl, Johan Nygaardsvold, Aldor Ingebrigtsen, Pontus Karlsen og Bjarne Ju'lum. Etter landsmøtet: Jens Teigen, formann, O. Ripnes, sekretær, Ida Hillestad, Sigrid Syvertsen og Johan Nygaardsvold.

Jordbruksutvalget: Oscar Torp, formann, Chr. Hornsrud, Svend Skaardal, Haavard Langseth og A. Moan. I viktige saker blev komitéen supplert med Edvard Bull og Olav Scheflo. Etter landsmøtet: Chr. Hornsrud, formann, O. H. Tokerud, sekretær, Svend Skaardal, A. Moan, Tor Lundtveit, Oscar Nilssen, Gunnar Lund og Vm. Nielssen.

Kulturutvalget: Edvard Bull, formann. Eugene Olaussen, Birger Bergersen, Anton Hansen og Sigurd Hoel.

Forlagskomitéen: Oscar Torp, Sverre Sivertsen og Eugene Olaussen med Reinert Torgeirson som sekretær. Etter landsmøter: Oscar Torp, Sverre Sivertsen og Arne Ordning. Den siste er Ungdomsfylkingens representant.

Centralstyrets representanter i kontrollkomitéen: Chr. H. Knudsen, Ole O. Lian og Oscar Torp.

Økonomisk samvirke: I styret før novemberlandsmøtet, Oscar Torp og Emil Stang. Etter landsmøtet blev Stang ombyttet med Vm. Nielssen. I representantskapet: Vm. Nielssen, Peder Løwe, Isak Lundsrud, Borgar Steinseth og Nils Vik.

Skolekomitéen: Edvard Bull, Arvid Hansen og Jørgen Vogt. Etter landsmøtet: Edvard Bull, formann, Alfred Trønsdal og Trond Hegna med Chares Syvertsen og Haakon Meyer som suppleanter.

Bankkomitéen: Chr Hornsrud, formann, Edvard Bull, Emil Stang, Sverre Sivertsen, Alfred Madsen, Sverre Krogh og Erling Falk. Etter landsmøtet: Chr. Hornsrud, formann, Edvard Bull, Sverre Sivertsen, Alfred Madsen og Erling Falk.

Fiskeriutvalget: Aldor Ingebrigtsen, formann, Sverre Sivertsen, sekre tær, og Kr. Tønder.

Leieboerutvalget, partiets representant, Harry Nilssen med Hanna Adolfsen som suppleant.

Landsmøtet i februar.

Partiets 26. ordinære landsmøte avholdtes i Kristiania 24 februar til 1 mars.

Det viktigste spørsmål på dette landsmøte var stillingen til Internasjonalen. Dessuten behandledes beretning regnskap og budgetter. «Mot Dag», stillingen til voldgiftsloven, partiets organisasjonsform, omlegningen av Kvinneforbundet, endringer av partiets lover, partiavisenes navn, partiets forhold til kooperasjonen og stillingen til beslutningene på 3. og 4. verdenskongress.

Fra Den kommunistiske Internasjonale møtte Bucharin, Kolarow og Kobjetski. Fra Ungdoms-Internasjonalen møtte Schatskin, fra Sveriges kommunistparti Zetha Høglund og Fr. Strøm. fra Landsorganisasjonen Aarøe og Teigen og fra Norges kommunistiske Ungdomsforbund Alfred Trønsdal og Arnfinn Vik.

Landsmøtet i november.

Partiets 3. ekstraordinære landsmøte holdtes i Kristiania fra 2 til 4 november.

Hovedspørsmålet var, her som på februarlandsmøtet, stillingen til Internasjonalen. Nærmere redegjørelse for denne sak er inntatt på annet sted i denne beretning. Dessuten behandledes de dagsaktuelle krav, retningslinjer for partiets politikk, kommunalkontor, retningslinjer for partiets opplysningsvirksomhet, lovforandringer, arbeiderdomstol, omorganiseringen, partikontingenten, suspensjonene, partiets økonomi og partisituasjonen.

Fra eksekutivkomitéen møtte Edvin Høernle, fra Ungdoms-Internasjonalen Richard Schüller, fra det svenske parti Joh. Bohlin, fra Landsorganisasjonen Ole O. Lian og fra Ungdomsforbundet Birger Madsen, Auden Baastad og Henry W. Kristiansen. Dessuten var Chr. H. Knudsen spesielt innbudt.

Trykt protokoll fra begge årets landsmøter er omsendt samtlige partiavdelinger.

Organisasjonsarbeidet.

I 1923 er der organisert fylkespartier i Vest-Agder og Nordland. Etter partisplittelsen i november er bypartiene Hamar og Kongsvinger gått inn i Hedmark fylkesparti, Tromsø byparti er sammensluttet med Malangen og Lyngen kretsparti og den avdeling som er under stiftelse i Drøbak skal tilsluttes Akershus fylkesparti.

Fylkespartier omfattende by og land er således ferdigorganisert i: Østfold, Akershus, Hedmark, Vestfold, Telemark, Vest-Agder, Hordaland, Sogn og Fjordane, Møre, Sør-Trøndelag og Finnmark. Drammen og Kongsberg bypartier vil i den nærmeste fremtid gå sammen med Buskerud fylkesparti og Stavanger og Haugesund sammen med fylkespartiet i Rogaland. I Oppland fylke er det som før 2 kretspartier, Gudbrandsdalen og

Organisasjonsoversikt pr. 1 juli 1923.

Organisasjonens navn.	Antall herreds-partier.	Antall by-partier.	Antall komm. uten partifor.	Antall for-eninger.	Antall medlemmer i alt.	Derav kvinner.
Østfold	21	4	8	48	1 250	200
Akershus	17	0	4	100	2 620	425
Hedmark	26	0	3	157	3 056	618
Gudbrandsdalen	3	1	1	30	616	63
Vest-Oppland	12	1	7	52	1 400	200
Buskerud	17	1	1	115	3 837	953
Vestfold	6	4	9	62	1 550	398
Telemark	6	5	3	64	2 450	112
Aust-Agder	2	3	12	23	322	42
Setesdalen	5	0	3	9	110	30
Vest-Agder	-	3	-	-	420	100
Rogaland	9	0	36	23	358	57
Hordaland	10	0	40	19	811	98
Sogn og Fjordane	1	0	-	7	420	13
Møre	6	3	40	45	817	107
Sør-Trøndelag	15	0	18	74	1 425	253
Inn-Trøndelag	-	2	-	35	819	198
Namdalen	-	1	-	-	682	153
Helgeland	4	0	-	20	213	40
Nordland	10	3	16	65	1 048	213
Senjen	-	0	-	10	219	104
Trondenes	-	0	-	9	110	30
Malangen	-	0	-	-	36	6
Finnmark	-	4	-	-	607	74
Kristiania	-	-	-	107	20 223	3 616
Kongsvinger	-	-	-	1	34	13
Hamar	-	-	-	21	823	168
Kongsberg	-	-	-	7	237	65
Drammen	-	-	-	25	1 023	174
Stavanger	-	-	-	22	733	172
Haugesund	-	-	-	6	130	40
Bergen	-	-	-	32	1 620	170
Trondhjem	-	-	-	49	2 505	365
Tromsø	-	-	-	7	148	73
Drøbak	-	-	-	1	120	48
Tilsammen	170	46	201	1 245	52 792	9 391

Vest-Opland. I Aust-Agder opprettholdes Setesdalen som eget kretsparti, i Nord-Trøndelag er Namdalen eget kretsparti og i Nordland opprettholdes kretspartiet i Helgeland. I Troms er der fremdeles 3 kretspartier, men der arbeides for å få Senjen og Trondenes sammensluttet til et kretsparti for søndre del av Troms, mens Malangen og Lyngen sammen med Tromsø byparti utgjør kretspartiet for nordre Troms.

Ved utgangen av 1923 hadde partiet 15 fylkespartier, 9 kretspartier og 7 enkeltstående bypartier. I alt 31 organisasjoner. I januar 1922 var antallet av samorganisasjoner 67 og i januar 1923 var der 44.

På grund av vanskelighetene med å få inn rapporter er det ikke mulig å gi en fullstendig organisatorisk oversikt. Partisplittelsen i november har ikke gjort arbeidet lettere. Organisasjonsoversiktene på s. 8—9 er dog på det nærmeste riktig og bygget på oppgaver fra de lokale organisasjoner. Medlemsantallet pr. 1 juli er bygget på kontingentinnbetaling og således helt korrekt.

Organisasjonsoversikt ved årsskiftet 1923—24 sammenlignet med 1 juli 1923.

Nr.	Organisasjon.	1 juli 1923.		Omkring årsskiftet 1923—24.	
		Foreninger.	Medlemmer.	Foreninger.	Medlemmer.
1	Østfold	48	1 250	47	1 100
2	Akershus	100	2 740	100	2 800
3	Hedmark	179	3 913	100	1 550
4	Gudbrandsdalen	30	616	13	320
5	Vest-Opland	52	1 400	14	800
6	Buskerød	115	3 837	87	2 955
7	Vestfold	62	1 550	45	1 268
8	Telemark	64	2 450	35	1 500
9	Aust-Agder	23	322	17	300
10	Setesdalen	9	110	5	50
11	Vest-Agder	?	420	26	450
12	Rogaland	23	358	21	350
13	Hordaland	19	811	6	250
14	Sogn og Fjordane	7	420	7	200
15	Møre	45	817	35	830
16	Sør-Trøndelag	74	1 425	45	1 200
17	Inn-Trøndelag	35	819	25	650
18	Namdalen	-	682	25	700
19	Helgeland	20	213	24	400
20	Nordland	65	1 048	13	400
21	Trondenes	9	110	5	110
22	Senjen	10	219	10	219
23	Malangen og Tromsø	-	184	23	310
24	Finnmark	-	607	20	400
25	Kristiania	107	20 223	104	18 502
26	Kongsberg	7	237	4	210
27	Drammen	25	1 023	25	950
28	Stavanger	22	733	17	700
29	Haugesund	6	130	4	120
30	Bergen	32	1 620	4	150
31	Trondhjem	49	2 505	15	700
	Tilsammen	1 237	52 792	921	40 260

Under opgaven fra Hedmark går også de tidligere bypartier Hamar og Kongsvinger.

Fra Setesdalen, Sogn og Fjordane, Finnmark, Haugesund og Trondhjem har vi ikke fått nøiaktig opgave over medlemsantallet, hvorfor dette er skjønsmessig fastsatt. Det er dog neppe for høit.

Agitasjonen.

Den regulære agitasjonsvirksomhet i året har i høi grad vært vanskeligjort av den bitre partistrid. For mange partifeller var interessen for fraksjonen større enn interessen for partiet. Foredragsvirksomheten har neppe noget år vært større i et år som ikke var valgår. Verdien av foredragene blir derimot forringet, når man vet at en stor del av dem gjaldt kampen innad.

I april og mai blev der arrangert fylkesvis agitasjon i fylkene nærmest Kristiania. I Vestfold var der 14 møter den 14 og 15 april med foredrag av Sverre Støstad, Haakon Meyer, Eugene Olausen, Martin Tranmæl og Einar Gerhardsen.

21 og 22 april var der 11 møter i Østfold med taler av Martin Tranmæl, Olav Steinnes, Einar Gerhardsen og Olav Scheflo. 10 mai 21 møter i Gudbrandsdalen med taler av Hans Johansen, Andr. Hansen, Joh. Nygaardsvold, Alb. Moen, T. Stensrud, Svend Skaardal og Carl Hornlie.

Agitasjonsmånedene.

I forbindelse med utarbeidelsen av omorganisasjonsforslaget besluttedes i mai å igangsette en landsomfattende agitasjon i månedene september og oktober. Detaljerte planer over opgavene i hver enkelt uke i de to måneder blev utarbeidet og omsendt sammen med forskjellig agitasjonsmateriell. Der blev omsendt et hefte med beslutninger og veiledning for opprettelse av arbeidsgrupper og agitasjonskorps og detaljerte planer og materiell for korte organisasjonskurser. Dessuten blev følgende flyveblader utsendt i et samlet oplag av 150,000: 1. «Hvad er Det norske Arbeiderparti?» 2. «Arbeider». 3. «Arbeiderhustru.» 4. «Land og skogarbeider» og 5. Fisker». I den faglige agitasjonsuke: 1. «Hvad har fagorganisasjonen vært for arbeiderklassen?» 2. «Hvad er fagorganisasjonen?» og 3. «Hvem kan forsvare?»

Nogen fullstendig oversikt over resultatet av agitasjonsmånedene har vi ikke. Dog kan det sies at der landet over var i gang henimot 100 organisasjonskurser og at partiavisene, «Det 20. Århundrede» og «Arbeiderkvinnen» tilsammen fikk flere tusen nye abonnenter og partiet fagorganisasjonen og samvirkebevegelsen mange nye medlemmer.

Agitasjonsreiser.

Aldor Ingebrigtsen i Helgeland.

Fra 2 til 16 september reiste Aldor Ingebrigtsen i Helgeland og talte på følgende steder: Skillebotn, Mosheim, Nordhus, Heilstadløyken, Lund, Brønnøysund, Vega, Vik, Sund, Leland, Kviting, Bjørn, Glein, Våg, Nordvika, Skago, Øksningen, Husvær. Sandvær, Sæløy og Korgen. Tilsammen 21 foredrag for 1385 tilhørere.

Thina Thorleifsen i Trøndelag.

Thina Thorleifsen reiste fra 17 september i Nord- og Sør-Trøndelag. Hun talte på følgende steder: Meraker, Stjørdal, Frosta, Frol, Levanger, Verdal, Røra, Stenkjær, Malm, Egge, Bangsund, Namsos, Hommelvik, Ranheim, Selsbak, Klæbu, Heimdal, Orkanger, Melhus, Løkken, Rognes og Støren. I alt 21 foredrag for tilsammen 1000 tilhørere.

Kr. Aune i Sogn og Fjordane.

I tidsrummet 2 april til 15 mai reiste Kr. Aune i Sogn og Fjordane. Han talte på følgende steder: Flåm, Aurland, Lærdal, Vadheim, Lavik, Tredal, Høyanger (2), Bjørdal, Eivindvik, Hyllestad, Bygstad, Sande, Førde, Skei, Bjørketo, Sandane (2), Vereide, Rygg, Utvik, Innvik, Nordfjordeid, Haugen, Starheim, Florø (3), Hjelle, Hornlid, Heggebygden, Vassenden, Vadheim, Bergen og Laksevåg. Tilsammen 35 foredrag for 3090 tilhørere.

Einar Gerhardsen i Inn-Trøndelag.

I forbindelse med deltagelsen på årsmøtet holdt Einar Gerhardsen følgende foredrag i Inn-Trøndelag fra 22 til 29 juli: Mære, Røra, Stenkjær, Valøy, Sem og Sunnan (2). Tilsammen 7 foredrag for 640 tilhørere.

Kr. Aune i Møre.

I tidsrummet 19 mai til 17 juli reiste Kr. Aune i Møre og talte på følgende steder: Åndalsnes (2), Veblungsnes, Molde, Vestnes, Nesjestranden, Hovdenakk (2), Kleive, Molde, Aurosen, Aukra, Eidsvågen, Molde, Kristiansund (2), Brohaven, Vebenstad, Kvernes, Eide, Sundalen (2), Ålvundeid, Meisingset, Tingvold, Halså, Vesterålen, Stensøysund, Dale, Enge (2), Battenfjorden, Straumsnes, Kristiansund, Ålesund (2), Langevågen, Spelkavik, Vatne, Bratvåg, Haramsøy, Hareide, Tjella, Eidsøra, Molde (3), Åndalsnes og Ormheim. Tilsammen 51 foredrag for 4080 tilhørere.

Einar Gerhardsen i Helgeland.

I forbindelse med årsmøtet i Helgelands Kretsparti holdt Einar Gerhardsen følgende foredrag fra 15 juni til 1 juli: Røros, Ålen, Holtålen (2), Mosjøen, Mo i Ranen, Hemnesberget, Brønnøysund (4), Hommelstø, Øvre Velfjord, Halsøy, Fellingfors (2). I alt 16 foredrag for 2000 tilhørere.

Thina Thorleifsen i Rogaland.

Fra 1 til 13 juli holdt Thina Thorleifsen følgende foredrag i Rogaland: Årdal, Sandnes, Ekersund, Stavanger (2), Jørpeland, Sauda (2), Hillevåg og Haugesund. Tilsammen 10 foredrag for 860 tilhørere.

Naftali Nilsen i Finnmark.

Naftali Nilsen foretok i juni—juli en foredragsturné i Finnmark for partiet og Landsorganisasjonen i fellesskap. Han holdt i alt 20 foredrag som alle var godt besøkt. Nærmere rapport har vi ikke fått.

Haakon Meyer i Møre og Sør-Trøndelag.

Fra 4 til 21 oktober reiste Haakon Meyer i Møre og Sør-Trøndelag og talte på følgende steder: Ormheim, Veblungsnes, Ålesund (2), Molde (2), Kristiansund, Enge, Lærumsviken, Kristiansund (3), Hommelvik, Trondhjem, Orkanger, Rindalsskogen og Rindalen. Tilsammen 18 foredrag for 1000 mennesker.

Gitta Jønsson i Finnmark.

Fra 27 april til 28 mai reiste Gitta Jønsson i Finnmark. Hun talte på følgende steder: Alta (3), Hammerfest, Vardø (4), Vadsø (2), Kirkenes (2), Mehamn, Honningsvåg, Nordvågen, Kamøvær, Honningsvåg og Hammerfest. Tilsammen 20 foredrag for 3700 tilhørere.

Martin Tranmæl i Sør-Trøndelag.

Fra 6 til 12 oktober talte Martin Tranmæl på følgende steder i Sør-Trøndelag: Røros, Graftås, Kirkmo, Støren, Holtålen, Trondhjem (2), Meldal og Opdal. I alt 9 foredrag for 1220 tilhørere.

Martin Tranmæl i Trøndelag.

I tiden 10 til 18 november holdt Tranmæl følgende foredrag i Trøndelag: Trondhjem (5), Ranheim (2), Kopperå (2), Meraker, Meldal, Stjørdal (2) og Hommelvik. I alt 14 foredrag.

Carl Lee i Ryfylke.

Sist i november reiste Carl Lee i Ryfylke. Partikontoret har ikke mottatt rapport.

Knut Alsgaard i Helgeland.

I november reiste Knut Alsgaard i Helgeland. Han deltok vesentlig i partimøter. Ingen rapport.

Anker Olsen og Harald Liljedahl i Nordland.

Fra 17 juli deltok Anker Olsen og Harald Liljedahl i en motorbåtturné i Nordland.

De hadde møter i Sørvågen, Balstad, Henningsvær, Stamsund, Leknes, Kabelvåg, Svolvær, Narvik (2), Ballangen, Ankenes, Kjelbotn, Bogen, Tårstad, Løddingen, Kjøpsvik, Bliksvær, Rognan, Misvær, Setså, Rusånes, Fauske, Fincide, Hegmoen, Kjelling, Kjøpstad, Larsås og Bodø (2). I alt talte de på 29 møter eller stevner for tilsammen 2500 tilhørere. Dessuten holdt de endel foredrag på partimøter.

Enkeltforedrag.

Martin Tranmæl: Trondhjem (10), Drammen (3), Skien, Elverum, Raufoss, Greåker, Sarpsborg, Lunde (2), Ulefoss, Strømmen, Fredrikstad, Tønsberg, Horten, Borgenhaugen, Sponvika, Bergen (9), Haugesund, Sandnes (3), Stavanger (3), Laksevåg, Gjøvik (3), Orkdal (3), Orkanger, Løkken, Svorkmo, Torsnes, Sandvika, Seljord (3), Moss (2), Tistedalen, Fredrikshald, Bonnsætra, Lillehammer, Bryn, Larvik (2), Langesund,

Aspeli, Tofte, Voss, Tåsen, Hamar, Stange, Romedal, Grorud, Jevnaker, Kap, Raufoss, Hundalen, Verdal (2), Levanger, Ranheim og Kristiania (32). Tilsammen 111 plus 23 på 2 turnéer, i alt 134 foredrag.

Einar Gerhardsen: Arendal, Asker, Drammen, Kongsvinger, Lisleherad, Notodden (2), Heddal, Agnes, Larvik, Horten, Nøterø, Torp, Rød, Kråkerøy, Trondhjem, Kristiansund (5), Eidsvold (2), Vestfossen, Heddal (2), Sandvika (4), Bonnsætra, Lillehammer, Moss, Tofte, Abildsø (2), Holmestrand (2), Kroken, Drangedal (2), Kongsvinger, Hurum, Krokstadelven, Kongsberg, Løten, Hønefoss (2) og Kristiania (55). I alt 99 plus 23 på 2 turnéer, tilsammen 122 foredrag.

Kr. Aune: Lysaker, Drammen, Hellefoss, Oppegård, Moss, Eidsvold og Jevnaker. Tilsammen 7 plus 86 på 2 turnéer, i alt 93 foredrag.

Alfred Madsen: Elverum, Gjøvik, Drammen, Kristiania, Sarpsborg, Aker, Kongsvinger, Raufoss, Horten, Notodden, Bergen, Laksevåg, Domås, Tofte, Lørenskog, Lillestrøm, Drangedal, Fett, Nore, Eidsvold, Minnesund, Dale, Voss, Disenå, Larvik, Sandefjord, Tønsberg, Holmestrand, Rjukan, Hamar, Moelv, Lillehammer, Ådals Bruk, Jømna, Rena, Stavanger, Sandnes og Haugesund. I alt 90 foredrag, hvorav 53 faglige og 37 politiske.

Oscar Torp: Fredrikstad (2), Sarpsborg (5), Drammen (2), Simensbråten (2), Sandefjord, Tønsberg, Raufoss, Gjøvik (2), Kristiansand, Kongsberg (2), Skotselv (2), Rjukan (2), Fandrem, Orkanger, Løkken, Svorkmo, Siljan, Lørenskog, Tyrigrava, Stenkjær (3), Namsos (3), Bangsund (2), Skien, Notodden (2), Kolbotn, Fredrikshald, Trondhjem (3), Hønefoss (2), Horten, Krokstadelven, Lysaker, Nordstadtland, Hunn, Vardal (2), Meraker (2), Levanger (2), Strømsgodset, Moss, Lillestrøm, Kristiania (15), Kristiansand, Levanger, Skien, Notodden og Drammen. Tilsammen 82 foredrag.

Håkon Meyer: I alt 64 enkeltforedrag på forskjellige steder i landet, de fleste dog i Kristiania. Dertil kommer 18 foredrag på en turné, tilsammen 82 foredrag.

Erling Falk: I alt 75 foredrag, hvorav de fleste i Kristiania og Trøndelag.

Ingvald Rastad: I alt 65 foredrag på forskjellige steder i landet, hvorav dog de fleste i Kristiania.

Thina Thorleifsen: Kristiania (10), Drammen (2), Moss (2), Fredrikstad, Sarpsborg, Skeberg, Reinsvoll, Kongsvinger, Jevnaker, Solbergelven (2), Mjøndalen, Abildsø, Simensbråten, Holmestrand, Sandefjord, Strømmen, Høvik (2), Odalen, Tofte. Tilsammen 32, dertil kommer 31 foredrag på 2 turnéer, i alt 63 foredrag.

Arne Ordning: I alt 60 foredrag, hvorav de fleste i Kristiania og Akershus.

Rolf Hofmo: Gran, Slemmestad, Voss (2), Arna (2), Bergen, Lysaker, Sandvika (2), Asker, Høvik, Stabekk, Kjelsås, Kolbotn, Lillestrøm og Kristiania (41). Tilsammen 57 foredrag.

Harald Langhelle: Bodø, Reinsvoll, Raufoss, Kristiania, Odda, Dale, Kongsberg, Ørje, Drammen, Løkken, Orkanger, Alta, Ballangen, Sulitjelma, Jakobsbakken, Finneidet, Tomsø, Vestby, Sundby og Rognan. Tilsammen 53 foredrag.

Aksel Zachariassen: Sandvika, Lier, Eidsvoll (2), Kapp, Porsgrund (2), Borgestad, Sarpsborg, Ask, Kløfta, Tyrstrand, Hønefoss (2), Lysaker, Orkdal, Trondhjem, Hommelvik, Holtålen, Greåker, Sarpsbog, Kongsvinger og Kristiania (28). Tilsammen 50 foredrag.

Aldor Ingebrigtsen: Grårud, Tromsø (3), Eidsfoss, Hoff, Mandal (3), Kristiania, Eidsberg, Tangen i Herland, Skjærvøy, Lyngseidet, Kårvikhavn, Stakvik, Slåtnes, Grorud, Kjelsås, Eidsvoll, Bøn, Tromsø, Lyngseidet, Kvalvik og Furufalten (2). Tilsammen 26 plus 22 på en foredragsturné, i alt 48 foredrag.

Oscar Nilssen: I alt 47 foredrag på forskjellige steder i Hedmark.

Harry Nilssen: I alt 38 foredrag, hvorav de fleste i Kristiania og omegn.

Knut Eng: I alt 36 foredrag, hvorav de fleste i Kristiania.

Ole Øisang: Rørosdistriktet (6), Arendal (4), Larvik, Østre Halsen, Tønsberg, Mandal, Kristiansand og omegn (21). Tilsammen 35.

Gitta Jønsson: I alt 14 foredrag i Tromsø og omegn. På foredragsturné i Finnmark 20. Tilsammen 34 foredrag.

Helga Karlsen: Bergen, Haugesund, Stavanger, Arendal, Kristiansand, Moss, Horten, Høibråten, Kolbotn, Øraker (2), Kjelsås, Sarpsborg, Bryn og Kristiania (19). Tilsammen 34 foredrag.

Trygve Lie: I alt 32 foredrag, hvorav de fleste i Akershus.

Anker Olsen: Kristiania (5), Askim, Notodden og Rjukan. Tilsammen 8 plus 24 på en turné, i alt 32 foredrag.

Peder Lowe: I alt 32 foredrag, vesentlig i Akershus.

Carl Lee: Sauda (3), Hellandsbygden, Sand, Voss (2), Dale, Nestun, Flesland (3), Laksevåg (3), Lillebø, Sagvåg, Lervik, Høyanger (5), Vadheim, Sogndal, Skjolden, Øvre Ardal (2), Leikanger, Nedre Hafslo, Bergen (3), Arna (2) og Odda. Tilsammen 31 foredrag.

Herm. Thornes: Tilsammen 30 foredrag på forskjellige steder i Namdalen.

Svend Skårdal: 30 foredrag på forskjellige steder i landet.

Ingjald Norstad: I alt 29 foredrag i Larvik og nærmeste omegn.

Aksel Sømme: I alt 25 foredrag, hvorav de fleste i Kristiania og omegn og på Rjukan.

Nils Hønsvald: Tilsammen 25 foredrag på forskjellige steder i Østfold.

Sverre Knudsen: Solbergelven (4), Jevnaker (3), Gulskogen (2), Heen, Lierstranden og Åmot. Dessuten holdt han endel foredrag i ungdomslag og partiforeninger. Tilsammen 25.

Olav Steinnes: I alt 25 foredrag, hvorav de fleste i Telemark.

Sverre Sivertsen: I alt 25 foredrag på forskjellige steder i landet.

Rachel Grepp: Kristiania (6), Drammen, Lørenskog, Askim, Larvik, Bærum (3), Hovin, Kjelsås, Åsbygden, Simensbråten, Sandefjord, Larvik, Holmestrand og Abildsø. Tilsammen 21 foredrag.

Hanna Adolfsen: Kristiania (10), Bergen (3), Trondhjem (3), Drammen, Ålesund (2), Molde, Kristiansund og Stavanger. Tilsammen 22 foredrag.

Aake Ording: I alt 20 foredrag, hvorav de fleste i Kristiania og Trøndelag.

Sigrid Syvertsen: Kristiania (9), Skien, Brevik, Notodden, Porsgrund, Lysaker, Mysen, Kongsvinger og Drammen (3). Tilsammen 19 foredrag.

Nils Vikdal: Straumsnes, Halse (2), Battenfjord, Enge, Dahle, Vevang og Kristiansund (11). Tilsammen 18 foredrag.

Adolf Olsen: Sandnes (3), Hillevåg, Oltedal, Koppervik, Moi, Saude og Stavanger (9). Tilsammen 17 foredrag.

Edvard Bull: Tilsammen 15 foredrag, bl. a. i Drammen, Høvik, Strømmen, Nes, Horten og Kristiania.

Olav Sæther: Tilsammen 14 foredrag på forskjellige steder i Hedmark.

K. M. Nordanger: Fredrikstad, Søndre Land, Lillestrøm (3), Fett, Relingen, Kløfta, Steinkjær (2), Sørumsand, Skedsmo, Vestby og Kristiania. Tilsammen 14 foredrag.

Daniel Vikin: Kongsvinger (3), Hemnes (2), Urskog (2), Skogbygda (2), Finstad (3) og Årnes. Tilsammen 13.

Olav Scheflo: Årnes, Drammen, Trondhjem, Skien, Fredrikshald, Tistedalen, Jevnaker, Solbergfoss, Askim, Skien, Tveitsund og Tønsberg. Tilsammen 12 foredrag.

Kr. Tønder: Tilsammen 12 foredrag på forskjellige steder.

N. Hallan: I alt 12 foredrag, bl. a. på Sunnan, Meraker og Levanger.

Andreas Moan: Løkken (2), Solvoll, Romedal, Vinstra, Hundorp, Lørenskog, Finneide, Fauske, Misvær og Kvitblik. Tilsammen 11 foredrag.

Albert Moen: Innerøy, Rust, Kvikne, Romedal, Krødsherred, Meraker, Namdalseid, Henning og Kristiania (2). Tilsammen 11 foredrag.

Sverre Hjertholm: Stokke (2), Kjøbmandskjær, Nøterø, Sandefjord (2) og Sandeherad (2). Tilsammen 10 foredrag.

Johan Nygårdsvold: I alt 10 foredrag på forskjellige steder.

Jon Furset: Battenfjord, Øre, Kristiansund (8). Tilsammen 10 foredrag.

G. Natvig Pedersen: Sandnes (2), Haugesund, Soknedal og Stavanger (5). Tilsammen 9 foredrag.

Torbjørn Henriksen: Dokka (2), Kristiania (3), Bergen (2) og Raufoss. Tilsammen 8 foredrag.

Emil Stang: Elverum (2), Drammen (3), Hallingdal og Porsgrund. Tilsammen 7 foredrag.

Konrad Knudsen: Drammen (3), Sande, Tyristrand, Norderhov og Hønefoss. Tilsammen 7 foredrag.

S. O. Øraker: Steinkjær (2), Levanger, Skogn, Frol, Åsen og Trondhjem. Tilsammen 7.

K. T. Sjøli: Disenå, Kvikne, Slåtstadsæter, Stange, Vonheim, Ringsaker og Nord-Odal. Tilsammen 7 foredrag.

Einar Lien: Løten (2), Alvdal, Elverum og Furnes. Tilsammen 5.

Johs. Fischer: 5 foredrag i Lier

Sverre Krogh: Rjukan, Moss (2) og Gjøvik. Tilsammen 4.

Eugene Olaussen: Røyken, Vestfossen, Nanseth og Østre Halsen. Tilsammen 4.

Ole J. Bakke: Fiskum, Vittingfoss, Nore og Øvre Sandsvær. Tilsammen 4 foredrag.

Carl Hornli: Brendhaug, Hundorp, Moaland og Heimtun. Tilsammen 4.

Andr. Hanssen: Fevang, Fåberg, Tretten og Ringebu. Tilsammen 4.

Hans Johansen: Vestre Gausdal, Østre Gausdal, Bødalen og Holmestrand. Tilsammen 4.

Tollef Stensrud: Lom, Skjåk, Nordberget og Seljord. Tilsammen 4.

Herbert Allheimen: Brumunddal, Fumefoss og Beiaren.

Sverre Støstad i Svelvik, Berger og Bekkestranden.

Elias Volan i Strømmen, Kolbotn og Korsvold.

Chr. Hilt i Sandvika, Krokstadelven og Eidsvoll.

Kr. Kristensen i Moss, Høvik og Drøbak.

Kathrine Bugge i Lier og Kapp.

Egede Nissen i Høvik og Åsnes.

Pettersen Øverler i Korgen og Mosjøen.

Bj. Jullum på Grorud og Hamar.

Jørgen Dahl på Skotselv.

Stettensrud i Vestby.

Wm. Carlsen i Nordskogbygden.

Lars Pedersen i Brumunddaen.

Hans Aas i Bøn.

Mads Ringen i Øvre Sandsvær.

Håvard Langseth på Tangen.

Konrad Nordahl i Drammen.

Sammendrag.

Partikontoret har dessverre ikke full oversikt over hele foredragsvirksomheten, men etter de oppgaver det har vært mulig å få tak i, er der i året 1923 holdt følgende partiforedrag:

Agitasjonsreiser	261	foredrag.
Enkeltforedrag	1736	«
1 mai	236	«

Tilsammen 2233 foredrag.

1 mai.

1 maidagen blev som vanlig feiret med demonstrasjoner, fester og tilstelninger. Barnedemonstrasjonene er nu også blitt et fast ledd i dagens program og gjør dagen til en almindelig festdag. Etter den oversikt partikontoret har var 236 talere i ilden 1 mai og holdt et eller flere foredrag. Der blev imidlertid arrangert en rekke møter som partiet ingen rapport har fått om, så tallet er adskillig større.

Efter opfordring av centralstyret blev der på flere steder foretatt inn-samling til justisfondet. Eksekutivkomitéen utsendte et 1 mai-oprop, som blev offentliggjort i samtlige partiaviser. Dessuten utsendte partiet og Landsorganisasjonen følgende oprop:

Til arbeiderklassen i Norge!

Vår internasjonale samlingsdag 1 mai nærmer sig og vil i år oprinne under meget alvorlige forhold for hele verdens arbeiderklasse. Etter fire års verdenskrig har der nu i snart fem år hersket «verdensfred» som nærmest har artet sig som et veldig sammenbrudd av det kapitalistiske næringsliv med tallrike konkurser og en omfattende arbeidsløshet og voksende nød for den arbeidende klasse. Kapitalens offensiv, som er av internasjonalt omfang, har medført store ulykker også for den norske arbeiderklasse, med lønnsnedslag og en almindelig forverrelse av levevilkårene. Og i disse dager, hvor småbrukernes, landarbeidernes og fiskernes livsvilkår allerede er senket til et lavmål, hvor de offentlige tjenestemenn og arbeidere berøves sine dyrtidstillegg, hvor handels- og kontorfunksjonærens levestandard allerede er presset sterkt ned, går Norsk Arbeidsgiverforening til en ny offensiv mot lønnsarbeiderne. Alle overenskomster er blitt øpsagt, og der er krevd nye betydelige lønnsnedslag, forlengelse av arbeidstiden og ødeleggelse av feriebestemmelsen og forringelse av arbeidsvilkår for øvrig. Typografene er allerede blitt tvunget ut i kampen til forsvaret for sine interesser. For jernindustrien går nu arbeidsgiverne frem på den måte, at den «frigjør sig for tariffene» ved opslag på arbeidsplassene. Dette er et angrep på selve fagorganisasjonen og betyr en ophevelse av det avtaleforhold som har vært gjeldende de siste årtier. Den norske arbeiderklasse må derfor være forberedt på at deres organisasjon og solidaritet i den nærmeste fremtid blir satt på så hård prøve som aldri før. I samme retning som denne arbeidskjøpernes politikk, virker borgerstatens politikk, som ved nye tollpålegg og økede skatter gjør stillingen stadig mer uutholdelig for arbeiderklassen. Hvad man er vidne til her i landet er et utslag av den reaksjonære og arbeiderfiendtlige politikk som føres i hele den kapitalistiske verden. Rustninger og masse-mord, bolignød og arbeidsløshet, dyrtid, lønnsnedslag og større skatter står overalt på dagsordenen i det borgerlige samfund. Statene står fremdeles vebnet til tennene mot hinannen som i verdenskrigens dager. Det røveriske innfall i Ruhr er et vidnesbyrd herom.

Arbeiderne som måtte bære krigens byrder, må også bære fredens. De må betale omkostninger og erstatning for de ødeleggelser som det kapitalistiske vanvidd forårsaker. Alle borgerlige krefter bidrar til å øke dette vanvidd. De samles i enighet om å bekjempe arbeiderklassen og slå ned dens organisasjoner som er arbeidernes eneste vern. Fascistiske gar-

der opprettes og understøttes av myndighetene, samfundshjelpen settes i kampduelig stand, og «Borgernes samfund» skal dannes for å slå ned på det arbeidende folk.

Under disse forhold blir det en bydende nødvendighet og en stor folkesak å slå kapitalistenes angrep tilbake. Skal det lykkes å overvinne den nød og den reaksjon som hersker, gis det bare et middel. En samlet opptreden av alle de organisasjoner som står på arbeidslivets grunn og som har til oppgave å varetta arbeidernes interesser. Den herskende klasse kjemper for sine privilegier, sin «rett» til å utbytte folket. Arbeiderne kjemper for sin rett til et menneskeverdig liv. Skal arbeiderne ha fremgang i sin kamp må de danne en ubrytelig samlet front, og det felles løsen må bli at det økonomiske liv som kapitalistklassen fører ut i et stadig verre kaos, må komme inn under arbeiderklassens kontroll.

Et fast punkt har den internasjonale arbeiderklasse i den kjempende russiske arbeider- og bondeklasse, som siden revolusjonen i 1917 har holdt stand mot en verden av fiender, og som idag står sterkere enn nogensinne. Ennu trues den av mektige fiender som kanskje vil prøve en siste kraftanstrengelse for å slå den russiske arbeiderstat ned. Arbeiderklassen i Norge må derfor fremdeles være på vakt og bekjempe alle fiendtlige anslag mot Sovjet-Russland.

Den kapitalistiske reaksjon brer sig fra land til land. Fascistkuppet i Italien, hvor arbeidernes organisasjon ødelegges og hvor tusener av arbeidere fengsles og myrdes av vebnede hvitegarder, har gjort dette land til en idealstat for borgerne. I alle mellem- og sydeuropeiske land forbedrer kapitalistklassen fascistiske kupp for å tilrive sig makten. Denne reaksjon sveiser arbeiderne sammen til felles internasjonal aksjon. Tyske og franske arbeidere har her gått i spissen.

Også i England står borgerskapet overfor en sterk og kjempende arbeiderklasse som modnes i store kamper mot kapitalistklassen.

Den revolusjonære bevegelse brer sig. Der er således mange lyspunkter. Det gjelder også for den norske arbeiderklasse å møte reaksjonen på alle fronter og med alle midler.

La 1 mai-demonstrasjonene bli en mektig manifestasjon av arbeiderklassens vilje til seier over reaksjonen — nasjonalt og internasjonalt. Til kamp mot arbeidskjøpernes offensiv.

Leve den internasjonale solidaritet.

Det norske Arbeiderparti, avd. av Den komm. Internasjonale.

Oscar Torp, formann.

Arbeidernes faglige Landsorganisasjon. Sekretariatet.

Ole O. Lian, formann.

Gjennom partikontoret blev der formidlet talere til følgende steder:

Åkrene i Fet: Hans Heiberg.

Ådalen: Mads Ringen.

Ålen: Håkon Ramberg.

Ålesund: I. B. Aase.

Åmli: O. H. Maurstad.

Åsen: Arnt Mathisen.

Abildsø: Øistein Martinsen.

Agnes: Thv. B. Olsen.

- Atla: Gitta Jønsson.
 Alvdal: Einar Lien.
 Arendal: Eivind Reiersen.
 Asker: A. F. Løchen.
 Askim: K. M. Nordanger.
 Bagn: Sigurd Solheim.
 Bangsund: O. Kregnes.
 Bergen: Alfred Madsen og Emil Stang.
 Bjørkåsen: Harald Pedersen.
 Bodø: Hermann Thornes.
 Batnfjorden: Jon Furset.
 Brandbu: Olav Andresen.
 Brandvald: Ove Larsen.
 Brevik: Andreas Hansen.
 Budal: Ludvig Enmo.
 Buvik: Ivar Aarseth.
 Bøn: Aksel Zachariassen.
 Bækkestrand: Olav Solumsmoen.
 Dale: Konrad Nordahl.
 Dokka: Torbjørn Henriksen.
 Dombås: Hans Johansen.
 Drammen: Edv. Bull.
 Drangedal: Oskar Stav.
 Drøbak: Ingvald Larsen.
 Egersund: Johs. Johnsen.
 Eidsfoss: Ingj. Nordstad.
 Eidsvoll: Waldemar Carlsen.
 Elverum: Olav Løhre.
 Enge i Nordmør: Peder Mo.
 Evje: Aani Rystad.
 Fåvang: O. M. Vorhaug.
 Finneide: Albert Setså.
 Flateby: Karl Aug. Olsen.
 Flekkefjord: Bjarne Hindal.
 Flisa: Ottar Lie.
 Florø: Kr. Aune.
 Foldalen: Jacob Eikefjord.
 Fredrikshald: Knut Eng.
 Fredrikstad: K. M. Nordanger.
 Gjerstad: Peder Løwe.
 Gjesåsen: Ottar Lie.
 Gjøvik: Jacob Friis.
 Glomfjord: O. Eidem.
 Gran: Lars Pedersen.
 Greåker: Chr. Systad.
 Grimstad: Ola Solberg.
 Grong: John Aalberg.
 Grorud: Olav B. Feiring.
 Grue: Martin Vold.
 Gvarv: Tollef Stensrud.
 Gulsvik: Georg Svendsen.
 Hakadal: Petter Haug.
 Hammerfest: Erik Vangberg.
 Hamar: Egede-Nissen.
 Harstad: Johan Norvik.
 Hasselvik: M. A. Salbubæk.
 Haugesund: Hans Flateby.
 Heen: Hans Helgesen.
 Heggedal: Arnfinn Vik.
 Hemnes: Daniel Vikin.
 Hernes: Johs. Borchgrevink.
 Hole: Fr. Gjerdrum.
 Hoff: Halvdan Wigård.
 Hoff, Østsiden: Otto Ødegård.
 Høksund: Havdan Johnsen.
 Holmestrand: Chr. H. Knudsen.
 Holtålen: O. J. Børset.
 Hommelvik: Johan Nygårdsvold.
 Horten: Kr. Kristensen.
 Hov: Johs. Bøe.
 Hovin i Telemark: Rachel Grepp.
 Høyanger: Carl Lee.
 Høibråten: Helga Karlsen.
 Hønefoss: Jens Teigen.
 Hyggen: Erik Haugen.
 Innerøy: Albert Moen.
 Jevnaker: Sverre Knutsen.
 Jømna: Jul. Hansen.
 Jørstad: Thore Arntsen.
 Kapp: Johs. Steffensrud.
 Kjelsås: Anker Olsen.
 Kjeldmyren: Ottar Lie.
 Kirkesæterøra: J. Eida.
 Koppervik: B. Olsen-Hagen.
 Koppang: Johs. Stubberud.
 Kopperåen: Eugen Schick.
 Kolvereid: O. Tiller.
 Kongsberg: Fr. Monsen.
 Kongsvinger: Henrik Berg.
 Kragerø: Håkon Meyer.
 Kristiania: Ole O. Lian og Olav Scheflo.
 Kristiansand: Chr. Wollnick.
 Kristiansund: Einar Gerhardsen.
 Kroken: Halvor Sàmundsen.
 Kvam: Albert Kvammen.
 Kvikne: K. T. Sjøli.

- Kviteseid: Torgeir Vraa.
 Kløfta: Gunnar Lund.
 Lånke: Kr. Rothaug.
 Langesund: Ingvald B. Jacobsen.
 Larvik: Ole Øisang.
 Leinstrand: R. Grønland.
 Levanger: Sverre Støstad.
 Lier: Borgar Steinseth.
 Lierstranden: Edv. Bull.
 Lillehammer: Karl Bjurstrøm.
 Lillestrøm: Hjalmar Vaage.
 Lunde: Svend Skaardal.
 Løkken: A. Moan.
 Lørenskog: Johan Medby.
 Løten: Herman Haugerud.
 Lysaker: A. Indrebø.
 Mandel: Aldor Ingebrigtsen.
 Malm: A. Dullum.
 Melbo: Fr. A. Strøm.
 Meraker: M. Skogø.
 Modum: Ernst Løvås, Arne Påsche
 Aasen, Håvard Langseth.
 Moelven: Karl Hornli.
 Molde: Olav Steinnes.
 Mosjøen: K. Pedersen Øverler.
 Moss: Sverre Sivertsen.
 Muggerud: Claus Kristiansen.
 Mysen: Sigrid Syvertsen.
 Namdalseid: Wilhelm Jakobsen.
 Nansos: K. O. Thornes.
 Narvik: Sigurd Simensen.
 Namnå: Ivar Færder.
 Nes: Herbert Allheimen.
 Nedre Eiker: Nils Ødegård.
 Nord-Odal: Thina Thorleifsen.
 Notodden: Sverre Krogh.
 Numedal: Nils Kvale.
 Odda: Harald Langhelle.
 Oltedal: Adolf Olsen.
 Opdal: Harald Liljedahl.
 Oppegård: Hans Abelsnes.
 Orkanger: Arne Ordning.
 Os: Alb. Nic. Arnevik.
 Porsgrund: Reinert Torgeirson.
 Rånåsfossen: Hans Moen.
 Rakkestad: G. Simonsen.
 Rasta: Evald O. Solbakken.
 Raufoss: Hans Aas.
 Rena: Chr. Hornsrud.
 Risør: Aksel Sømme.
 Ringeby: O. M. Vorhaug.
 Ringsaker: Jørgen Sandaker.
 Rjukan: Oscar Torp.
 Romedal: Norman Egeland.
 Rognes: Nils Inseth.
 Røros: Olaf Hansson.
 Rørvik: Ole O. Fremo.
 Rælingen: A. K. Hansen.
 Salsbruket: Sverre Strand.
 Sandefjord: Sverre Hjertholm.
 Sande i Jarlsberg: A. H. Arntsen.
 Sandnes: G. Natvig Pedersen.
 Sandvika: Bernh. Kill.
 Selvik: Arthur J. Olsen.
 Selbustrand: M. L. Uglem.
 Simensbråten: Rolf Kluge.
 Sjøk: O. Guddal.
 Ski: Birger Madsen.
 Skien: Elias Volan.
 Skarnes: Kristian Hilt.
 Skotselv: Asbjørn Olsen.
 Skotterud: Ole J. Bakke.
 Skotfoss: Kr. Tønder.
 Skogn: W. Kristiansen.
 Skoger: Torbjørn Dahl.
 Slemmestad: Nils Madsen.
 Sparbu: M. Borgsø.
 Søknedal: A. Svedal.
 Stavanger: Martin Tranmæl.
 Statland: J. G. Olsen.
 Stai: Johs. Stubberud.
 Stange: Jørgen Dahl.
 Stenkjær: O. S. Øraker.
 Straumsnes: Nils Vikdal.
 Strømmen: Alfred Trønsdahl.
 Stjørdal: Olav Dyrendahl.
 Støren: Jens Galaaen.
 Svarstad: Jørgen Ordning.
 Svolve: Alfred Skar.
 Svorkmo: Haakon Hoff.
 Sætre: Gunnar Braaten.
 Sør-Fron: Ole H. Tokerud.
 Sylling: Erik Gustavsen.
 Sunnan: N. Hallan.
 Sulitjelma: Lars Heiberg.
 Surnadal: Knut Siem.
 Tistedalen: E. Frogner.
 Tofte i Hurum: Aake Ordning.

Trondhjem: Eugene Olausen.	Vardal: Johan Pedersen.
Tromsø: Jeanette Olsen.	Veblungsnes: Ivar Ertresvåg.
Trysil: Jørgen Vogt.	Veldre: Emil Løvlie.
Tydal: B. Torvik.	Vestby: Nils Gjertseth.
Tynset: Olav Sæter.	Vestfossen: Jørgen Knutsen.
Tyristrand: Th. Bugge.	Værdal: A. Eines.
Tyssedal: Lars Nilsen.	Voss: Kristian Modal.
Tvedestrand: John A. Johnsen.	Ytre Rendal: Oscar Nilsen.
Tønsberg: Trygve Lie.	Ytre Sandsvær: Arne Lian.
Ulefoss: Arthur J. Berby.	Øvre Årdalen: Johan Skjelfjord.
Urskog: Jørgen Hustad.	Øvre Rendal: Olav Larsen.
Vågå: D. Rossof.	Øvre Sandsvær: B. Katz.
Våler: Erling Lian.	Østmarken: M. Liengen.
Valnesfjord: Johan Karlsen.	Østre Bærum: John Hazeland.
Valset: Sverre Østli.	Østre Jevnaker: Syver Teig.
Vang: Siegfried Anderson.	

Kvinnesekretariatet.

Arbeiderpartiets Kvinneforbund avholdt sitt 13 og siste landsmøte i Kristiania den 23 februar. Inntil landsmøtet blev forbundet ledet av et styre med Hanna Adolfsen som formann og Sigrid Syvertsen som sekretær.

På landsmøtet møtte 80 representanter. Chr. Knudsen representerte partiets centralstyre. Klara Zetkin var anmeldt som Internasjonalens og de tyske kvinners representant, men hun blev nektet innreisetilatelse. Fr. Strøm kom tilstede på landsmøtet og overbragte en hilsen fra de svenske arbeiderkvinner.

På landsmøtet blev behandlet beretning for årene 1919, 1920, 1921 og 1922. Beretningene og regnskapene blev enstemmig godkjent. Partiets forhold til Internasjonalen blev innledet av Hanna Adolfsen, som på forretningsutvalgets vegne foreslo at landsmøtet gav sin tilslutning til Kristiania-forslaget. Dette blev også vedtatt med 58 mot 15 stemmer. Thina Thorleifsen innledet om kvinneorganisasjonenes omlegning. Det av forretningsutvalget utarbeidede forslag blev enstemmig vedtatt. Et forslag om opprettelse av lærehjem for defekte barn og et om husstelundervisningen i skolene besluttet oversendt kvinnesekretariatet.

Landsmøtet innstillet på følgende som medlemmer av kvinnesekretariatet: Thina Thorleifsen, formann, Jeanette Olsen, sekretær, Rachel Grepp, internasjonal korrespondent, og til medlemmer av sekretariatet for øvrig Sigrid Syvertsen og Kathrine Bugge, med Alette Lundberg, Anna Lein, Sigrid Rastad, Emma Olsen og Anna Nilsen som suppleanter.

Besluttet at det gamle forretningsutvalg skulde fungere under forbundets avvikling og at denne skulde være tilendebragt innen 1 april. Fra dette tidspunkt skulde så kvinnesekretariatet overta ledelsen av partiets kvinnearbeid.

I tiden fra landsmøtet i februar og til midten av april blev der avholdt 3 forretningsutvalgsmøter. Kvinnesekretariatet overtok ledelsen den 15 april og har siden da hatt 16 møter.

Under landsmøtet i november avholdtes en konferanse av de kvinner som var tilstede på landsmøtet. Konferansen innstillet på medlemmer av Kvinnesekretariatet, som etter novemberlandsmøtet har hatt følgende sammensetning: Sigrd Syvertsen, formann, Thina Thorleifsen, sekretær, Rachel Grepp, Annie Olsen, Allette Lundberg, M. Fredsti og Einar Gerhardsen, med Anna Nilsen, Anna Lein, Emma Olsen, Sigrd Rastad, Gunnar Bråthen og Johs. Johannessen som suppleanter.

Representasjon.

Kvinnesekretariatet har vært representert på følgende møter: Vestfold fylkes kvinnekongress i Sandefjord 14 april ved Thina Thorleifsen. Buskerud og Vestfold fylke og byers kvinnelige samorganisasjons møte i Drammen den 29 april: Thina Thorleifsen. Østfold fylkes kvinnekongress i Sarpsborg 24 mai: Thina Thorleifsen. Akershus fylkes kvinnekongress 25 august: Rachel Grepp. Buskerud fylkes kvinnekongress i Drammen 25 august: Thina Thorleifsen. Buskerud og Vestfold fylke og byers kvinnelige samorganisasjons konferanse i Drammen 11 november: Sigrd Syvertsen. Vestfold fylkes kvinnekongress i Holmestrand 18 november: Thina Thorleifsen. Østfold fylkes kvinnekongress i Sarpsborg 21 november: Helga Karlsen.

Agitasjon.

Gjennom sekretariatet er formidlet ca. 60 foredrag fordelt på Sigrd Syvertsen, Hanna Adolfsen, Helga Karlsen, Kathrine Bugge, Rachel Grepp og Thina Thorleifsen.

Agitasjonsturnéer.

Thina Thorleifsen har reist i Rogaland og i Nord- og Sør-Trøndelag. Hun holdt tilsammen 31 foredrag for ca. 2000 tilhørere.

Omorganiseringen.

I Vestfold og Østfold fylker er kvinneorganisasjonene omorganisert i henhold til de fattede beslutninger. En rekke kvinneforeninger på forskjellige steder er omorganisert til kvinnegrupper. Nye grupper er dannet på Kongsvinger, Evje ved Steinkjær, Grorud og Kolbotn.

«Arbeiderkvinden».

«Arbeiderkvinden», som redigeres av Kvinnesekretariatet, er regelmessig utkommet hver måned. Ved årets utløp er oplaget 2000.

Barnehjemmet Kyrre Grepp.

Kvinnesekretariatet har overtatt det av Kvinneforbundet oprettede barnehjem Kyrre Grepp i Samara. I den anledning er der utsendt sirkulære til kvinneforeningene med anmodning om bidrag. Likeledes opprop i partipressen. En komité på 7 medlemmer blev nedsatt til å forestå innsamlingen. Thina Thorleifsen har vært formann og Ragna Hagen kasserer. Komitéen har bl. a. avholdt basar til inntekt for hjemmet. Der er i alt sendt hjemmet, gjennom Den internasjonale Arbeiderhjelp, 10,500 kr. foruten 2 kasser ferdigsydd tøy og 1 kasse skolemateriell.

Efter meddelelsen fra Den internasjonale Arbeiderhjelp om at de russiske fagforeninger har overtatt hjemmet, for at all den hjelp vi kunde yde skulde komme de tyske barn tilgode, er hjelpearbeidet gått over til den felleskomité, som er nedsatt av Det norske Arbeiderparti, Landsorganisasjonen, Det soc.-dem. Arbeiderparti og Norges kommunistiske Parti. De innkomne og tiloversblevne penger, 3500 kroner, har sekretariatet oversendt felleskomitéen.

Utsendte sirkulærer.

I henhold til beslutning på landsmøtet har Kvinnesekretariatet utsendt et sirkulære til kvinneforeningene og henstillet til dem å drøfte spørsmålet om opprettelse av arbeidshjem for defekte barn.

Likeledes er omsendt et sirkulære om husstelundervisningen i skolene, to sirkulærer om omorganiseringen og spørsmål som har interesse i den forbindelse, samt et til partipressen om kvinnespaltene.

I anledning av at der forekom en rekke sedelighetsforbrytelser mot barn og kvinner blev der efter henstilling fra Kvinnesekretariatet arrangert protestmøter landet rundt og vedtatt tilslutning til en av sekretariatet utarbeidet resolusjon.

Tollpålegget.

I anledning av Stortingets beslutning om tollforhøielsen gjennom gulltillegget, sendte Kvinnesekretariatet følgende protest til Regjeringen:

Det norske Arbeiderpartis Kvinnesekretariat vil på arbeiderkvinnenes vegne på det kraftigste protestere mot det av Stortinget besluttede midlertidige tollpålegg.

De økonomiske forhold med lønnsnedslag, prisstigninger og utrygge arbeidsvilkår gjør det umulig for arbeiderklassen å bære så store fornyede tyngsler som disse voldsomme pålegg medfører.

Arbeiderkvinnene, husmødrene så vel som de selverhvervende, lever under så vanskelige forhold at en fordyrelse av livsfornødenhetene vil nedbryte dem økonomisk.

Vi forlanger, at Stortinget finner andre midler til å skaffe penger i statskassen enn ved å utarme arbeiderklassen slik som det vil komme til å skje ved den nye beskatningsform.

Det norske Arbeiderpartis Kvinnesekretariat

Sigrid Syvertsen,
formann.

Thina Thorleifsen,
sekretær.

Partisplittelsen.

Efter partisplittelsen på landsmøtet i november sendte Kvinnesekretariatet ut følgende opprop, som blev offentliggjort i partipressen:

Til arbeiderkvinnene i Norge.

I henimot 40 år har Det norske Arbeiderparti samlet de beste norske arbeiderkvinner innen sine rekker. I alle år har det ført en hensynsløs

kamp mot arbeiderklassens fiender. Denne kamp er alltid tørt i det mest intime samarbeid med klassefeller i andre land.

Nu er Det norske Arbeiderparti sprenget og dets forbindelser med Den kommunistiske Internasjonale avbrutt. Under sitt medlemsskap i Internasjonale hevdet partiet den indre organisasjonsmessige selvstendighet, som er nødvendig for å bevare partiet som et stort og sterkt masseparti. Det forfektet sin bestemmelsesrett i den kommunistiske arbeiderpolitikk, som partiet skal lede i Norge.

Foran landsmøtet diskuterte partimedlemmene de saker som skulde behandles på landsmøtet. Et stort flertall av medlemmene hadde til landsmøtet sendt representanter, som hadde i oppdrag å stemme for de av landsstyrets flertall fremlagte forslag. Så kommer brevet fra eksekutivkomitéen. Ved å sette dette uantagelige, nedverdiggende krav i ultimatumets form overfor de meninger, som et stort flertall av partiets medlemmer hevdet, har Den kommunistiske Internasjonales eksekutivkomité drevet Det norske Arbeiderparti ut av sine rekker og ekskludert partiet. Følgen av dette blev også opprettelsen av et nytt parti — Norges kommunistiske Parti.

Nu står de norske arbeidere foran valget: Det norske Arbeiderparti — eller utbryterpartiet. Vi tror ikke valget blir vanskelig for de norske arbeiderkvinner. Der står meget på spill; derfor vil enhver betenke sig nøie før valget blir tatt. De tenkende og klassebevisste arbeiderkvinner vil efter grundig overveielse bli sikre på at deres plass fremdeles er i Det norske Arbeiderparti.

Hårde tider går vi imøte med krig og elendighet i andre land — med arbeidsløshet, sult og nød som en hyppig gjest i egne hjem. Hensynsløse motstandere står mot oss vebnet til tennene og rede til med den mest brutale hensynsløshet å slå arbeiderklassen ned.

Kan vi i en slik tid gå til å splitte våre egne krefter? Nei — og atter nei! Nu mere enn noensinne er det nødvendig å holde sammen. Vi har bare oss selv og vår egen styrke å stole på. Vi skal bruke vår styrke. Skulder til skulder skal vi motstå alle angrep. I felles fylking skal vi storme fiendens leir. Kvinner og menn i solidarisk, trofast forening skal av Det norske Arbeiderparti skape det våben, som evner å føre arbeiderklassen frem til seiren.

Det nye parti vil, som i sin tid høiresocialistene, forsøke å splitte kvinnene ved å trekke dem ut av Det norske Arbeiderparti og få dem innmeldt i Norges kommunistiske Parti. Derfor ber vi arbeiderkvinnene være på vakt. I kvinneforeninger og grupper, i fagforeninger og ungdomslag skal kvinnene reise en veldig protest mot splittelsesforsøket. Kvinnene må føle de vanskelige tiders tunge ansvar.

Vi forlanger enighet og samling av dem som hører sammen. Av våre stemmers fulle kraft roper vi landet over:

Splitt ikke Det norske Arbeiderparti, når vi mest trenger det. Kvinner og menn må samle sig om det — gjøre det stort og sterkt og kampberedt. Først da kan vi med rolig samvittighet gå til kamp mot felles fiender. Bare samlet kan vi seire. Trøstig rekker vi hånden over landegrensene til revolusjonære klassefeller i andre land. Sammen med dem vil vi kjempe — tross ufornuftig optreden av Internasjonales ledelse.

Vårt revolusjonære instinkt og vårt internasjonale sinnelag kan ingen drepe.

Arbeiderkvinner! Til kamp for arbeiderklassens enhet — til kamp og arbeid for vårt eget parti — Det norske Arbeiderparti!

Med kommunistisk hilsen

Det norske Arbeiderpartis Kvinnesekretariat

Sigrid Syvertsen,
formann.

Thina Thorleitsen,
sekretær.

Ungdomsforbundet.

I partiutviklingen i det siste år spiller Ungdomsforbundets stilling en vesentlig rolle. Det var tidlig inntrådt en deling i forbundets centralstyre, men forbundet hadde i den tid, da Aksel Zachariassen var dets formann, søkt å opprettholde en mellomstilling mellom de to grupper i partiet. Denne stilling inntok også formannen som delegeret på den 4. kongress.

Forbundet arbeidet for at partiet skulde opprettholde sitt medlemskap i Internasjonalen, men så langt som mulig på de betingelser som flertallet stilte op. Klarest kom dette til uttrykk i den beslutning som forbundet fattet etter 21 desember 1922, en beslutning som samlet alle centralstyremedlemmene undtagen et, som uforbeholdent tok stilling for mindretallet i partiet.

Også innenfor ungdomsbevegelsen begynte imidlertid en voldsom kamp. Der appellertes til, at Ungdomsforbundet sviktet sine tradisjoner. Det hadde alltid stått på ytterste fløi, vært hensynsløst i sine angrep og i sitt forsvar og nu kom det plutselig som en meglende mellomorganisasjon. Der appellertes grovt og utilbørlig til ungdommens troskap mot den russiske revolusjon og mot Den kommunistiske Internasjonale — utenom hvilken der efter sigende ikke fantes revolusjonære organisasjoner i noget land. Alle midler av groveste art når det gjaldt mandatkjøp til forbundets landsmøte blev anvendt, og det forbundslandsmøte som fant sted i mars 1923, umiddelbart efter partiets februarlandsmøte, var i mere enn en henseende en komedie. Stemningen var offanatisert fra første dag av. Der møtte fra Kristiania en lang rekke med mindretallstemmer, representende lag over hele landet, og de mere vankelmødige blev revet med av hysteriet. De eldre innen ungdomsbevegelsen, som hadde forlatt den før, vendte tilbake for å ta ledelsen og gjøre Ungdomsforbundet til det viktigste kampvåben i mindretallets hender mot partiet. De avgjørende voteringer fant sted mellom Internasjonalens forslag på partilandsmøtet og følgende forslag:

«Landsmøtet slutter sig til det standpunkt som partiet har fastslått som sitt ved voteringen over landsstyrets innstilling, Kristiania-forslaget og de efterfølgende erklæringer.»

Ved voteringen vedtok landsmøtet Internasjonalens forslag med 96 mot 33 stemmer.

Av representantene for partiets flertalls opfatning blev det klart sagt fra at den vei som forbundet var ved å slå inn på, betød åpen kamp mot partiet. Det viste sig å holde stikk ved valgene. Forbundet valgte en

partiledelse og dannet platform for en optagelse av partistriden i hele sin bredde. I de efterfølgende måneder er der ingen organisasjon eller del av organisasjonen som så hensynsløst fører striden videre frem til brudd. Den ophørte helt å være et ungdomsforbund. Den organiserte lange foredragsturnéer i stridens tjeneste, der hvor partiformannen reiste, fulgte forbundsformannen etter, den organiserte sitt pressekontor, utgav sitt partitidsskrift, gav i sin avis bare plass for de mest pågående kampartikler mot partiledelsen, sparte ingen skjeldsord. Der ansattes en stab av funksjonærer, vesentlig i partistridsagitasjonens tjeneste. Der knyttes forbindelser med Internasjonalen bak partiets rygg, snart kom den tid da Internasjonalen sendte sine brever til forbundets ledelse, for at dette kunde besørge dem oversatt og utsendt uten at partiets centralledelse kjente dem. Og endelig kom Arvid Hansens reise til Moskva like under det næste partilandsmøte. Han var i den tid den egentlige leder av forbundet. Og nu vet enhver, at der var en nær forbindelse mellom denne reise og det ultimatum som Internasjonalen overrasket novemberlandsmøtet med, samme dag som landsmøtet skulde begynne.

Straks efter partiets landsmøte i november sammenkalte forbundets centralstyre fylkesorganisasjonsformennene til et møte i Kristiania. På dette møte besluttet man å ekskludere av forbundet ethvert medlem som fortsatt vilde opretholde sitt medlemsskap i Det norske Arbeiderparti. Dermed begynte en ny kamp innen alle forbundets lag, hvorav langt flere enn man skulde anta efter det stemmetall som var i voteringene på landsmøtet i februar, oprettholdt medlemsskapet i partiet.

Umiddelbart efter at forbundets styre hadde vedtatt sin eksklusjonsbeslutning opnevnte partiets centralstyre et utvalg som fikk med organiseringen av ungdomsarbeidet å gjøre. I dette utvalg satt Aksel Zachariasen, formann, Håkon Meyer, Einar Gerhardsen, Rolf Hofmo, Severin Arnesen og Isak Lundsrud. Utvalget begynte straks utgivelsen av et nytt ukeblad for ungdomsbevegelsen, «Den røde Ungdom». I desember tok det initiativet til å få sammenkalt landsmøte for å få konstituert den nye ungdomsorganisasjon. Landsmøtet blev holdt i Kristiania i dagene 30 desember til 2 januar. Ved denne tid omfattet organisasjonen allerede omtrent 100 lag. Der er senere kommet ennu endel lag til og organisasjonen omfatter nu lavt regnet mellem 4 og 5000 medlemmer og der er lag i hvert eneste fylke i landet.

Landsmøtet besluttet å kalle organisasjonen «Venstre kommunistisk Ungdomsfylking» og valgte til fylkingens centralstyre: Håkon Meyer, formann, Nils Hønsvald, redaktør og sekretær, Erling Antonsen, Severin Arnesen, Arne Ordning, Rolf Gerhardsen samt som representant fra barneorganisasjonene Alfred Isaksen. Som suppleanter: A. Birkeland, Trond Hegna, Ole Olsen. Som medlem av partiets centralstyre valgte fylkingens centralstyre Meyer med Nils Hønsvald som suppleant. Fra partiet møter i ungdomsfylkingens centralstyre Torp med Gerhardsen som suppleant.

Det konstituerende landsmøte vedtok en rekke beslutninger om idrettsarbeidet, opplysningsarbeidet, agitasjonen i skolene, barnarbeidet o. s. v. Det vedtok videre en uttalelse i det internasjonale spørsmål, en uttalelse som partiets centralstyre senere har gitt sin tilslutning. I sitt militærprogram reiste fylkingen påny kravet om militærstreik. Partiets centralstyre

har senere sluttet sig til militærprogrammet. Dette program har gitt anledning til at der er reist tiltale bl. a. mot hele det arbeidsutvalg som forbedre landsmøtet og en rekke andre partifeller.

Barnelagsbevegelsen.

I begynnelsen av året 1923 gikk barnelagsbevegelsen fremover og der blev stiftet endel nye barnelag. I de fleste fylker var ordningen med fylkesledere istandbragt. Og bevegelsens fremgang så lovende ut. Men parti-stridens følger kunde heller ikke undgås for barnelagsbevegelsen. Barnelagsbevegelsen var helt til partisplittelsen underlagt «Landskomitéen for den kommunistiske barnebevegelses» ledelse. Landskomitéen stod igjen under N. K. U.s kontroll og valgtes av dettes landsmøte. Etter partilandsmøtet og efterat Ungdomsforbundets såkalte «landsstyre» på en helt uorganisasjonsmessig måte hadde satt de av Ungdomsforbundets medlemmer som vilde være Det norske Arbeiderparti tro, «utenfor Ungdomsforbundet», opstod også striden for alvor innen barnebevegelsen. I landskomitéen for barnebevegelsen var forholdet, at denne representertes av 8 medlemmer som vilde være tro mot partiet, og bare 3 splittelsesrepresentanter. Disse 3 vilde uten videre ekskludere de 8 av komitéen og motsatte sig endog å innkalle til møte. Dette kom dog allikevel i stand, og her søkte komitéens flertall å få en samling i stand slik at barneorganisasjonens enhet kunde bevares. Følgende forslag blev av flertallet fremsatt:

«Barnelagsbevegelsen skal være politisk nøytral i striden mellom Det norske Arbeiderparti og Norges kommunistiske Parti. Barnelagslederne må ikke i lagene agitere for nogen av disse partiers særstandpunkter.

Barnelagsledernes hovedoppgaver er å opplyse barna om de urettferdige samfunnsforhold, gi barna opplysning som motvekt mot den dogmebundne undervisning i skolene, oppdra barna i klassekampens og solidaritetens ånd samt opplære dem i organisasjonsteknikk.

Barnelagsbevegelsen er en selvstendig bevegelse (organisasjon) som ledes av et styre på 5 medlemmer (med personlige suppleanter). Styret (landskomitéen) utpekes av følgende organisasjoner med 1 — en — representant fra hver organisasjon: Arbeidernes faglige Landsorganisasjon, Det norske Arbeiderparti, Norges kommunistiske Parti, Norges kommunistiske Ungdomsforbund og det vordende ungdomsforbund tilsluttet Det norske Arbeiderparti. På samme måte utpekes suppleantene. Inntil den siste organisasjon er dannet utpeker Det norske Arbeiderparti 2 representanter med suppleanter. Representantene må være aktive i barnelagsbevegelsen.

Efter samme prinsipp utpekes styremedlemmene i barnelagsbevegelsens forskjellige organisasjoner helt ned til hvert enkelt barnelag. Tvistespørsmål avgjøres av landskomitéen.

De forannevnte organisasjoner og underorganisasjoner blir på denne måte like ansvarlige for barnelagsbevegelsen, likesom de samtidig forplikter sig å yde samme økonomiske støtte til lagene.

Denne ordning trer i kraft så snart saken er behandlet i de respektive organisasjoner. Ingen fraksjonspolitiske repressalier mot styremedlemmene eller lignende må foretas og de allerede foretatte utelukkelse annu-

leres. Barnelagsledere må ennvidere straks opphøre med å agitere for noen av de nevnte partiers særstandpunkter.»

Komiteéns formann, Edv. Sjølander, som tilhørte de 3, nektet imidlertid å opta forslaget til votering og proklamerte splittelsen i barnebevegelsen som fullbyrdet, idet de ikke hadde «lov» til å gå med på samarbeid. (Ny landskomité var allerede valgt av Ungdomsforbundets sentalstyre, og denne komité satt bare og ventet på de 3 mindretallsmedlemmer. Disse beklaget også at de hadde blitt heftet av oss øvrige i komitéen med et møte som dette.) Sjølander gikk så sammen med sine to drabanter og til de nyvalgte komitémedlemmer som ventet på et annet kontor, mens den gjenværende del, flertallet av landskomitéen, fortsatte møtet og konstituerte sig med Jul. Hansen som ny formann. Likeså besluttedes å forandre navnet på barnebevegelsen til: Norges kommunistiske Barnefylking. Dette blev gjort av praktiske hensyn og for å undgå kjevl og strid om bagatellmessige spørsmål. Landskomitéen besluttet likeså å anta benevnelsen landsstyret. Landsstyret utsendte så sirkulærer til barnelagene angående det forefalne brudd. I sirkulæret inntokes likeså flertallets forslag til bevarelse av barneorganisasjonens enhet. Fra en rekke barnelagsstyret mottok landsstyret svar, hvori mindretallets optreden fordømmtes og hvori de gav sin tilslutning til barnefylkingen. Ved bruddet tellet barnebevegelsen ca. 70 barnelag. Av disse er ca. 10—12 gått med splittelsesfolkene, en hel del barnelag er efter splittelsen gått inn. Nogen eksakte tall over vår barnefylkings medlemsforhold kan vi ennu ikke gi, men en årsberetning for barnefylkingen er under utarbeidelse, og så snart denne er ferdig vil de nøiaktige tall kunde gi.

I året 1923 har en rekke barnelag utført et godt arbeid. Spesielt kan nevnes Kristiania Arbeidersamfunds barnelags vellykkede turné på vestlandet og sørlandet sommeren 1923. I denne turné deltok ca. 50 barn (hornmusikkorpset, dansarringen og teatret) og de fleste byer og større steder blev besøkt. Overallt blev besøkene vellykket.

Oslo barnelags guttemusikkorps foretok også en turné med landskomitéens bistand til Gøteborg-utstillingen. Denne turné blev også vellykket.

Til bruk for dansarringene blev i året utgitt en liten brosjyre med folkevisesanger. For de røde speidere blev utgitt en håndbok: «Den røde speiderbok». Til 1 mai utgaves i likhet med tidligere år, små røde barneflagg. Ut på sommeren blev der avholdt en barnelagskonferanse i Tyskland. På denne var landskomitéen representert ved Chr. Hilt.

For å avhjelpe savnet av oplesningsmateriell i barnelagene, blev der foranstaltet en konkurranse med premier for de beste tendensfortellinger, dikt og skuespil. I denne premiekonkurranse deltok en hel rekke kamerater. En konkurranse angående nytt navn på «Barnebladet» bragte også som resultat at navnet «Den unge kamerat» vandt 1. premien, og efter splittelsen utgav landskomitéens flertall (landsstyret) bladet under det nye navn, mens splittelsesfolkene fortsatte med å utgi «Barnebladet».

Der blev i året bevilget 4000 kroner av Landsorganisasjonen og 2000 kroner av Det norske Arbeiderparti til barnebevegelsen. Av disse midler blev det vesentligste av Landsorganisasjonens bevilgning benyttet til trykning av speiderboken og folkevisesangboken samt til bevilgninger til en

del barnelag. Ved splittelsen var bare 500 kroner hevet av partiets bevilgning. Landskomitéens kassebeholdning var da ca. 1000 kroner, og denne tok mindretallet med sig.

Landsstyret for barnefylkingen har imidlertid ved innsamlinger og på annen måte skaffet sig midler til agitasjon for barnevirksomheten og arbeidet hermed går nu utmerket. «Den unge kamerat» utkommer også, fra starten desember 1923, en gang månedlig i et oplag av 3000.

Norges kommunistiske barnefylking har i den senere tid tatt sig energisk av speiderarbeidet, og i løpet av våren 1924 håper vi å ha en rekke speiderkorps organisert rundt om i landet. Barnefylkingens landsstyre har opnevnt kamerat Nils Madsen, Kristiania, til å lede organiseringen av denne virksomhetsgren, og en spesiell agitasjonsbrosjyre for den røde speider er allerede under forberedelse.

Barnefylkingens landsstyre består nu av: Jul Hansen, formann, Alfred Trønsdal, sekretær, Lorents Larsen, kasserer, Nils Madsen, speiderleder, Alfred Isaksen, redaktør for «Den unge Kamerat», og øvrige medlemmer Olga Mørk og Helga Karlsen. Suppleanter Camilla Andersen og Henning Tørnqvist.

Barnefylkingens landsstyre velges av Venstrekommunistisk Ungdomsfylkingens landsmøte og er politisk underlagt Det norske Arbeiderparti.

Skolevirksomheten.

Som følge av partistriden blev skolevirksomheten i 1923 forsømt. Selv i sentralkomitéens møter var der stadig partistrid, og det blev vanskelig å få aftenskoler i gang under de forhold. Våren 1923 var ca. 10 skoler i virksomhet ved siden av bedriftsrådsskolen i Kristiania. Men høsten 1923 var der, så vidt sentralkomitéen kunde se, bare to skoler i gang, i Trondhjem og Kristiania.

I begynnelsen av året gjennomførte sentralkomitéen en ny administrasjonsordning for korrespondanseskolen. Frøken Thormodsen blev ansatt som forretningsfører og fungerte som sådan til 1 april. Da overtok Ingvald Larsen og han fungerte som skolens bestyrer året ut. Efter partsplittelsen henstillet skolekomitéen til sekretariatet å overta korrespondanseskolen. Komitéen ønsket ikke at skolen skulde bli trukket inn i partistridighetene. Sekretariatet vedtok forslaget og overtok skolen i desember måned. Der blev samtidig av sekretariatet valgt en spesiell tilsynskomiteé for skolen, som altså nu ikke lenger sorterer under sentralkomitéen.

I juni måned arrangerte sentralkomitéen, efter svensk mønster, et kombinert ferie- og forelesningskursus på Jern og Metalls feriehjem, Bjørgesæter. I kurset deltok 14 elever, hvorav de fleste med stipendier fra komitéen. Kurset varte i 14 dager og blev meget vellykket, bortsett fra at partistriden også der spilte inn. Selve idéen viste sig å være fortrinlig og bør søkes ytterligere anvendt til opplysningsarbeid.

Sommeren 1923 arrangerte komitéen et faglig beregningskursus for anleggsarbeidere. Kurset fikk meget stor tilslutning. Det omfattet 40 timers undervisning og blev ledet av ingeniør Schive.

Sammen med Ungdomsforbundets landsstudieleder utgav sentralkomitéen i det forløpne år maskinskrevne studieplaner og materialsamlinger,

vesentlig oversettelser av utenlandsk kommunistisk litteratur. I forbindelse med partiukene utarbeidet sentralkomiteén planer for de organisasjonskurser som der da blev arrangert en rekke av.

Efter partisprengningen valgte sentralstyret som nye medlemmer av sentralkomiteén Trond Hegna og Trønsdal. Da komitéens tidligere formann gikk ut av partiet, valgtes i komitémøte 18 desember Edv. Bull som ny formann. I samme møte blev der fattet beslutning om å igangsette dagskolens femte kursus fra 1 februar. Trond Hegna blev valgt til å bestyre kurset.

Den lokale skolevirksomhet har i det forløpne år, som følge av parti-striden og sprengningen, ikke ført til nevneverdige resultater. Imidlertid er det komitéens sak i året som kommer å gjenopta den gamle aften-skolevirksomhet i samme utstrekning som i dens første år.

Arbeidernes idrettsopposisjon.

Arbeidernes Idrettsopposisjon avholdt sitt årsmøte i Folkets Hus, Kristiania, 21 oktober. Inntil dette møte blev arbeidet ledet av et styre bestående av Sigurd Olsen, formann, Jørgen Dahl, Einar Gerhardsen, Trygve Lie, Øivind Berg, Thorvald Olsen, Eilert O. Sunner, Olaf Olsen og Finn Knardahl. Dessuten deltok Olaf Thorsen i møtene. Trygve Lie blev i perioden avløst av Aksel Zachariassen, som også fungerte som styrets formann.

I august måned var et russisk fotballag på besøk her i landet og spillet en rekke kamper, som samlet betydelig interesse. Denne turnéen blev arrangert av Idrettsopposisjonen og «Arbeiderbladet» i fellesskap. Likeledes arrangerte Idrettsopposisjonen et vellykket arbeideridrettsstevne på Dæhlenengen, Kristiania, som fikk stor tilslutning.

På Idrettsopposisjonens årsmøte i oktober behandledes bl. a. beretningen, likesom der blev vedtatt nye retningslinjer og lover. Lovene som blev vedtatt er sålydende:

§ 1.

Arbeidernes Idrettsopposisjon har til formål i samarbeid med arbeiderorganisasjonene å samle alle idrettsorganisasjoner innenfor og utenfor Norges Landsforbund for Idrett og dettes spesialforbund som er enig i arbeidet for:

1. Idretts- og friluftsliv blandt arbeiderne.
2. Avholdelse av konkurranser og stevner mellom de foreninger som er tilsluttet Arbeidernes Idrettsopposisjon.
3. Landsforbundets og spesialforbundenes politiske nøytralitet.
4. At amatørregler og premiebestemmelser fastsettes overensstemmende med arbeidernes interesser.
5. Arbeideridrettsmennenes deltagelse i det administrative arbeid i foreninger, kretser og forbund.
6. Bekjempelse av streikebryterhvervningen og streikebrytere innenfor idrettslagene.
7. Idrettsarbeidet underlegges undervisningsdepartementet.

§ 2.

Foreninger som innmeldes i Arbeidernes Idrettsopposisjon erlegger en kontingent av 10 øre pr. medlem pr. år.

§ 3.

Arbeidernes Idrettsopposisjon ledes av et styre bestående av 5 medlemmer som alle velges av landsmøtet, og hvorav formannen velges ved særskilt valg. Dessuten velges 2 varamenn til styret samt 2 revisorer.

§ 4.

Der holdes årlige landsmøter eller når styret finner det nødvendig, hvortil de tilsluttede foreninger velger 1 representant for hvert påbegynt 50 medlemmer.

Landsmøtet behandler beretning og regnskap og trekker op retningslinjer for det fremtidige arbeid.

Den tidligere ordning med representanter i styret fra Landsorganisasjonen, Partiet og Ungdomsforbundet blev altså ophevet. Styret fikk følgende sammensetning: Harald Liljedahl, formann, Øivind Berg, Karl L. Strøm, Henry Larsen og Hans Hansen med Thv. Olsen og E. Martinsen som suppleanter.

Der er etter årsmøtet opprettet et agitasjons- og presseutvalg. I dette sitter representanter for arbeiderorganisasjonene. Partiets representant har vært Aksel Zachariassen med Charles Syvertsen som varamann.

„Arbeiderbladet“.

Abonnementsprisen på «Arbeiderbladet» har i år vært 60 øre pr. uke for innenbys og kr. 8.00 pr. kvartal for utenbys abonnenter. Abonnentantallet har hele året, og særlig i siste halvdel, vært i stadig stigende. Den samlede tilvekst av abonnenter har i år vært adskillig større enn vanlig.

I april måned reiste Jakob Friis til Paris som avisens korrespondent. Han opholdt sig der nede året ut. I juli ansattes Chr. Hilt som reporter og referent.

Efter splittelsen i november fratradte Kr. Aamot, Chr. Hilt og Bj. Jullum. I deres sted antokes inntil videre et par vikarer. Ingvald Rastad blev i desember måned ansatt som kommunal medarbeider.

Under redaktørens fravær ved det utvidede eksekutivmøte i Moskva og i ferien, konstituertes Waage som ansvarlig redaktør og møtte som sådan i centralstyrets møter.

Sammen med «Folkets Dagblad» i Stockholm arrangerte «Arbeiderbladet» i sommer en tur til Gøteborg-utstillingen. I turen, som var billig og meget vellykket, deltok omkring 250 deltagere.

Arbeiderpressens samvirke.

Også i 1923 har man måttet yde betydelige beløp til forskjellige partiaviser. Herom er der avgitt nøiaktig beretning til Arbeiderpressens Samvirkes representantskap, som allerede har avholdt sitt møte.

Av sekretariatet for Arbeidernes faglige Landsorganisasjon er der nedsatt en komité som skal behandle Samvirkes forhold til Landsorganisasjonen i forbindelse med bruddet i partiet. Nogen innstilling fra denne komité foreligger ikke ennå, så Landsorganisasjonen har ikke tatt standpunkt til spørsmålet. Imidlertid foretar ikke Samvirke nogen nye transaksjoner. Partiets presseanliggender ivaretas nu av formannen og disponent Sivertsen i samarbeid med centralstyret.

Arbeidernes Aktietrykkeri.

Styret for Arbeidernes Aktietrykkeri har avgitt følgende årsberetning: Regnskapet viser et regnskapsmessig brutto-overskudd for trykkeriet av kr. 74 698.87 og for klisjéanstalten kr. 7 795.78, tilsammen kr. 82 494 65 som er kr. 19 500.00 mindre enn torrige år. Forskjellen skriver sig vesentlig fra at Arbeiderbladet, på grunn av den styret foretagne reduksjon av trykningsprisen, i år har betalt kr. 309 500 mot kr. 320 000 i fjor. Tilgangen på arbeide har vært nogenlunde jevn, når undtas et par måneder på høsten, da det var litet arbeide og personalet måtte innskrenkes med 4 settere.

Trykkeriets økonomi har også i år latt meget tilbake å ønske. Partiiustitusjonene har i år intet betalt for sin trykning. Forlaget har helt ophørt med sin trykning, når undtas de årlige publikasjoner, Maidagen, Arbeiderkalenderen og Arbeidets Jul samt et par brosjyrer. Til tross herfor er gjelden i årets løp steget med ca. kr. 6 300 vesentlig på grunn av trykning av en bedriftsrådshåndbok utgitt med bidrag av Landsorganisasjonen. Uheldigst har trykkeriet vært med „Mot Dag“ som det ved forskjellige utflukter, løfter og avbetalinger nu og da lyktes å få trykt for betydelig beløp før enn vi fikk satt en stopper for det.

Pressekontoret.

Chr. Hilt var pressekontorets bestyrer inntil 1. juli. Fra dette tidspunkt gikk han over som fast medarbeider i Arbeiderbladet. Foruten Hilt var Trygve Try, Ragna Hagen og Hjørdis Mikkelsen ansatt ved pressekontoret. Da Hilt i juli gikk over til Arbeiderbladet, blev Håkon Meyer konstituert som midlertidig bestyrer.

Landsstyremøtet i september besluttet at pressekontorets virksomhet skulde innskrenkes til å utsende partinyheter, at korrespondentene i Stockholm og Kjøbenhavn skulde opsies og beholdes kun som tilfældige medarbeidere. Bestyrerstillingen skulde kombineres med lederstillingen for skolevirksomheten, slik at det helt lønnede personale kom til å bestå av Ragna Hagen og Hjørdis Mikkelsen.

I henhold til denne beslutning overtok Aksel Zachariassen stillingen som bestyrer av pressekontoret fra 1 oktober 1923.

Partipressen.

Partiavisenes navn.

Efter landsstyremøtet i januar påla Centralstyret en rekke partiaviser, i henhold til verdenskongressens beslutning, å forandre navn. Samtlige de aviser det her gjelder, undtatt „Bratsbergdemokraten“, Skien, hadde innen landsmøtet i november, endret navn således:

„Social-Demokraten“ til „Arbeiderbladet“, „Demokraten“ til „Arbeideren“, „Sørlandets Socialdemokrat“ til „Sørlandet“, „Glommendalens Socialdemokrat“ til „Glommendalens Arbeiderblad“, „Nordlands Socialdemokrat“ til „Nordlands Fremtid“, „Østerdalens Socialdemokrat“ til „Østerdalens Arbeiderblad“, „Akershus Socialdemokrat“ til „Akershus Arbeiderblad“, „Gudbrandsdalens Socialdemokrat“ til „Gudbrandsdalens Arbeiderblad“, „Indrøndelagens Socialdemokrat“ til „Folkets Rett“, „Namdalens Socialdemokrat“ til „Namdalens Arbeiderblad“, „Vestfinmarkens Socialdemokrat“ til „Vestfinmarkens Arbeiderblad“ og „Moss Socialdemokrat“ til „Folkets Blad“.

Partiaviser før splittelsen.

Dagblader.

1. „Arbeiderbladet“, Kristiania, Martin Tranmæl. 2. „Arbeidet“, Bergen, Sverre Krogh. 3. „Ny Tid“, Trondhjem, K. O. Thornæs. 4. „1. Mai“, Stavanger, B. Olsen Hagen. 5. „Fremtiden“, Drammen, Torgeir Vraa. 6. „Østfold Arbeiderblad“, Sarpsborg, Nils Hønsvald. 7. „Bratsbergdemokraten“, Skien, Johan Ødegaard. 8. „Sørlandet“, Kristiansand, Ole Øisang. 9. „Arbeideren“, Hamar, Olav Larsen. 10. „Nybrot“, Larvik, Ingjald Norstad. 11. „Vestfold Arbeiderblad“, Tønsberg, Thv. B. Olsen. 12. „Tiden“, Arendal, Ingv. B. Jakobsen. 13. „Glommendalen Arbeiderblad“, Kongsvinger, Wm. Carlsen. 14. „Rjukan Arbeiderblad“, Rjukan, Aksel Sømme. 15. „Ny Dag“, Gjøvik, Nils Ødegaard. 16. „Folkets Dagblad“, Sandefjord, Sverre Hjertholm.

3 ganger i uken.

17. „Telemark Arbeiderblad“, Notodden, Erik Haugen. 18. „Tidens Krav“, Kristiansund, Jon Furset. 19. „Haugesunds Folkeblad“, Haugesund, Edvard Jørslad. 20. „Folkets Blad“, Moss, Nils Gjerset. 21. „Daggry“, Horten, Arthur Olsen. 22. „Østerdalens Arbeiderblad“, Elverum, Johs. Stubberud. 23. „Arbeidets Rett“, Røros, Jens Galaaen. 24. „Nordlands Fremtid“, Bodø, Alfred Skar. 25. „Folkeviljen“, Harstad, Sigurd Simensen. 26. „Nordlys“, Tromsø, Peder Kaasmoli. 27. „Fremover“, Narvik, Aksel Olsen. 28. „Akershus Arbeiderblad“, Lillestrøm, Johan Medby. 29. „Folkets Røst“, Askim, Johan Pedersen. 30. „Folkets Rett“, Levanger, N. Hallan.

2 ganger i uken.

31. „Folkets Frihet“, Kirkenes, Nils Johnsen. 32. „Vestfinmark Arbeiderblad“, Hammerfest, Martin Aune. 33. „Orkladalens Arbeiderblad“, Orkedalsøen, Conrad Larsen. 34. „Gudbrandsdalens Arbeiderblad“, Lillehammer, Carl Hornlie. 35. „Fritt Folk“, Vadheim, Kr. Modahl. 36. „Follo Arbeiderblad“, Ski, Oscar Stav. 37. „Finmarken“, Vardø, Richard Bodin. 38. „Nordlands Folkeblad“, Mosjøen, Halfdan Jakobsen.

1 gang i uken.

39. „Hardanger Arbeiderblad“, Odda, Komité. 40. „Dunderlandsdølen“, Mo i Ranen, R. Knudtson.

Tidsskrifter og ukeblader.

Det 20de Århundrede (1 gang månedlig), Oscar Torp og Aksel Zachariassen. Arbeiderkvinden (1 gang månedlig), Kvindesekretariatet. Mot Dag (2 ganger månedlig), Erling Falk og Sigurd Hoel. Klassekampen (1 gang ukentlig), Arvid Hansen. Barnebladet (1 gang månedlig), Alfred Isaksen.

Partiavisene efter splittelsen.

Efter splittelsen blev det kamp i de lokale organisasjoner om partiavisene. Et par steder kom det til stormende optrin og det gikk på nevene løs, men de fleste steder blev spørsmålet avjort med den almindelige votering på partimøtet. Resultatet blev at vårt parti beholdt 29 av de gamle partiavisene, mens mindretallet drog av gårde med 11. 13 av de 29 avisene som partiet beholdt, var før landsmøtet redigert av mindretallstilhengere og i disse avisene måtte der foretas redaktørskifte.

I Tønsberg, hvor vi mistet avisen, blev det straks startet ny avis, Vestfold Fremtid, med Sverre Hjertholm som redaktør. Denne avis blir også organ for Sandefjord, og erstatter således Folkets Dagblad. Østerdalens Arbeiderblad blev utvidet til dagblad og organ for hele Hedmark fylke. Fra midten av mars 1924 vil det bli startet en ny moderne partiavis i Trondhjem, likesom det allerede forberedes partiaviser i Bergen, Gjøvik og Lillehammer.

Efter at striden om partiavisene var utkjempet og redaktørskiftene foretatt, hadde partiet følgende aviser og redaktører.

Dagblader.

1. „Arbeiderbladet“, Kristiania, Martin Tranmæl. 2. „1. Mai“, Stavanger, B. Olsen Hagen. 3. „Fremtiden“, Drammen, Torgeir Vraa. 4. „Østfold Arbeiderblad“, Sarpsborg, Nils Hønsvald. 5. „Sørlandet“, Kristiansand, Ole Øisang. 6. „Nybrott“, Larvik, Ingjald Nordstad. 7. „Tiden“, Arendal, Johs. Beck. 8. „Rjukan Arbeiderblad“, Rjukan, Aksel Sømme. 9. Vestfold „Fremtid“, Tønsberg, Sverre Hjertholm. 10. „Østerdalens Arbeiderblad“, Elverum, Olav Sæther.

3 ganger i uken.

11. „Telemark Arbeiderblad“, Notodden, Andr. Thurmo. 12. „Tidens Krav“, Kristiansund, Jon Furset. 13. „Haugesunds Folkeblad“, Haugesund, Carl Lee. 14. „Folkets Blad“, Moss, Nils Gjerset. 15. „Daggry“, Horten, Johan Schau. 16. „Arbeidets Rett“, Røros, Henry Harm. 17. „Nordlands Fremtid“, Bodø, Harald Langhelle. 18. „Folkeviljen“, Harstad, Komité. 19. „Nordlys“, Tromsø, Edv. Jaklin. 20. „Fremover“, Narvik, Komité. 21. „Akershus Arbeiderblad“, Lillestrøm, Gunnar Lund. 22. „Folkets Røst“, Askim, Frank Edvardsen. 23. „Folkets Rett“, Levanger, N. Hallan.

2 ganger i uken.

24. „Folkets Frihet“, Kirkenes, Nils Johnsen. 25. „Vestfinmark Arbeiderblad“, Hammerfest, Martin Aune. 26. „Orkedalens Arbeiderblad“, Orkedalen, C. Larsen. 27. „Finmarken“, Vardø, Komité. 28. „Nordlands Folkeblad“, Mosjøen, Halfdan Jakobsen. 29. „Dunderlandsdølen“, Mo i Ranen, R. Knudtson.

Tidsskrifter og ukeblader.

Det 20de Århundrede (1 gang månedlig), Oscar Torp og Aksel Zachariassen. Arbeiderkvinden (1 gang månedlig), Kvindesekretariatet. Mot Dag (2 ganger månedlig), Erling Falk og Sigurd Hoel. Den røde Ungdom (1 gang ukentlig), Nils Hønsvald. Den unge Kamerat (1 gang månedlig), Alfred Isaksen.

Det norske Arbeiderpartis Forlag.

Året 1922 var et dårlig år for forlaget, 1923 har ikke vært stort bedre. De dårlige tider har satt sitt preg på virksomheten, litteratursalget har vært mindre enn i nogen av forlagets tidligere driftsår. Partistriden bidrog jo til å trekke interessen bort fra de praktiske oppgaver, deriblandt litteratursalget. Salgskonto viser en omsetning av kr. 87 479.31, omtrent som forrige år. Kredittgivningen er blitt betydelig innskrenket, det meste salg foregår pr. kontant. Kreditt ydes nu bare til gamle sikre forbindelser. Litteraturkomitéene har virket dårlig, det er mulig at partistriden også her er den vesentlige årsak.

Forlaget har fremdeles en masse utestående, vesentlig hos partiaviser og partiavdelinger. Den store gjeld til Arbeidernes Aktietrykkeri er ennå ikke avvirket. Det er planer oppe om en ordning. Så snart denne kommer i stand vil naturligvis de nødvendige avskrivninger på varelageret og de utestående fordringer bli foretatt og forlaget således bli reorganisert.

Varebeholdningen er meget lavt ansatt. Det er tatt hensyn til at en hel del av litteraturen er foreldet. I årets løp er det skjenket en del litteratur til forskjellige fylkespartier til et beløp av ca. 2000 kroner og til Danmarks kommunistiske Parti for et beløp av 3000 kroner.

Det er i 1923 utgitt følgende bøker og brosjyrer.

	Oplag	Pris
1. Bucharin og Preobraschewsky: Kommunismens A. B. C.	3000	2.50
2. Edv. Bull: Den russiske arbeider- og bonderevolusjon		
2. del.	2000	4.00
3. Chr. Hilt: Norsk Fascisme, brosjyre	5000	0.25
4. Katti Anker Møller: Moderskapets frigjørelse	2000	2 utg. { 1.00 0.50
5. Edv. Bull: Religion og kommunisme.	3000	0.50
6. Alfred Madsen: Arbeiderklassen og bankene	3000	0.50
7. Semper Idem: Begrensning av barnefødsle.	3000	0.75
8. Beslutninger på det utvidede eksekutivmøte	2000	0.50
9. En liten økonomisk håndbok	3000	3.00

I forbindelse med vårens landsmøte arrangerte forlaget en utstilling, som gav et ganske godt bilde av dets virksomhet gjennom de siste 5 år.

Forlaget har påbegyndt salg av bøker gjennom rater bl. a. den såkalte Standard-Bokhylde. Dette ratesalg må sikkert kunne utvikles.

Arbeiderkalenderen 1924 blev trykt i 10 000 eksemplarer. Den redigertes av Aksel Zachariassen. Til tross for en utstrakt reklame har forlaget ennå en restbeholdning av kalenderen på ca. 1200. Når vi husker på at kalenderen i de gode år blev solgt i opptil 25 000 eksemplarer, gir salget nu tydelig beskjed om nedgangen.

Arbeidets Jul blev trykt i et oplag av 10 000. Heftet er utsolgt fra forlaget.

Det 20de Århundrede utkom 1ste kvartal 2 ganger pr. måned med Arvid Hansen som redaktør. Arvid Hansen fratrådte ved kvartalets slutt. Efter forslag av partiets formann blev det besluttet å la tidsskriftet overgå til å bli meddelelsesblad for partiet. Kontingenten blev samtidig nedsatt til 6 kroner pr. år. Redaksjonen blev overtatt av Oscar Torp og Aksel Zachariassen. Tidsskriftet hadde i 1923 et underskudd av kr. 1 653,88. Dette er betydelig mindre enn de nærmest foregående år.

Forlagskomitéen bestod inntil det ekstraordinære landsmøte av Oscar Torp, Sverre Sivertsen og Eugène Olausen. Efter landsmøtet blev Arne Ording valgt istedenfor Olausen. Da Torgeirson meldte sig inn i Norges kommunistiske parti stillet han sin plass i forlaget til disposisjon. Han fratrer 31 januar 1924.

Kommunalkontor.

På landsmøtet i februar forelå forslag fra partiets kommuneutvalg om ansettelse av kommunalsekretær. Forslaget forelå i to alternativer; et om opprettelse av et særskilt kontor og en fastlønnet sekretær, således at utgiftene fordeltes på herreds- og bypartiene. Det andet alternativ foreslo som en midlertidig ordning en bemyndigelse til centralstyret om å anta en fast konsulent for partiets kommunevirksomhet.

Begge forslag blev av landsmøtet oversendt centralstyret, som i møte 9 mai besluttet ikke å iverksette noen midlertidig ordning av kommunesekretariatet før spørsmålet om ansettelse av fastlønnet kommunesekretær var forelagt by-, herreds- og fylkespartiene.

Centralstyret besluttet å forelegge følgende tre spørsmål til besvarelse av by-, herreds- og fylkespartiene:

1. Er partiet enig i opprettelse av et fast kommunalkontor for partiet?
2. Er partiet enig i en ordning som den foran antydede?
3. Kan partiet være med å bære utgiftene ved kontorets drift på den måte som foran er nevnt?

Saken blev utsendt i begynnelsen av juni måned.

Der inkom svar fra 37 herredspartier, 16 bypartier og 6 fylkespartier.

Av disse har 20 herredspartier, 7 bypartier og 2 fylkespartier uttalt sig til fordel for forslaget, mens 17 herredspartier 9 bypartier og 4 fylkespartier ikke finner å kunne anbefale det, vesentlig av økonomiske årsaker.

Av de partier som har uttalt tilslutning til forslaget, har 6 herredspartier, 3 bypartier og 2 fylkespartier erklært sig villig til å være med og bære utgiftene ved opprettelse av kontoret. Enkelte, ganske få, antyder bestemt beløp, mens de fleste uttaler at de skal bevilge „efter evne“.

En del av de fylkes- og bypartier som har uttalt tilslutning til forslaget, hevder imidlertid at det vil være best å vente med gjennomførelsen til efter omorganiseringen av partiet.

I henhold til de innkomne besvarelser og under henvisning til partiets økonomiske forhold fant centralstyret at man måtte klare sig med den hjelp partikontoret allerede er utstyrt med, og for øvrig med bistand av partifeller — inntil økonomien tillater opprettet en avdeling med helt lønnet sekretær —

for partiets kommunalpolitiske virksomhet. Under henvisning hertil, og da man har liten tro på at en delvis lønnet sekretær vil kunne svare til hensikten, fremla centralstyret følgende forslag som blev enstemmig vedtatt av landsmøtet i november:

1. Der ansettes ikke noen delvis lønnet kommunalkonsulent.
2. Så snart partiets økonomi tillater det, bemyndiges centralstyret til å ansette en sekretær og oprette en egen avdeling ved partikontoret for partiets kommunepolitiske virksomhet.
3. Inntil en sådan ordning kan treffes, varetar partikontoret og kommuneutvalget partiets kommunalpolitiske interesser.

Statutter for kommunegruppene.

I centralstyremøte 9 mai blev fremlagt forslag til statutter for de kommunistiske kommune- og skolestyregrupper og for de kommunistiske grupper i fylkestingene. Ved omsendelse til landsstyrets medlemmer blev statuttene vedtatt i følgende form:

Statutter for de kommunistiske grupper i kommune- og skolestyrer.

Kommunegruppen.

§ 1.

Den kommunistiske gruppe i kommunestyret arbeider efter Det norske Arbeiderpartis program, lover og beslutninger og under direkte ledelse og kontroll av by-(herreds-)partiet.

§ 2.

Den kommunistiske kommunegruppe konstituerer sig ved begynnelsen av hvert år under ledelse av by-(herreds-)partiets styre og velger formann, nestformann og sekretær. Disse danner gruppens styre og har ansvaret for dens arbeide.

§ 3.

Den kommunistiske kommunegruppe skal ha møte så ofte det er nødvendig, og i ethvert fall umiddelbart foran hvert kommunestyremøte, hvis dagsorden gjennomgås. Der fattes beslutning om gruppens stilling til alle saker av betydning. Til hver sådan sak bør der utpekes en eller flere ordførere for gruppen.

By-(herreds-)partiets styre innkaldes til gruppens møter og skal alltid være representert ved minst et medlem. Styrets medlemmer har forslags- og stemmerett. Et medlem av styret kan kreve at en sak skal behandles av det samlede partistyre eller av representantskapet, eller — hvor der ikke er representantskap — partimøtet. I så fall fatter vedkommende partiinstans den endelige beslutning om gruppens stilling til saken.

Hvor der er tvil om partiets program og prinsipper, eller om viktige taktiske spørsmål, bør saken forelegges centralstyret til avgjørelse, hvis det er mulig.

Til gruppens møter skal også innkaldes partiavisens redaktør og kommunale medarbeider eller dens korrespondent på stedet. Partiavisens representanter har tale- og forslagsrett, men ikke stemmerett.

Har gruppen, partistyre, representantskapet (partimøtet) eller centralstyret fattet beslutning om gruppens stilling til en sak, er denne beslutning bindende for alle gruppens medlemmer. Det må aldri hende at et kommunistisk kommunestyremedlem optrer eller stemmer imot gruppens eller partiets beslutning. Der må herske en ubrytelig solidaritet.

Et grupped medlem må ikke uten anmeldt gyldig forfall utebli fra gruppens eller kommunestyrets møter.

§ 4.

Alle forslag av betydning fremsettes for kommunestyret på partiets vegne ved gruppens formann.

§ 5.

Den kommunistiske kommunegruppe fører protokoll, hvori ved hvert møte opplyses hvem som var til stede, hvilke forslag blev fremsatt og hvilke beslutninger blev fattet. Avskrift av protokollen sendes efter hvert møte til by-(herreds-)partiets styre, hvor den refereres.

Gruppen avgir en gang om året skriftlig beretning til by-(herreds-)partiet. Avskrift av beretningen sendes gjennom fylkespartiet til centralstyrets kommunevalg.

Gruppen bør stå i stadig skriftlig forbindelse med centralstyrets kommunevalg og sende dette avskrift av alle forslag av betydning som av gruppen er fremsatt i kommunestyret, og av andre viktige forslag med opplysning om gruppens standpunkt til dem.

Gruppen plikter å avgi de rapporter som kreves av centralstyret, fylkespartistyre og by-(herreds-)partistyre.

§ 6.

Gruppen må sørge for at partiet er forholdsmessig representert i de kommunale styre, utvalg og komitéer. Gruppen kan nedsette utvalg for å fordele arbeidet og forberede behandlingen av sakene.

§ 7.

De kommunistiske kommunegrupper innen samme fylke eller innen samme distrikt bør til passende tid avtale kommunalkonferanser for å utveksle erfaringer, planlegge felles kommunale tiltak o. l.

Skolestyregruppen:

§ 1.

Den kommunistiske gruppe i skolestyret organiseres og arbeider efter de statutter som gjelder for kommunestyregruppen.

§ 2.

Skolestyregruppen samarbeider med kommunestyregruppen og holder fellesmøter med denne, hvor dette er ønskelig eller nødvendig.

Fellessmøter innkaldes av by-(herreds-)partiets formann.

Statutter for de kommunistiske grupper i fylkestinget.

§ 1.

Den kommunistiske gruppe i fylkestinget arbeider efter Det norske Arbeiderpartis program, lover og beslutninger og under direkte ledelse og kontroll av fylkespartiet.

§ 2.

De kommunistiske medlemmer av fylkestinget — fylkesgruppen — skal samarbeide innbyrdes og med fylkespartiets styre. Foran hvert fylkesting holder medlemmene av fylkespartiets styre og de kommunistiske medlemmer av fylkestinget møte under ledelse av styrets formann, hvor tingets dagsorden gjennomgås og beslutning fattes om gruppens stilling til alle saker av betydning. I tilfelle av meningsforskjell avgjøres spørsmålet av fylkespartiets styre.

Er der fattet beslutning om gruppens stilling til en sak, er denne bindende for alle gruppens medlemmer. Det må aldri hende at et kommunistisk fylkestingsmedlem optrer eller stemmer mot gruppens eller partistyrets beslutning. Der må herske ubrytelig solidaritet.

Til hver sak av betydning bør der utpekes en eller flere ordførere for gruppen. Hvis det anses hensiktsmessig velges en formann for gruppen under fylkestinget.

Til gruppens møter innkaldes partiavisens redaktør og kommunale medarbeider eller dens korrespondent på stedet.

§ 3.

Alle forslag av betydning fremsettes for fylkestinget på partiets vegne ved et av gruppens medlemmer som utses dertil.

§ 4.

I gruppens møter føres protokoll, hvori ved hvert møte opplyses hvem der var til stede, hvilke forslag der blev fremsatt og hvilke beslutninger blev fattet. Avskrift av protokollen sendes efter avsluttet fylkesting til fylkespartiets styre. Den refereres i første fylkesmøte.

Gruppen avgir en gang om året skriftlig beretning til fylkespartiet. Avskrift av beretningen sendes til centralstyrets kommuneutvalg.

Gruppen bør sende centralstyrets kommuneutvalg avskrift av alle forslag av betydning som av gruppen er fremsatt for fylkestinget.

Gruppen plikter å avgi de rapporter som kreves av centralstyret og fylkespartistyret.

§ 5.

Hvor et fylke er delt i flere kretspartier, overtar styret i den krets hvor fylkestinget holdes de funksjoner som er pålagt fylkesstyret. De øvrige kretspartistyrer i fylket skal i betimelig tid varsles om fylkestinget og det forberedende gruppemøte og kan delta i dette.

Leieboerutvalget.

Leieboerutvalget har avgitt følgende beretning:

Utvalget har i 1923 bestått av *Knut Eng* fra Arbeidernes faglige Landsorganisasjon, *Harry Nilsen* fra Det norske Arbeiderparti, *Thor Jørgensen* fra Kristiania Arbeiderparti, *David Noren* fra Kristiania faglige Samorganisasjon og *D. Jensen* fra De samv. Fagforeninger, Kr.a, samt suppleanter for disse.

Knut Eng har fungert som formann og D. Jensen som sekretær og kasserer.

Sekretæren har hatt å holde kontor, motta klager fra leieboerne og yde disse de råd og den hjelp som var mulig. Han har også som landssekretær hatt å opretholde forbindelsen med de øvrige leieboerutvalg og at forberede forslag til behandling på utvalgets møter.

Året 1923 har vært et meget travelt år, med arbeide for omlegning av fagorganisasjonen og vanskeligheter i partisituasjonen, så flere av utvalgets medlemmer har vært sterkt optatt herav, så regulære møter i utvalget har vært vanskelig å få avholdt.

Det er avholdt 3 utvalgsmøter, 3 møter sammen med leieboerrepresentanter i nevndene og 1 møte sammen med komitéen for forberedelse av dagsordenen for landsmøtet, i alt 7 møter. Dessuten konferanser av formann og sekretær.

I utvalgsmøte 24 mars behandledes og godkjentes beretning og regnskap for forrige år og opsattes budgett for året samt spørsmål til leieboerutvalgene om en landskonferanse.

I fellesmøte 5 mai med leieboerrepresentantene i nevndene optokes spørsmål angående nevndenes avgjørelse av leieboersaker, kontroll med nevndenes kontor og forslag om leieboerlandsmøte. Et forslag av sekretæren om å vedta at der i nevndene burde arbeides for tendens til nedgang i leiansettelsen, blev besluttet utsatt til den av nevnden nedsatte komité hadde beregnet budgett for en almindelig leiegård. Det viste sig senere at denne komité enstemmig kom til det resultat at utgiftene ved en almindelig leiegård var gått ned 10 procent.

På fellesmøte av utvalg og leieboerrepresentanter 26 januar forrige år var behandlet husleienevndens praksis ved behandling av opsigelser, nemlig å avvise leieboere som anmeldte å ha fått opsigelse, når huseieren ikke hadde anmeldt sådan, blev efter forslag fra en av leieboerrepresentantene, „at leieboere som kunne forevise motiatt skriftlig opsigelse, skulde nevnden behandle opsigelsen“, vedtatt at representantene i nevnden skulde opta saken og arbeide for at praksisen rettedes. Sekretæren hadde i henhold hertil hele tiden senere søkt å arbeide på sakens løsning i forekommende tilfelle, dels ved skrivelse til gårdeierne, husleienevndens kontor og til byfogden, samt offentliggjørelse i avisen, og endelig ved henvendelse til vedkommende departement, som omsendte kravet med dets begrunnelse til nevndens uttalelse.

I fellesmøte 25 september dette år blev skrивelsen til departementet og det i fellesmøte 26 januar 1922 av leieboerrepresentantene selv forelagte forslag behandlet.

Skrивelsen til departementet lyder:

Til Sosialdepartementet.

Lov av 12 juli 1918 om boligforholdene, dens § 5, gir anvisning for husleienevndens behandling av husleiesaker. Det står uttrykkelig, at „såvel huseieren som leieboeren“ skal være gitt anledning til å forklare sig.

Husleienevnden i Kristiania praktiserer loven slik, når det gjelder opsigelser, at når en leieboer anmelder til nevnden å ha fått opsigelse, så avvises han med den beskjed, at nevnden kun behandler opsigelse, som huseieren frivillig anmelder til nevnden. Ja, det hender endog at huseieren innfinder sig på nevndens kontor, når han har erfart at leieboeren har vært der og anmeldt opsigelsen, men nevnden behandler ikke opsigelsen, hvis

huseieren motsetter sig det eller ikke krever den behandlet. Vi har eksempler på dette, som — om fornødiges — kan oppgis.

Vi mener, at denne husleienevndens praksis ligger helt utenfor loven og derfor er lovstridig. Leieboeren som er den angrepne part, må, både i henhold til all rettspraksis og i henhold til lovens anvisning, ha adgang til å innbringe saken for den rettsinstitusjon loven anviser.

Nogen bestemt form for „andragende“ anviser ikke loven, og leieboerens anmeldelse er jo et likefremt andragende om behandling av saken.

Vi kan ikke forstå lovens bestemmelse om at begge parter skal høres, derhen at det kun gjelder leieboeren, når huseieren anmelder, men at også huseieren skal høres, når leieboeren anmelder. At dette er meningen fremgår jo også av paragraffens videre innhold.

At den foran nevnte husleienevndens praksis har medført, at en del huseiere ikke bryr sig med å anmelde opsigelse til nevnden, men går direkte til byfogden og forlanger utkastelse, når leieboeren efter opsigelse ikke flytter, det har vi dessverre erfaring for. Og byfogden setter fogderett og avgjør saken, uansett om nevnden har behandlet den eller ikke.

Vi har på foranledning av vedkommende leieboere skrevet 96 motiverte protester mot utkastelse å forelegge fogderetten. Av disse protester gjelder kun 3 å 4 tilfelle, hvor nevnden har behandlet saken, og et par tilfelle hvor det gjaldt skyldig leie. I tilfelle hvor nevnden har godkjent opsigelsen, har vi funnet det unyttig å skrive protest og derfor undlatt det.

Vi har, dels underhånden ved skrivelse, dels gjentagne ganger offentlig i pressen protestert mot denne nevndens praksis, men uten nytte. Nevndens fellesformann har i offentlig tilsvær ikke kunnet forsvare praksisen med henvisning til nogen av lovens bestemmelser, men kun henvist til en fremstilling av nevndens formann i 1917, som departementet skal ha sluttet sig til.

Det er jo mulig, at nevnden som i 1917 var overbelastet med arbeide både for regulering av husleie og behandling av opsigelser, har sett sig nødsaget til å erholde departementets dispensasjon til en slik begrenset praksis som foran nevnt; men i de senere år med 6 nevnder og 6 varanevnder er jo en slik begrensning helt urimelig, navnlig da jo leiereguleringen for det meste er gjennomført og nu vesentlig består i en del forandringer.

Vi har intet vesentlig å utsette på de av nevnden behandlede opsigelses-sakers avgjørelse. Disse saker er jo også ikke sjelden meget vanskelig. Det er nevndens praksis med anvisning av leieboernes anmeldelse om mottatt opsigelse, vi protesterer mot, fordi det da er helt overlatt til huseierens for-godtbefindende om han vil gå til nevnden med opsigelsen eller gå nevnden forbi. At dette bevirker at en del av huseierne går direkte til byfogden, har vi foran påvist. Hvor mange flere tilfelle som ikke til oss er anmeldt, kan konstantere, da vi ikke har adgang til å studere fogderettens protokoller.

Henvisningen til at lovens § 1 bestemmer at opsigelse er „ikke retts-gyldig“ uten nevndens godkjendelse, får da faktisk ingen praktisk betydning, da fogderetten så vel som de ærede jurister, formenn i nevndene, er av den opfatning at fogderetten en selvstendig juridisk domstol, som ikke har noget med nevndens avgjørelser å bestille.

Slik er praksisen, og forholdene føres da efterhånden over i det gamle spor.

At der er en hel del huseiere som fremdeles går til nevnden med opsigelse, beviser bare at disse er mer loyale med lovens bestemmelser enn nevndens praksis anviser.

Det vi forlanger er kun dette lovmedholdelige:

Ved opsigelse skal begge parter høres, uansett hvilken part har anmeldt (andragendet) om opsigelsen til nevndens behandling.

Da det er forklarlig at leieboere som således som før nevnt blir avvist av nevnden, er i høi grad forbitret, fordi de anser det som en hån mot deres lovlige rett, finner vi det rettest å anmode det ærede departement å henstille til nevnden i Kristiania å omlegge sin praksis i den retning vi har påvist at loven anviser, så man undgår den eventualitet at leieboerorganisasjonen finner å måtte tilbakekalle leieboerrepresentantene inntil praksisen rettes.

Kristiania den 16 august 1923.

I ærbødighet

D. Jensen.

Sekretær i Kr.a Leieboerutvalg og Landsutvalget.

Forslaget som fremlagdes av sekretæren i overensstemmelse med hvad man var enig om i fellesmøtet 26 januar 1922, lød slik:

„Når en huseier opsier en leieboer og ikke anmelder det til nevnden, kan leieboeren når han foreviser mottatt skriftlig opsigelse, forlange den annen part avhørt og saken behandlet av nevnden.“

Forslaget blev nedstemt såvel av leieboerrepresentantene som flertallet i utvalget, idet kun sekretæren og varamann maler Myhre stemte for det.

I utvalgsmøte 22 november forelå skrivelse fra Departementet av 31 oktober, hvori meddeles, at husleienevnden i fellesmøte 25 oktober, hvor 30 medlemmer (medregnet leieboerrepresentanter) var til stede, „besluttedes enstemmig også for fremtiden å følge den hittil befulgte praksis i sådanne saker.“

Departementet henholder sig hertil. Hermed skulde det være avgjort at leieboernes krav avvises.

På møtet blev bestemt at leieboerlandsmøte avholdes i midten av februar 1924. Datoen fastsettes senere.

På utvalgsmøte 26 november sammen med den opnevnte komité til å utarbeide forslag til dagsorden for landsmøtet, blev det av sekretæren utarbeidede utkast til almindelig obligatorisk husleielov m. m. behandlet.

I utvalgsmøte 7 desember innstilledes 6 leieboerrepresentanter med varamenn til husleienevnden for 1924.

Høiesterettssakene som omtales i forrige beretning er tatt tilbake efter at det vesentlige er ordnet for vedk. leieboere ved advokat Emil Stang.

Til kontoret er innkommet vel 100 klager og forespørsler fra leieboere, og der er utsendt 170 skrivelser og trykksaker, derav 6 protester til byfogden 4 skrivelser til nevnden. 3 til leiegårdsutvalget om ledige leiligheter, 3 til formannskapet, 4 til gårdiere, 26 til utenbys leieboerutvalg, 5 til Departementet, 60 til innkaldelser av komité-, utvalgs- og fellesmøter, 3 avisartikler m. m.

Kontor har også for 1923 vært leiet av Trearbeiderforbundet for en årsleie av kr. 100.00.

Pariserkommunens dag.

I anledning av Pariserkommunens årstag, 18 mars, utsendte Centralstyret følgende oprop:

„Kapitalistklassen har i de siste år søkt å bringe sitt fallerte samfundssystem på fote igjen ved å iverksette en verdensomfattende offensiv mot arbeidernes lønninger og de sociale fordeler som de tilkjempet sig under oppgangstiden.

Verdenskrigen og spekulasjonens omkostninger skal veltes over på arbeiderklassen.

Det har imidlertid vist sig at arbeidernes organisasjoner til tross for den svekkelse som den økonomiske krise har tilføjet dem, har kunnet yde effektiv motstand mot kapitaloffensiven og borgerskapet har derfor måttet se sig om efter andre og mere effektive våben i kampen for sin eksistens. Den internasjonale fascisme er nu blitt borgerklassens håp. Ved de mest brutale voldshandlinger, forfølgelser og plyndringer skal arbeidernes organisasjoner ødelegges og arbeiderklassens motstandskraft knekkes. Med den mest kyniske foragt for det borgerlige „demokratis“ egne grunnprinsipper, tramper fascismen lov og rett under føtterne, de revolusjonære arbeidere og da først og fremst kommunistene settes utenfor loven, deres organisasjoner oppløses, arbeidernes forsamlingslokaler og aviser ødelegges — fascismen er kapitalist-samfundets blodige jernhel som skal knuse enhver frihetsytring fra de undertrykte og lidende masser.

I Italien har fascistene satt sig i besiddelse av statsmakten. Fascistene har etablert sig som diktator og hersker i kraft av sine egne bajonetter og sin brutale hensynsløshet. Nylig blev 2000 kommunister fengslet dernede og det hører til dagens orden at revolusjonære arbeidere blir mishandlet og drept. Men fascismen reiser hodet i alle land — i Tyskland, Frankrike, Polen og randstatene blir fascistene mer og mer pågående og dristige. De organiserer sig åp nlyst og de borgerlige makthavere i disse land har hverken vilje eller evne til å forhindre det.

Også i vårt land blir de fascistiske tendenser mer og mer fremtredende. Den organiserte streikebryterbande (Samfundshjelpen) er det første ledd i de norske fascisters kamporganisasjoner og i den senere tid er den norske fascisme blitt ideologisk forberedt av høirepartiet i stortinget og i pressen. „Samfundshjelpen“ har nylig holdt landsmøte og truffet forberedelser til de faglige kamper som melder sig.

Det er klart at fascismen er like meget en norsk som en italiensk foreteelse. Derfor må de norske arbeidere i tide forberede sig og samle sig mot dette utslag av kapitalismens hensynsløshet. Det er bare Den kommunistiske Internasjonale som fører kampen mot fascismen internasjonalt. Den 2den Internasjonale og Amsterdamerne vil ikke se den fare som truer arbeiderklassen og viker tilbake for den kamp som alene kan redde den.

Mens de italienske kommunister i tusenvis ofres i klassekampen, mens de franske fengsler fylles av kommunister som maner til kamp — henviser socialdemokratene til Folkeforbundet.

Den kommunistiske Internasjonale har opprettet et fond for kampen mot fascismen og oppfordret de revolusjonære arbeidere over hele verden til den

18 mars og den påfølgende uke å arransjere offentlige protestmøter mot fascismen og den borgerlige klassejustis.

Centralstyret for Det norske Arbeiderparti sender denne opfordring videre til alle sine partiforeninger — i by og på land — og ber dem i størst mulig utstrekning å arransjere protestmøter og demonstrasjoner den dag. Sammen med Landsorganisasjonen har partiet opprettet et norsk kampfond som skal anvendes til støtte for de utenlandske kamerater som i kampen mot fascismen er mest utsatt, og til støtte for klassejustisens ofre i vårt eget land. På de møter som arrangeres, må der foretas innsamlinger til fondet.

Kamerater! Den 18. mars — Pariserkommunens dag — kan ikke feires på værdigere måte av de norske arbeidere. Pariserkommunen er et av historiens vakreste og mest talende eksempler på arbeiderklassens heroiske kamp og dens frihetstrang. Den kvaltes i blod av de samme kræfter i samfundslivet som nu utgjør fascismens kjernetropper.

Hvis arbeiderklassen i vår tid skal undgå en lignende skjæbne må den i tide treffe forberedelser og se de farer som truer den.

Det norske Arbeiderparti.

Centralstyret.

Oscar Torp.

Einar Gerhardsen.

Justisfond.

Centralstyret besluttet den 26 mars å overføre det antimilitære fonds midler, kr. 2734.70, til et nytt justisfond og likvidere det gamle antimilitære fond. Det blev henstillet til alle lokale partiorganisasjoner å overføre penger som er innsamlet til samme formål til justisfondet, og til Ungdomsforbundet å overføre sitt justisfond til det nye.

Justisfondet administreres av en komité bestående av 2 medlemmer fra partiets centralstyre, 2 fra sekretariatet og 2 fra ungdomsfylkingens centralstyre.

Ruhrbesettelsen.

Efter franskmennenes besettelse av Ruhrområdet blev spørsmålet reist i centralstyret om en felles opfordring fra partiet og landsorganisasjonen til transportarbeiderne og sjømennene i de nordiske land og Holland om å boykotte og blokere enhver transport til Frankrike, inntil franskmennene militært hadde rømmet Tyskland. Centralstyret og sekretariatet gjorde henvendelse til broderpartiene i Sverige og Danmark, de socialdemokratiske partier i Norge, Sverige og Danmark og landsorganisasjonene i Sverige og Danmark, om utsendelse av et felles manifest i anledning av Ruhrbesettelsen.

Imøtekommende svar innløp fra Norges socialdemokratiske parti og fra de kommunistiske partier i Sverige og Danmark. Det socialdemokratiske parti i Danmark og landsorganisasjonene i Sverige og Danmark avslø derimot å være med på et felles manifest. Fra Sveriges socialdemokratiske parti innløp ikke noget svar.

Søndag 4 februar blev der i Logens store sal, Kristiania, arrangert et stort protestmøte mot Ruhrbesettelsen. Talere var Ole O. Lian og Jacob Friis fra Norge, Fr. Strøm fra Sverige og Nils Johnsen, Danmark. Dessuten blev der arrangert protestmøter på flere steder utover landet.

Sammen med Landsorganisasjonen utsendte partiet følgende oprop:

Til kamp mot den nye krigsfare.

Med stigende uro og engstelse betrakter hele Skandinavien arbeiderklasse den situasjon som er opstått som følge av den franske militærokkupasjon av Ruhr-distriktet. Tross alle forsikringer fra Frankrikes side om at okkupasjonen er en „fredelig“ foranstaltning for å sikre betalingen av de tømmer og kulleveranser som Tyskland står til rest med, er det åpenbart for all verden at innmarsjen i Ruhr er et imperialistisk overfall av samme art som de tyske militaristers innmarsj i Belgien i august 1914, og at en ny europæisk krig truer med å bli følgen av overfallet.

Det *franske folk* har ingensomhelst fordel av Ruhrbesettelsen. Den tjener utelukkende de franske storkapitalisters profittinteresser.

Dens hensikt er ene og alene erobringen av de kullfelter som de franske jernkapitalister trenger for å kunne skape det efterstrepte jern- og kull-diktatur i Europa. Formålet er med andre ord det samme som den tyske imperialismes mål i 1914.

De tyske storkapitalister har i og for sig intet som helst mot dannelsen av en tysk-fransk kull- og jerntrust. De har lenge vært beredt til å selge sitt „fedreland“ til de franske kapitalister for å bli delaktig i den profitt som vilde flyte av deres felles utbytning av den tyske arbeidskraft.

Men som følge av okkupasjonen trues nu de tyske storkapitalister med å bli berøvet sin del av profitten. Derfor anstiller de sig „nasjonalt“ opprørt. Derfor beordrer de alle de hundrede av aviser som de har i sitt sold til atter å hidse de nasjonale lidenskaper til opprør. Derfor ønsker de nu å sende de ubevæbnede rhinske arbeidere mot de franske bajonetter, som de selv gang på gang siden 1918 har kalt til hjelp mot Ruhrarbeiderne, som har måttet føre en fortvilet kamp for å bedre sine lønn- og arbeidsvilkår.

Også de *britiske* kapitalister har i denne konflikt interesser som øker krigsfaren: De føler sig truet av at Frankrikes makt på fastlandet vil vokse yderligere. De tidligere allierte, England og Frankrike, nærmer sig dag for dag randen av en krig. Og i og med en fransk-engelsk konflikt er faren for en ny verdenskrig overhengende.

Men selv om okkupasjonen av Ruhr ikke fører til åpen krig, vil den dog medføre voksende nød og ulykker for arbeiderklassen over hele verden. De franske arbeideres lønnsvilkår vil litt efter litt bli trykket ned på nivå med de tyske arbeideres. I Storbritannia vil arbeidsløsheten bli ennu langt større enn den er. Og de samme følger vil efter hvert melde sig for arbeiderne i alle land.

Det er derfor nu på høieste tid at arbeiderne rundt om i verden reiser sig til samlet kamp mot den voldspolitik, som drives av de imperialistiske regjeringer og som truer med å føre menneskeheten ut i nye navnløse lidelser. Alle erfaringer fra de 4 år efter krigen har vist, at den „fred“ som blev skapt i Versailles, bare var en våbenstilstand som truer med å forårsake nye kriger. Annulleringen av Versaillestraktaten er derfor en tvingende nødvendig forutsetning for at fred og ordnede forhold skal kunne skapes i Europa.

Den samlede organiserte arbeiderklasse må reise en aksjon for dette formål og ta under overveielse spørsmålet om en hurtig iverksettelse av boikott og blokade av all import fra og all eksport til Frankrike så lenge de franske

militærforanstaltninger opprettholdes i Ruhrdistriktet. Vi rette en inntrengende appell til våre klassefeller i alle land og til alle arbeiderorganisasjoner om å forberede sig til en kraftig aksjon mot den nye krigsfare og for det arbeidende folks interesser i alle land.

Ned med imperialismen og kapitalismen!
Leve arbeiderklassens internasjonale solidaritet!

Bankkrisen.

I anledningen av den inntrufne bankkrise utsendte partiet sammen med landsorganisasjonen følgende opprop den 30 april:

De tallrike betalingsinnstillinger blandt landets banker har skaket op hele den norske almenhet og også i utlandet vakt mistillit til Norges økonomiske stilling. Brede lag av befolkningen berøres på det føleligste av bankkrisen og venter at samfundet vil beskytte deres interesser.

Under krigen hjalp bankene industri, handel og skibsfart til å tjene penger i stor stil. Der blev i kort tid lagt formue til formue. Og det var det arbeidende og forbrukende folk som i siste instans direkte eller indirekte betalte den fortjeneste som skapte formuene og led de savn som fulgte med erhvervelsen av dem. Da omslaget kom, gikk det i første rekke ut over arbeiderklassen ved arbeidsløshet og lønnsnedslag.

Alle de såkaldte næringsdrivende som kom i vanskeligheter, er i større eller mindre grad hjulpet av bankene, dels ved meningsløst lave akkordordninger for private spekulanter. Bankene har på denne måte ensidig bistått dem som er best stillet og som ved ødselhet og lettsindighet har påført både sig selv og samfundet tap. Staten støtter nu bankene av hensyn til privatkapitalen til fordel av en snever klasse. De har tapt adskillig over den halve milliard og hjulpet med hundreder av millioner.

Det har vakt både bitterhet og harme blandt småkårsfolk her i landet, at deres interesser ikke beskyttes. Hele næringslivet er avhengig av denne klasses arbeidssomhet og sparsomhet og det er ved hjelp av de norske spareres midler bankene har understøttet alle de spekulanter som skuffet inn millioner og siden forødte dem og mere til.

Det vilde være skrikende urettferdig om de norske sparere nu skal betale hvad krigsårenes lettsindige lek med samfundets økonomiske verdier har kostet. Det må ikke skje.

De små låntagere lider også under bankvanskelighetene. Mens de som skylder millioner behandles med lempe, går bankene hårdt frem mot dem som bare har nogen tusen kroners lån mot pant eller kausjon. Småbrukere og arbeiderbønder drives fra gård og grunn, fiskere blir brutalt fratatt farkoster og redskap, småkårsfolk mister hus og hjem, mens de som er så heldige å ha stor nok gjeld, får sitte i fred i luksuriøst utstyrte boliger og blir gjeldfri ved akkordordninger.

Det er nu en samfundssak å hjelpe de små låntagere, og det kan så meget lettere gjøres som det er langt sannsynligere, at de med tiden evner å betale sin beskjedne gjeld enn at de større skyldnere nogen gang klarer sine millionforpliktelser.

De dyre erfaringer som nasjonen nu har høstet, må føre til at bankvesenet underlegges en samfundsmessig ledelse og kontroll. Bankdireksjonene

må ikke få lov til å forvalte de betroede kapitaler etter eget forødtbøfindende som hittil, men etter linjer som blir optrukket av et bankråd og dette må sammensettes slik at det virkelig representerer samfunnsinteressene, og da først og fremst det arbeidende folks. Det er også en absolutt nødvendighet at alle kriseårenes foreteelser innen bankverdenen undergis en nøiaktig og grundig undersøkelse og at alle de som har forbrutt sig, blir trukket til ansvar.

Vi fordrer derfor av regjering og storting:

1. At staten sikrer mindre bemidlede innskytere mot tap forvoldt ved at banker innstiller sine betalinger.
2. At staten stiller tilstrekkelige midler til disposisjon til støtte for små låntagere som er kommet i vanskeligheter og som står i fare for å tape arbeidsmidler og hjem.
3. At bankene, og da først og fremst de som er under administrasjon, underlegges et sterkt bankråd, som kan sikre en samfunnsmessig ledelse og betryggende kontroll.
4. At bankenes forhold underkastes en grundig og omfattende undersøkelse, og at alle de bankledere som har forbrutt sig, trekkes til ansvar.

Det norske Arbeiderparti.

Arb. fagl. Landsorganisasjon.

Oscar Torp, formann.

Ole O. Lian, formann.

Murerforbundets stilling til Landsorganisasjonen.

I anledning av Murerforbundets beslutning om utmeldelse av Landsorganisasjonen har partiets faglige utvalg hatt flere konferanser med partifeller innen Murerforbundet. En av disse konferanser vedtok følgende forslag, som blev tiltrådt av Centralstyret:

1. Kommunistene i Murerforbundet pålegges å arbeide for at representantskapets beslutning om å melde forbundet ut av Landsorganisasjonen forelegges medlemmene til uravstemning, og
2. at kommunistene i Murerforbundet opfordres til å arbeide for at forbundet blir stående i Landsorganisasjonen.

Kooperasjonen.

I anledning av et tvistespørsmål som blev reist på den kooperative landsforenings kongress, vedtok Centralstyret den 18 juli følgende som partiets standpunkt:

„Samvirkebevegelsen må utvikles til et organ for arbeidernes klassekamp, som i samarbeid med arbeidernes, bøndernes og fiskernes faglige organisasjoner må søke tilslutning fra hele det arbeidende folk til fremme av dets økonomiske interesser.

Heri ligger intet angrep på bevegelsens frihet og selvstendighet, som tvert imot vil styrkes ved samarbeidet med det arbeidende folks faglige organisasjoner.“

Protest mot den finske reaksjon.

Da den finske regjering i august måned fengslet lederne for Finnlands kommunistiske parti, parlamentsgruppen, centralstyret og alle landets ledende kommunister, i alt over 140 mann, utsendte partiet og landsorganisasjonen i fellesskap nedenstående oprop. I Kristiania og ellers utover landet blev der arrangert en rekke store protestmøter og demonstrasjoner.

Til den norske arbeiderklasse!

I Finland blev revolusjonen i 1918 kvalt i arbeiderblod av de hvitfinske garder og tyske leietropper. Tusener blev drept og titusener blev fengslet og i lang tid terroriserte Mannerheim fullstendig hele Finnlands arbeidende befolkning. De faglige organisasjoner blev forbudt, det kommunistiske parti blev oppløst og enhver opinionsytring blev brutalt slått ned.

Reaksjonens overgrep skapte stadig større og større forbitrelse i arbeiderklassen. Regjeringen blev tvunget til å la arbeiderne organisere sig, politisk og faglig. Dette skjedde gjennom rivninger og kamper. Stadig grep magthaverne inn, fengslet organisasjonens tillitsmenn og oppløste dens møter og forsamlinger. I 1920 blev hele det kommunistiske partis ledelse satt under tiltale for høiforrederi og dets presse blev stanset. Ifjor grep regjeringen inn for overfor organisasjonen å fengsle dens tillitsmenn. Den finske revolusjonære arbeiderklassens lidelseshistorie siden revolusjonen er en beretning om de mest heltemodige opofrelser og anstrengelser.

I den siste tid har det kommunistiske parti vunnet stadig større tilslutning blandt arbeiderne. Tross forfølgelsene fikk partiet valgt 28 landdagsmenn og da den finske landsorganisasjons representantskap i juni måned i år holdt møte fikk partiet 26 pladser i den nye centralledelse.

De hvitfinske magthavere har imidlertid ikke til hensikt å la arbeiderklassen i Finland få de samme rettigheter og den samme ytringsfrihet som hittil har vært anerkjent i Skandinavia. De har ventet på en gunstig anledning til et nytt og avgjørende bakholdsangrep. Nu er det kommet.

Den finske regjering har fengslet lederne for Finnlands kommunistiske parti, parlamentsgruppen, centralstyret og alle ledende kommunister landet rundt i alt over 140 mann.

Anklagen lyder på at de tilhører et kommunistisk parti, at partiet har vedtatt et kommunistisk program og står tilsluttet den kommunistiske Internasjonale. De finske myndigheter påberoper sig ikke at de finske kommunistførere har gjort sig skyldig i andre forbrydelser. I Finland kaldes det høiforrederi å være kommunist. Straffen er mange års fengsel.

Den norske borgerpresse har gitt uttrykk for sin tilfredshet med begivenhetene i Finland. Blandt de borgerlige politikere og den norske overklasses førere er der også tendenser som gir uttrykk for en stadig stigende lyst til å følge Finnlands eksempel. Den hvite undertrykkelse tar fart, den sprer sig fra land til land og rykker oss stadig nærmere inn på livet. Den dag er kanskje ikke fjern da borgerklassen vil forsøke å undertrykke de norske arbeidere med de samme midler som anvendes i Finland og bereder dem de samme slavekår som de finske arbeidere nu lever under.

Hensynsløst klart viser den hvitfinske „liberale“ regjerings angrep borgerskapets brutalitet og terror hvor det har mot til å slå arbeiderne ned. De norske arbeidere, må forberede sig på den utvikling som vil komme og

møte borgerskapet i den kamp som er uundgåelig. Den norske arbeiderklasse som helt og udelt står på arbeidernes side i den finske klassekrig, kan ikke stiltiende se på det som i disse dager foregår i Finland. Av all kraft må den støtte det kjempende revolusjonære proletariat i Finland i erkjennelsen av at de finske klassefellers kamp er vår egen kamp.

Det norske Arbeiderparti og Arbeidernes faglige Landsorganisasjon opfordrer alle norske arbeidere og med dem hele den skandinaviske arbeiderklasse til som protest mot den hensynsløse hvite terror i Finland og de daglige opfordringer til fascistisk voldsanvendelse i den borgerlige presse å stille sig uforbeholdent solidarisk med de forfulgte finske klassefeller og yde dem moralsk og økonomisk støtte.

Det norske Arbeiderparti

Oscar Torp.

Arbeidernes faglige Landsorganisasjon

Ole O. Lian.

Tollforhøielsen.

I møte 4 desember besluttet Stortinget å forhøie de ordinære og ekstraordinære tollsatser med et „gulltillegg“ på 79 pct. At denne beslutning vakte en storm av forbitrelse hos hele det forbrukende publikum og i første rekke hos arbeiderklassen, er en selvfølge. Allerede den 5 desember offentliggjorde centralstyret et opprop til arbeiderklassen i Norge med opfordring om å arrangere protestmøter og demonstrasjoner mot tollforhøielene. Centralstyret drøftet også spørsmålet om å få arrangert en hel eller halv dags proteststreik i Kristiania den dag Stortinget skulde sluttbehandle saken. Dette spørsmål var også oppe til behandling i Kristiania faglige Samorganisasjon.

Der blev arrangert en rekke protestmøter ut over landet og protestene strømmet inn fra massemøter, fag- og partiforeninger, herredsstyremøter o.s.v. Da Stortinget behandlet spørsmålet på ny, var der utenfor Stortinget en veldig demonstrasjon arrangert av Samorganisasjonen i Kristiania, Statstjenestemennenes Dyrtdisutvalg og Underordnede Handelsstand.

I anledning av en henvendelse fra Norges kommunistiske Parti om enhetsfront i aksjonen mot tollforhøielene sendte Centralstyret følgende svarskrivelse:

Centralstyret for Det norske Arbeiderparti skal i anledning av Deres skrivelse av 18 desember om dannelsen av et fellesutvalg av de 3 arbeiderpartier, Den faglige Landsorganisasjon, Norsk syndikalistisk Føderasjon og Statsfunksjonærenes Dyrtdisutvalg uttale:

Vårt parti har tidligere gitt utryk for at der må reises den sterkeste mulige folkeopinion mot det tollplyndringsforslag som er foreløbig vedtatt av Stortinget. Vi har imidlertid liten tro på at der kan utrettes noget nevneverdig for denne oppgave ved et felles utvalg på kanskje 20 medlemmer eller mer fra organisasjoner som nærer de mest motstridende politiske og sociale anskuelser og som navnlig er uenig om de taktiske fremgangslinjer.

Så lenge det gjelder en propaganda gjennom pressen, møter som vedtar resolusjoner o. l., ligger efter vår opfatning ledelsen best i henderne på de forskjellige partiorganisasjoner. Samarbeidet bør her ubetinget finne sted

i den utstrekning de lokale hensyn tilsier det, og det er naturlig at de stedlige organisasjoner av faglig og politisk art her bør ta initiativet.

Mens dette spørsmål om ledelsen av agitasjonen mot tollplyndringen, er et rent hensiktsmessighetsspørsmål, ligger saken anderledes når man kommer til spørsmål om virkelige aksjoner.

Hverken de politiske partier som sådanne eller et fellesutvalg hvor arbeidernes faglige organisasjoner er uhjelpelig i mindretall, har organisasjonsmessig evne til å lede slike aksjoner — ganske bortsett fra spørsmålet om de i fellesutvalget representerte organisasjoner måtte ha ønske om å gå til slike aksjoner. Det er vår opfatning at om opinionen mot tollplyndringen skal ende i en virkelig aksjon, må denne stå under en fast og enhetlig ledelse. De faglige samorganisasjoner har her de beste betingelser. De vil med fullt kjendskap til forholdene og stemningen blandt arbeiderne kunne føre aksjonen frem. Samorganisasjonene vil også måtte søke samarbeide med de øvrige økonomiske organisasjoner, Underordnede Handelsstand m. fl. for å få den bredest mulige basis for eventuelle demonstrasjoner og aksjoner.

For de politiske organisasjoner må oppgaven være den å gjøre sin opfatning gjeldende innenfor Samorganisasjonene og arbeide på å reise opinionen.

På denne måte vil protesten mot tollplyndringen i høi grad bli en bevegelse av arbeiderne selv.

Vi kan derfor ikke gi vår tilslutning til tanken om et fellesutvalg, men går gjerne med på et samarbeide mellom organisasjonene om arrangement av møter osv. i den utstrekning det måtte vise sig hensiktsmessig.

Det oprop som den 5 desember blev utsendt til den norske arbeiderklasse var sålydende:

I over en måned har jernfolket kjempet sin kamp mot det „synkende“ indekstal. I ly av loven fant arbeidskjøperne et påskudd til å søke å trykke arbeidernes lønninger. Det måtte allerede i det øieblikk være klart at vi stod foran prisstigninger. Den norske kronens fall måtte nødvendigvis komme til å merkes i de stigende priser. Og de indekstall som i de siste dager har vært offentliggjort i den borgerlige presse viser både i en gross og detaljpriserne ny stigning. Ikke én av de varer som hører med til det daglige behov er falt i pris. Alle brennselspriser er steget, fødevarer er steget. I dette øieblikk må kampen mot lønnsnedslaget kjempes videre.

For å sette kronen på verket, for å forberede arbeiderne på en ny fimbulvinter har så Stortinget igår efter regjeringens forslag vedtatt nye tollbestemmelser. Disse nye tollsatser, som borgerpartiene så godt som enstemmig har gitt den reaksjonære høireregjering rett til å gjennomføre midlertidig, vil bety en forhøielse av tollbeskatningen på 80 pct. Her som alltid i det kapitalistiske samfund når det gjelder om å skaffe indtektene, skal de skaffes ved å brandskatte den arbeidende klasse, hvis lønnsnivå arbeidskjøperne og staten samtidig i fellesskap søker å trykke ned.

Denne siste beskatning rammer hele det arbeidende folk. Bare det kan reise en fast opinion mot den. Beslutningen er midlertidig. Det må nu skapes en opinion så sterk, at de borgerlige partier selv forstår at denne beslutning ikke kan gjennomføres uten på tross av hele det arbeidende folks vilje. Vi opfordrer alle partifeller, alle organiserte arbeidere til gjennom sine organisasjoner og gjennom masse møter å gi uttrykk for den harme som en slik hensynsløs optreden mot arbeiderklassen må vekke.

La oss gjennom vår presse, gjennom protester fra organisasjonene over hele landet til Stortingets presidentskap slå fast, at vi står enige om å tilbakevise dette reaksjonære forsøk på å redde stumpene på arbeiderklassens bekostning.

Det norske Arbeiderpartis centralstyre

Oscar Torp.

Einar Gerhardsen.

Omorganiseringen.

I begynnelsen av mai utsendte Centralstyret følgende cirkulære til partiets avdelinger:

Centralstyret oversender herved den foreløbige plan for omorganiseringen og vil anmode partiforeningene om å drøfte de praktiske sider av dette spørsmål og sende Centralstyret de uttalelser som måtte bli vedtatt. Uttalelsene må innsendes innen 1 juli.

En slik forhåndsdiskusjon vil være meget nyttig, og der vil kunne fremkomme mange uttalelser, råd og vink, som kan komme til gode ved utarbeidelsen av den endelige plan.

Ingen må gå i vei med omorganisering, før den endelige plan foreligger. Det må i en slik viktig og vanskelig sak gåes frem etter en bestemt plan for det hele land — en plan hvori det tas hensyn til de forskjelligartede forhold i by og på land.

Registreringsblanketter og instruks for fremgangsmåten vil bli omsendt i den nærmeste fremtid.

Partiets siste landsmøte besluttet å gå til omlegning av partiet fra delvis å bygge på kollektiv tilslutning gjennom fagforeningene til å bygge på partiavdelinger med direkte medlemsskap. Denne beslutning blev tatt for å styrke og utvikle partiet, ikke for å svekke det ved tap av medlemmer.

Arbeiderklassens revolusjonære parti har idag og i den nærmeste fremtid oppgaver å løse, som krever aktiv medvirken av de store medlemsmasser. Og Det kommunistiske parti må for å kunne løse sin betydningsfulle oppgave være i besiddelse av både evne og vilje til arbeide og handling. Den første oppgave blir å skape et mere virksomt arbeidende parti, og det første skritt henimot omorganiseringen må være å stabilisere og utvikle partiets arbeidsorganer.

Nedenfor gjengir vi de beslutninger, som landsmøtet vedtok i organisasjonsspørsmålet.

Så følger de av landsmøtet vedtagne retningslinjer for kommunistiske arbeidsgrupper og agitatorskorps, verdenskongressens beslutning og den erklæring Radek avgav på landsstyremøtet i januar. Dernæst følger de nedenfor gjengivne landsmøtebeslutninger om omorganiseringen og endelig Centralstyrets foreløbige utkast til plan for omorganiseringen.

Efter forslag av landsstyremøtet i juni 1922 vedtok februar-landsmøtet:

„1. Det norske Arbeiderparti tilstreber å omlegge sin organisasjonsform fra kollektivt til individuelt medlemsskap.

2. De foreløbige regler for dannelse av kommunistiske arbeidsgrupper vedtas som endelige.

3. Reglene for agitatorskorpets vedtak som endelige.

4. By- og fylkespartienes styrer pålegges å danne partiforeninger i de fagforeninger som ikke står kollektivt tilsluttet partiet, og å formidle overgangen til individuelt medlemskap, så snart arbeidsgruppene i fagforeningene har oppnådd den fornødne fasthet.

5. Etter hvert som de lokale partiforeninger med sine kvinneseksjoner er forsvarlig organisert, avløser de de bestående kvinneforeninger.

6. Beslutningene på Hamar-landsmøtet 1909 om forholdet til ungdomsbevegelsen opheves.

Ungdomslagene plikter å sørge for, at medlemmer som har oppnådd 18 års alder og som kommunister vil delta i partiets arbeid, melder seg inn i en partiforening.

Hvor der ennå ikke er dannet partiforening, plikter ungdomslaget fremdeles å stå tilsluttet med de medlemmer som er over 18 år, eller som ønsker å være partimedlemmer. Kun de medlemmer som er partimedlemmer, har disse rettigheter og plikter.

Hvor der ikke er dannet ungdomslag, plikter partiforeningen på stedet å danne en særskilt ungdomsgruppe med tilknytning til Ungdomsforbundet.

Efter forslag av landsstyremøtet i januar 1923 vedtok landsmøtet:

1. Det norske Arbeiderparti beslutter på grunnlag av landsstyrets tidligere innstilling å omlegge sin organisasjonsform fra kollektivt til individuelt medlemskap. Der settes all kraft inn på at omorganiseringen kan skje snarest — og om mulig innen et år.

2. Fagforeningsmedlemmer som står tilsluttet partiet gjennom sin fagforening, må avkreves en erklæring om de ønsker å bli stående i partiet så lenge den nuværende organisasjonsform opprettholdes, og om de ønsker å fortsette som medlemmer efter en utvikling fra kollektivt til individuelt medlemskap.

3. Etter hvert som man har skaffet seg den nødvendige oversikt, går man under ledelse av de stedlige partistyrer til omlegning av organisasjonen. By- og fylkespartienes styrer må i forståelse med Centralstyret påse, at omlegningen foregår på en parti- og organisasjonsmessig forsvarlig måte.

4. Partiets centralstyre leder arbeidet for omorganiseringen, sender ut ensartede spørrekort og påser at det overalt følges en bestemt og ensartet arbeidsplan.

5. Det settes straks i gang en omfattende propaganda i partiets presse og organisasjoner for å gjøre medlemmene fortrolig med nødvendigheten av omorganiseringen. Denne propaganda ledes av Centralstyret.

6. Under reorganiseringsarbeidet må partiet holde seg skarpt for øie, at partiet bevarer karakteren av et proletarisk masseparti.

Og efter forslag fra en av Centralstyret nedsatt komité:

Komitéen er enig om at det første som må gjøres, er gjennom partipressen og på møter i partiforeningene å opta et kraftig agitator- og opplysningsarbeide for å bringe klarhet over hvad det tilsiktes ved omlegningen. Herunder må det av Centralstyret utsendes cirkulærer til partipressen, partiets talere og partiorganisasjonenes styrer, hvori det pekes på:

1. Ut fra Internasjonalens beslutninger skal partiet omorganiseres til et

ensartet parti bygget på individuelt medlemskap for å sikre arbeiderklassens revolusjon.

2. Partiet skal bevare sin karakter av et proletarisk masseparti.

3. Partiets oppgaver (forskjellen mellom fagorganisasjonens og partiets oppgaver).

4. Overgangsformene. (Herunder den positive registrering og forskjellen mellom agitasjonsgruppene for reorganiseringen og cellene i fagforeningene.)

Komitéen har på grunn av det nær forestående landsmøte ikke funnet det formålstjenlig å utsende noget sirkulære om de ovenfor nevnte spørsmål.

For såvidt landsmøtet vedtar Landsstyrets innstilling av 9 januar 1922 om partiets organisasjonsform og Landsstyrets beslutning av 9 januar 1923 har man her et foreløbig brukbart grunnlag for det kommende landsstyre og centralstyre å arbeide på. Det må vel forutsettes at landsmøtet likviderer den nu pågående partistrid, således at det kan settes all kraft inn på reorganiseringen.

Centralstyrets forslag.

Umiddelbare arbeidsoppgaver:

1. Organisering av arbeidsgrupper.

På grunnlag av de på landsmøtet optrukne retningslinjer må det i alle fagforeninger hvor kommunistene er representert, opprettes kommunistiske arbeidsgrupper.

2. Organisering eller stabilisering av agitatsjonskorps.

Agitatsjonskorpsene må utvikles og stabiliseres, så de kan ta fatt på de oppgaver som er dem pålagt. Hvor agitatsjonskorps enda ikke er opprettet, må partiorganisasjonene snarest få dem organisert.

3. Registrering og oversikt.

Alle medlemmer som er tilsluttet partiet kollektivt gjennom fagforening, forelegges en av Centralstyret utarbeidet erklæring, hvori forespørres om de er villige til å fortsette som medlemmer av partiet. På samme skjema oppsettes spørsmål om vedkommende medlems adresse, arbeidssted og fagforening.

Spørreskjemaene tilsendes hver enkelt forening gjennom by- eller herredspartiet. Foreningen må forelegge skjemaet for hvert enkelt medlem og tilbakesende dem i utfylt stand til by- eller herredspartiet. På dertil bestemte rapportskjemaer innsender så disse, gjennom fylkespartiet, samlet oppgave til Centralstyret innen 1 juli 1923.

Omlægningen.

I alle byer og herreder må der — herefter som nu — være en partiavdeling som har ledelsen av og kontrollen over alt partiarbeide i byen eller herredet.

Innen byen eller herredet må partiet organiseres slik at både organisasjonen og medlemmene kan oppfylle sine partiplikter.

Partiets medlemmer skal utføre sitt vesentligste arbeide:

a) På den arbeidsplass hvor de arbeider.

b) I den fagforening hvor de er medlem.

c) I det distrikt eller den krets hvor de bor.

Det er derfor nødvendig at organisere partiets medlemmer både bedrifts-, fagforenings- og distriktsvis.

I mindre byer og herreder

er organisasjonsspørsmålet lett å løse. Partimedlemmene blir her direkte medlemmer av vedkommende by eller herredsparti. Partiet inndeler sine medlemmer i arbeidsgrupper etter arbeidsplass og fagforening, i agitasjonskorps etter bopel, samt gruppe for kvinner.

I større herreder

er det nødvendig å organisere foreninger for de forskjellige deler av herredet. Disse foreninger organiserer medlemmene i arbeidsgrupper, agitasjonskorps og kvinnegrupper som ovenfor nevnt. De danner i fellesskap herredspartiet.

Større byer og industricentre.

Flertallets forslag.

Centralstyrets medlemmer Oscar Torp, Edv. Bull, Martin Tranmæl, Ole O. Lian, Thina Thorleifsen, Alfred Madsen, Harry Nilssen og Einar Gerhardsen finner at det mest hensiktsmessige ville være at der blev gitt adgang til å danne partiforeninger innen fagorganisasjonen såvelsom lokale foreninger. Dette så meget mere som det stemmer med den organisasjonspraksis som vi er vant med og denne organisasjonsform vil derfor gjøre overgangen lettere og mere smertefri. Partiforeningen innen fagorganisasjonen vil også uten tvil bidra til å styrke partiets reelle innflytelse i fagbevegelsen, og det er et overmåde viktig hensyn. Grupper og lag som ikke har fulle partirettigheter — således som foreslått av mindretallet — vil ikke ha de samme utviklingsmuligheter og vil av den grunn heller ikke kunne fylle de samme oppgaver som regulære partiforeninger. Dertil kommer det meget vesentlige hensyn som må være bindende for styrer og organisasjoner inntil der fates annen beslutning, at i følge landsmøtets beslutninger skal der dannes *både* lokale foreninger og foreninger innen fagorganisasjonen. Det uttales således i retningslinjene for arbeidsgrupper at en av oppgavene er å „*organisere en partiforening i enhver fagforening som melder sig ut av partiet, og organisere partiforeninger i fagforeningene efter hvert som individuelt medlemskap besluttes innført.*“ Partiforeningene innen fagorganisasjonen skal avløse den nuværende kollektive tilslutning av hele fagforeningen. Omlegningen skal forberedes ved å samle alle kommunister i fagforeningen inn i arbeidsgrupper, som igjen danner grunnstammen i de nye industrielle partiforeninger.

Partiets landsmøte vedtok enstemmig at omlegningen skal foregå på grunnlag av den innstilling hvori disse retningslinjer er inntatt.

Partiophygningen bør bli denne:

1. a) På hver større arbeidsplass og innen hver større arbeidsbranche danner alle kommunister en gruppe eller klubb (f. eks. Akers mek. Verksteds Kommunistklubb, Bakersvendenes Kommunistklubb, osv.).

b) Innen de større industrier sammenslutes arbeidsplassenes og bran-
chenes grupper eller klubber i et *kommunistisk industrilag*, som danner
partiforening (f. eks. Jernindustriens Kommunistlag, Næringsmiddelindustriens
Kommunistlag osv.).

c) Arbeidere tilhørende mindre industrier, danner et felleslag, som
opbygges på grupper eller klubber som industrilagene og danner partifor-
ening med samme rettigheter og plikter som disse.

d) De som ikke kan stå tilsluttet gjennom industrilag, samles innen hver
kommune i en fellesforening som om nødvendig opdeles i kretslag.

2. Samtlige partimedlemmer må innregistreres etter bopel i agitasjons-
korps eller kretsforening for å planlegge og delta i arbeidet innen kretsen og
drøfte partispørsmål som det er hensiktsmessig å behandle der.

3. I alle partiorganisasjoner danner kvinnene grupper, som kommer
sammen og behandler spesielle saker vedrørende arbeidet blandt kvinnene.
Utgiftene bæres av partiorganisasjonen.

4. Partikontingenten innkreves av underkasserere i gruppene.

Mindretallets forslag.

Centralstyrets mindretall Olav Scheflo, Emil Stang, Kr. Kristensen, Martin
Strandli og Arvid Hansen finner det nødvendig at der dannes faste parti-
organisasjoner ikke bare på arbeidsplassene og i fagforeningene, men også i
de forskjellige deler av byen eller herredet. Der må opprettes *kretsforeninger*
med det formål særlig å lede agitasjonen i hjemmene (f. eks. partiavisen,
kooperasjonen og for valgene) og organisere kvinnearbeidet.

Gjennom registreringen vil avelingens partistyre kunne organisere med-
lemmene i a) kretsforeninger, b) industri- og faglag og c) bedriftsklubber.
Disse organisasjoner har å fremme hver sin del av partiets arbeide.

Kretsforeningene bør danne de partimessige enheter, hvor almindelige
partibeslutninger og valg til landsmøte, representantskap m. v. finder sted.

Kretsforeningene omfatter alle partiets medlemmer uten hensyn til yrke.
De danner det fastest mulige grunnlag for organisasjonen. Hvis man lar
industri- og faglagene være besluttende partiforeninger, blir man nødt til å
danne særskilte foreninger for de medlemmer som ikke kan organiseres faglig
(f. eks. husmødre). Men slike foreninger vilde ikke få mange medlemmer og
oprettelsen av særskilte foreninger for ikke fagorganiserte kommunister vilde
bryte samarbeidet mellom dem og de fagorganiserte medlemmer.

Under kvinneutvalgenes ledelse samles kvinnene i hver krets til særskilte
møter. Omkostningene bæres av kretsforeningen.

I industri- og faglagene og i bedriftsklubbene sanles de fagorganiserte
partimedlemmer særskilt til drøftelse av arbeidet innen fagorganisasjonene
og på arbeidsplassene. Disse lag og klubber kommer til å bestå av med-
lemmer av forskjellige kretsforeninger, og må derfor likesom kretsforeningene
stå direkte under partiavdelingens styre. Omkostningene ved lagene og klub-
bene bæres av partiavdelingen.

Hvor kontingenten innbetales, er et mere underordnet spørsmål. Det
kan enten ordnes direkte av by (herreds)partiet eller kontingentinnkrevningen
kan overlates kretsforeningene eller industri- og faglagene. Vi mener, at den
i tilfelle helst bør overlates kretsforeningene, da disse er de eneste, som ved

sine underkasserere kan nå alle medlemmer enten de er fagorganiserte eller ikke. Den organisasjon som sørger for kontingentinnkrevningen, ordner dette på den mest praktiske måte ved hjelp av underkasserere i de forskjellige deler av byen og på de større arbeidsplasser.

Registreringen.

Registreringsmaterieell blev omsent partiavdelingene i april med pålegg om at registreringen skulde være tilendebragt innen 1 juli 1923. Tross alle påtrykk og tross god vilje fra de fleste foreligger imidlertid oppgave bare fra følgende organisasjoner:

Vestfold fylkesparti, Sør-Trøndelag fylkesparti, Aust-Agder fylkesparti, Hedmark fylkesparti, Helgelands kretsparti, Hamar, Kongsberg og fra 49 fagforeninger i Kristiania. I alt opgave fra 101 fagforeninger med 13 047 medl.

Omorganiseringen og novemberlandsmøte.

For novemberlandsmøtet forelå følgende forslag fra landsstyrets flertall: Centralstyrets flertalls og mindretallsinnstilling til omorganisering av partiet har nu vært oversent til behandling i partiorganisasjonene. Efter de rapporter som er innkommet, fordeler uttalelsene sig omtrent likelig mellem de 2 forslag.

Under disse omstendigheter finner landsstyret, at de større byer og industricenter må få anledning til *selv å velge mellem de to alternativer*. Er der på et sted flertall for å bygge partiet på *både* kretsforeninger og industrilag som partienheter, må det være anledning til dette. Hvis det på den annen side er flertall for å bygge partiet *utelukkende* på rent lokale foreninger som partienheter, må det også være anledning til det.

Centralstyret må i begge tilfelle påse at der er tilveiebrakt et forsvarlig grunnlag for omorganiseringen. Der må derfor ikke treffes nogen avgjørende beslutning før centralstyrets godkjenning er innhentet.

For de mindre byer og de bygder som er uten større industriell virksomhet, er det enstemmighet såvel i landsstyret som i partiorganisasjonene. Efter dette skulde også landsmøtets stilling til denne side av saken være givet.

Den nærmeste opgave.

Den nærmeste opgave må nu være å ta fatt på den praktiske gjennomførelse av omorganiseringen på de steder, hvor forholdene tillater det, og hvor det vil styrke partiet. For øvrig er det nødvendig å fortsette arbeidet for å skape de best mulige forutsetninger for en heldig løsning av omorganiseringsspørsmålet.

I fylkespartiene Hedmark, Gudbrandsdalen, Vestopland, Vestfold, Aust-Agder, Setesdalen, Vest-Agder, Rogaland, Sogn og Fjordane, Møre, Sør-Trøndelag, Inn-Trøndelag, Namdalen, Helgeland, Nordland, Senjen, Trondenes, Malangen og Finnmark og bypartiene Kongsberg, Haugesund og Tromsø, er det forholdsvis få kollektivt tilsluttede medlemmer. På de fleste av disse steder er der enighet om den fremtidige organisasjonsform, og det er derfor mulig å ta fatt på og få gjennomført omorganiseringen av disse partier i den nærmeste fremtid.

Omorganisasjonen vil derimot bli vanskeligere i Buskerud, Østfold, Akershus og Telemark fylkespartier og i bypartiene Kristiania, Bergen, Trond-

hjem, Stavanger, Drammen og Hamar. I disse partier er det absolutt nødvendig først å få fullført registreringen og at fortsette arbeidet med å legge grunnlaget for den nye organisasjonsform.

Under dette arbeide må man ta hensyn til den erklæring Radek avgav på landsstyremøtet i januar og hvor Internasjonalens syn på løsningen av dette spørsmål kommer frem. Det fremholdes her at beslutningen om omorganiseringen har til formål å styrke partiet og at den derfor bør gjennomføres således, at ikke bare en liten gruppe arbeidere forblir i partiet. „Alt etter resultatet av registreringen kan man slutte sig til enten saken er moden til gjennomførelse av individuelt medlemskap eller man først må agitere videre.“

I flere av de største byer og industricentrer er organisasjonene ikke modne til omlegning. Derfor må forberedelsesarbeidet fortsettes.

Kvinnenes stilling til partiet.

Et viktig ledd i omorganisasjonsarbeidet er omlegningen av kvinneforeningene. Det er nødvendig at kvinnene gjøres opmerksom på og fortrolig med den betydning en omlegning av kvinneorganisasjonene kan få for partiet. På steder hvor kvinnene selv innser betydningen av omlegningen, bør denne snarest mulig bli foretatt. For øvrig må man overalt forberede omlegningen.

Mere nødvendig enn omlegningen av de bestående kvinneforeninger er arbeidet for opprettelse av kvinnegrupper i alle partiavdelinger. Beslutning herom blev fattet på forrige landsmøte, men er på langt nær gjennomført. Her ligger et nytt og takknemlig arbeidsfelt åpent for alle våre partiorganisasjoner.

Ungdomslagenes stilling til partiet.

I henhold til beslutningen på landsmøtet i februar, skal på de steder hvor det er både parti- og ungdomslag, bare partiforeningen stå tilmeldt partiet. Ungdomslaget bør derimot sørge for at de medlemmer som har fylt 18 år, og som kommunister vil delta i partiets arbeide, melder sig inn i partiforeningen.

Hvor det er ungdomslag, men ikke partiforening, plikter laget å søke organisert partiforening og inntil det er skjedd stå tilsluttet partiet med alle medlemmer over 18 år, dessuten de under 18 år som ønsker å være partimedlemmer. Bare de medlemmer som er partimedlemmer, har disses rettigheter og plikter.

Hvor det ikke er dannet ungdomslag, plikter partiforeningen på stedet å danne en særskilt ungdomsgruppe med tilknytning til ungdomsforbundet, inntil det er dannet lag.

I henhold til foranstående innbydes landsmøtet til å fatte følgende

beslutning:

1. Partiet omorganiseres på grunnlag av Centralstyrets innstilling. For de større byers og industricentrers vedkommende er det anledning til å velge mellom de to alternativer, som foreslåes av Centralstyrets flertall og mindretall.

Centralstyret må påse, at omorganiseringen foregår på en forsvarlig måte. Før man går til omorganisering av et by- eller fylkesparti, må derfor Centralstyrets godkjenning innhentes.

2. I de partier hvor man ennå ikke kan gå til omorganisering, må det drives et planmessig arbeide for å forberede overgangen fra kollektivt til individuelt medlemsskap. Det må bringes klarhet i formene for den lokale omlegning; om nødvendig foretas nyregistrering i forbindelse med en omfattende agitasjon for partiet, og de nye partiorganer må søkes dannet, så overgangen kan skje uten svekkelse av partiet.

3. I alle by- og herredspartier må det i henhold til beslutningene på landsmøtet i februar organiseres kvinneutvalg. På steder hvor det er kvinneforening, forbereder kvinneutvalget foreningens overgang til gruppe innen partiavdelingen. Hvor det ikke er kvinneforening organiserer utvalget særskilt kvinnegruppe.

4. Beslutningene på forrige landsmøte om ungdomslagene stilling til partiet må snarest gjennomføres.

Mindretallet:

Mindretallet finner, at det er bydende nødvendig at registreringen fullføres og reorganiseringen iverksettes så snart som det er mulig og tilrådelig. De partiavdelinger som hittil er kommet kortest, må derfor legge all kraft i arbeidet. Både forut for som efter omorganiseringen fortsettes arbeidet med registreringen av partimedlemmer.

Mindretallet foreslår derfor istedenfor flertallets forslag til beslutning punkt 2:

Arbeidet med registreringen og omorganiseringen må i alle partiavdelinger drives med all kraft og skal være tilendebragt innen utgangen av mars måned 1924.

Novemberlandsmøtets beslutning:

Efter at mindretallet hadde sprengt landsmøtet, fremkom Tranmæl med følgende forslag, som mot et par stemmer blev landsmøtets beslutning:

„Landsmøtet finner at omorganiseringen av partiet bare bør finne sted i de byer og distrikter, hvor dette vil bety en styrkelse av partiet. Omorganiseringen foregår på grunnlag av den innstilling som landsstyrets flertall har forelagt dette landsmøte.“

Kontingenten og kontingentsystemet.

Efter pålegg av februarlandsmøtet vedtok centralstyret i april måned følgende beslutning om partikontingenten:

1. Den ordinære kontingent til partiet erlegges månedlig og i 5 kontingentklasser og fastsettes til:

Kontingent-klasse.	I n n t e k t		Kontingent pr. måned.
	pr uke inntil	pr. år inntil	
	kr.	kr.	
1	50.00	2600.00	0.15
2	75.00	3880.00	0.30
3	100.00	5200.00	0.50
4	150.00	7500.00	1.50
5	over 150.00	over 7500.00	4.00

2. Der innføres kontingentbøker og merker.
3. Ordningen trer i kraft fra 1 januar 1924.
4. Alle partiforeninger pålegges inntil den nye ordning for kontingenten trer i kraft å innbetale en tilleggskontingent som svarer til 50 øre pr. medlem og kvartal utover den ordinære kontingent. Partiforeningene står fritt med organiseringen og fastsettelsen av beløpets størrelse for hvert enkelt medlems vedkommende, dog bør man søke gjort det prinsipp anvendelig som ligger til grunn for den oprinnelige innstilling vedrørende kontingentinnbetalingen.

Beslutning på novemberlandsmøtet.

Novemberlandsmøtet vedtok følgende beslutning i kontingentspørsmålet:

Betingelsen for at det nye kontingentsystem kan realiseres er partiets overgang til individuelt medlemsskap. Inntil så skjer må den nuværende ordning oprettholdes.

Det blir derfor nødvendig at dette spørsmål i likhet med omorganiseringen for øvrig gjennomføres efter hvert som de enkelte lokale partier foretar omorganiseringen.

Herved vil det forhold inntre at kontingentordningen i de forskjellige fylkes-, krets- eller bypartier kan bli noget forskjellig.

Men dette til tross må spørsmålene løses ensartet.

Av hensyn til at reorganiseringen ikke kan gjennomføres over hele landet samtidig, kan man vanskelig beslutte den progressive kontingent gjennomført til landspartiet før reorganiseringen er foretatt for det hele land.

Den nuværende kontingent til landspartiet bør derfor oprettholdes til neste landsmøte.

Men i likhet med inneværende halvår bør der utlignes en tilleggskontingent, og den bør da settes til 25 øre pr. medlem og kvartal fra 1 januar 1924.

Det overlates til hvert enkelt fylkes-, krets- eller byparti å avgjøre på hvilken måte tilleggskontingenten skal tilveiebringes.

I de partier hvor reorganiseringen gjennomføres, vil tilleggskontingenten kunde dekkes ved en progressiv kontingent til partiavdelingen.

I henhold til foranstående innbys landsmøtet til å fatte følgende beslutning:

1. Den progressive kontingent gjennomføres samtidig når reorganiseringen av fylkes-, krets- eller bypartiene er foretatt på grunnlag av det forslag centralstyret tidligere har vedtatt.

2. Den nuværende kontingent til landspartiet bibeholdes.

3. Der utlignes en tilleggskontingent på 25 øre pr. kvartal og medlem fra 1. januar 1924.

4. Partiavdelingen avgjør selv på hvilken måte tilleggskontingenten skal tilveiebringes.

Partiet og Internasjonalen.

De begivenheter som overskygger alle andre i året 1923, er partiets forhold til Den kommunistiske Internasjonale, de stadige rivninger med eksekutivkomitéen og til sist ultimatumet som førte til brudd med Internasjonale og sprengningen av partiet. Dette blad av Det norske Arbeiderpartis historie er et av de mørkeste og uhyggeligste. Beretningen og oversikten over begivenhetenes gang kan vanskelig bli objektivt riktig uten gjengivelse av alle viktige dokumenter som er forekommet i saken.

Landsstyremøtet i januar.

Landsstyremøtet i januar, som varte i 5 dager, fra den 5 til 9, er utvilsomt det mest spendende og mest begivenhetsrike landsstyremøte i partiets historie. Karl Radek var til stede som eksekutivens representant.

Allerede ved møtets begynnelse meddelte flertallet i centralstyret at de tok tilbake sitt forslag av 21 desember om avbrytelsen av den organisatoriske forbindelse med Den kommunistiske Internasjonale. De fremla følgende forslag:

I.

a) Landsmøtet fastholder sitt medlemsskap i 3. Internasjonale på de betingelser som landsmøtet i 1921 vedtok.

b) Hvis den 3. Internasjonale ikke kan godta disse betingelser, ønsker Det norske Arbeiderparti å bli betraktet som en sympatiserende organisasjon som samarbeider med Internasjonale.

c) Spørsmålet om kollektivt eller individuelt medlemsskap utstår til landsmøtet i 1924. Den foreliggende innstilling oversendes det nye styre til ytterligere bearbeidelse, hvorefter spørsmålet sendes partiforeningene til uttalelse. Det nye styre pålegges å sette all kraft inn på å utbygge agitatoriske korpsene og få dannet kommunistiske arbeidsgrupper i fagforeningene.

II.

a) Spørsmålet Karl Johanssen gir etter de foreliggende opplysninger ikke anledning til nogen organisasjonsmessig forføining.

b) Kristiania Arbeiderpartis forslag om suspensjon av Halvard Olsen tas ikke til følge, idet landsmøtet tiltrer Internasjonalens avgjørelse.

c) Tidsskriftet «Mot Dag» anerkjennes som partitidsskrift under forutsetning av at det i likhet med de øvrige anerkjente partiblader underkaster sig partiets kontroll.

d) Foreningen «Mot Dag» kan ikke ansees som en lukket forening, og man kan derfor ikke kreve den oppløst så lenge den lojalt etterkommer de foreliggende organisasjonskrav og beslutninger som partiet har fattet.»

Centralstyrets mindretall foreslo:

«Under henvisning til landsstyrets innstilling til landsmøtet i 1921, som uttaler sin tilslutning til Den kommunistiske Internasjonale som et verdensparti, og idet man konstaterer, at beslutningene på den 4. verdenskongress er en konsekvent anvendelse av de retningslinjer som blev vedtatt på kongressene i 1920 og 1921, uttaler landsstyret:

1. Det norske Arbeiderpartis medlemskap i Den kommunistiske Internasjonale opprettholdes.

2. Den resolusjon i det norske spørsmål som er vedtatt på den 4. kongress, optas til realitetsbehandling av landsstyret. Der nedsettes en komité for å forhandle med eksekutivkomitéens utsending om den praktiske gjennomførelse av kongressens beslutninger.»

Scheflo og Tranmæl som motiverte forslagene, uttalte bl. a., ifølge landsstyremøtets protokoll:

Olav Scheflo: «Hvad som enn skjer, vil jeg og mine meningsfeller bli stående i partiet. Jeg håper den annen part vil avgi en lignende bindende erklæring. Scheflo påpekte at Østfold Arbeiderblad i en artikkel hadde trukket frem spørsmålet om Tranmæls eksklusjon. Scheflo slo fast at et slikt spørsmål ikke hadde vært oppe blandt mindretallet, ei heller innenfor Internasjonalen. Scheflo tilføiet at den partifelle vilde være en gal mann som foreslo Tranmæl ekskludert. Et slikt forslag vilde bli forkastet med 90 pct.»

Martin Tranmæl: «Scheflos spørsmål anser jeg det igrunnen overflødig å svare på, da jeg ikke kunde tenke mig muligheten av at nogen vilde bryte med Det norske Arbeiderparti. For min egen del akter jeg å bli stående i partiet. Det samme vil uten tvil være tilfelle med mine meningsfeller.»

Efter at landsstyret hadde diskutert spørsmålet og efter konferanse mellom Radek og representanter fra flertallet og mindretallet, fremsatte Radek følgende forslag:

«Landsstyret innbyr landsmøtet til å fatte følgende beslutning:

Det norske Arbeiderparti blir stående i Den kommunistiske Internasjonale som en selvstendig seksjon og anerkjenner de kommunistiske kongressers og eksekutivkomitéens avgjørelser. Partiet gjennomfører disse beslutninger selvstendig, men anerkjenner eksekutivkomitéens rett til å overvåke de enkelte partiers utførelse av verdenskongressens og eksekutivkomitéens beslutninger og direktiver.

Samtidig beslutter landsstyret straks å nedsette en komité innen sin midte som sammen med eksekutivkomitéens representant skal utarbeide en konkret plan for gjennomførelsen av beslutningene på den 4. verdenskongress. Denne plan blir å forelegge landsstyret og landsmøtet til behandling.»

Mindretallet meddelte at de vilde stemme for Radeks forslag, mens flertallet vilde opprettholde sitt forslag med den endring at punkt 1, a og b, fikk følgende ordlyd:

«Landsmøtet fastholder sitt medlemskap i Den 3. Internasjonale på

de betingelser som landsmøtet i 1921 vedtok og under forutsetning av at partiet bevarer sin uavkortede rett til å treffe avgjørelser i indre parti-anliggender med landsmøtet som høyeste myndighet.»

Efterat fraksjonene hadde hatt møter og konferanser, avgav Radek på eksekutivkomitéens vegne følgende erklæring:

«Eksekutiven har aldri satt sig som mål å opheve de kommunistiske partiers selvstendighet. Den har alltid forstått at Internasjonalen bare kan være sterk, hvis de kommunistiske partier selvstendig, ut fra egen erkjennelse og vilje driver en riktig kommunistisk politikk. Men dessverre er situasjonen innen Den kommunistiske Internasjonale den, at der i de forskjellige lands kommunistiske partier forekommer avvikelser til høire og venstre fra den riktige vei. Derfor er det nødvendig at de internasjonale kongresser og den av dem valgte E. K. griper inn på grunnlag av den internasjonale arbeiderbevegelses felles erfaringer og forsøker å korrigere disse feil. E. K. har aldri trodd at dette kan skje blott og bart gjennom en beslutning av E. K., men at dens beslutninger bare da vil bli ført ut i livet, hvis massen av partimedlemmene blir overbevist om riktigheten av E. K.s holdning.

Ut fra dette erklærer jeg, at enhver frykt for at beslutningene på den 4. kongress betyr innledningen til en sukcessiv ophevelse av de nasjonale seksjoners selvstendighet er fullstendig ubegrunnet. Det norske parti har, likesom enhver annen seksjon av Internasjonalen, rett til selvstendig å ordne og lede alle sine anliggender. Bare i de tilfelle, hvor E. K. mener at det norske partis avgjørelser er uriktige eller ukommunistiske har E. K. rett og plikt til å gripe inn. Den vil i sådanne tilfelle sette sig i forbindelse med det norske parti, omhyggelig studere meningsdivergensene og først treffe sin avgjørelse på grunnlag av hele materialet. For disse avgjørelser må så det norske parti bøie sig, ti hvis man tilhører en Internasjonale må dens avgjørelser gjennomføres. E. K.s avgjørelser kan det norske parti alltid appellere til den internasjonale kongress som er den høyeste instans for alle kommunister og alle kommunistiske partier. Der kan ikke gis hverken nogen absolutt internasjonal centralisme eller nogen absolutt partiselvstendighet, hvis der skal gis en Internasjonale. Seksjonenes selvstendighet på grunnlag av og innenfor rammen av Den kommunistiske Internasjonale er en nødvendighet så vel i den norske som i den internasjonale arbeiderbevegelses interesse.»

Radek uttalte at han mente å ha bragt på det rene at hans forslag hadde flertall i landsstyret. Imidlertid vilde han i høi grad foretrekke om landsstyret kunde komme til enighet om å stemme for hans forslag. Han vilde derfor ennu i siste time inntrengende henstille til centralstyrets flertall om de ikke nu efter den av ham avgivne erklæring kunde stemme for hans forslag.

Centralstyrets flertall fremla følgende erklæring:

«Centralstyrets flertall — Chr. Holtermann Knudsen, Martin Tranmæl, Thina Thorleifsen, Alfred Madsen, Knut Eng, Ole O. Lian og Ingvald Rastad — finner ikke at eksekutivkomitéens representant, Radeks, forslag og erklæring helt dekker de krav som efter vår mening må stilles i spørs-

målet om de nasjonale partiers selvbestemmelsesrett i indre partianliggende. Men Radeks erklæring innebærer så store garantier, at stillingen er vesentlig endret etter de første meddelelser man fikk fra Internasjonals 4. verdenskongress.

Av den grunn og av hensyn til partiets enhet og til de forestående faglige kamper, som krever en samlet arbeiderfront, erklærer vi å ville stemme for Radeks forslag.

Efter dette forutsetter man at partiet kan opretholde de beslutninger som siste landsmøte vedtok i spørsmålet om den demokratiske centralisme og forholdet til fagbevegelsen.»

Landsstyremedlemmene H. Haugli, John Aalberg, Oscar Nilssen, Oscar Torp og Anton Christiansen hadde gitt denne erklæring sin tilslutning,

Radeks forslag blev derefter vedtatt enstemmig, hvorefter han fremsatte følgende forslag om partistriden, som også blev enstemmig vedtatt:

«Landsstyret erklærer, at diskusjon om stridsspørsmål i den norske og den internasjonale arbeiderbevegelse bare er til nytte for partiet, idet den styrker den kommunistiske bevissthet hos arbeidermassene.

Landsstyret beklager, at denne diskusjon fra enkelte partifellers side er blitt ført i en så personlig form, at samhörighetsfølelsen innen partiet derved er bragt i fare. Landsstyret opfordrer alle partifeller til i fremtiden å føre diskusjonen på en saklig måte.

Landsstyret fordømmer på det skarpeste at enkelte partifeller istedenfor å øve saklig kritikk mot Den kommunistiske Internasjonales beslutninger, når de anså kritikk nødvendig, har kritisert på en måte som ikke var egnet til å styrke tilliten til Internasjonalen og Det norske Arbeiderparti som en avdeling av Internasjonalen. Landsstyret opfordrer partipressen til ikke å gi plass for sådanne angrep, men gi plass i sine spalter for saklige diskusjonsinnlegg fra representanter for de forskjellige synspunkter innen partiet.»

Man gikk derefter over til behandling av den på verdenskongressen vedtagne norske resolusjon, som var sålydende:

Efter å ha mottatt kommisjonens beretning beslutter kongressen:

1. Å gjøre det norske broderparti oppmerksom på nødvendigheten av en nøiaktigere gjennomførelse av alle Internasjonals beslutninger, såvel de som fattes av kongressene som de der fattes av de utøvende organer.

2. Kongressen fordrer, at reorganiseringen på grunnlag av individuelt medlemskap blir gjennomført senest innen et år efter det førstkommende partilandsmøte. Om den praktiske virksomhet og resultatene på dette arbeidsområde skal eksekutivkomitéen informeres periodisk, ikke sjeldnere enn en gang hver annen måned.

3. Hvad pressens innhold angår, er partiet forpliktet til straks å gjennomføre de tidligere verdenskongressers beslutninger og etterkomme de direktiver som er gitt i eksekutivkomitéens brev av 23 september. De socialdemokratiske navn på partiavisene må endres i løpet av 3 måneder regnet fra avslutningen av Den kommunistiske Internasjonals kongress.

4. Kongressen bekrefter riktigheten av eksekutivkomitéens standpunkt hvad påvisningen av partirepresentantenes parlamentariske feil angår.

Kongressen er av den mening, at de kommunistiske parlamentsmedlemmer selvfølgelig står under partiets kontroll og partipressens kritikk. Men denne kritikk må alltid være saklig og kameratslig.

5. Kongressen anser det tillatelig og nødvendig i kampen mot det samlede bourgeoisi å utnytte motsetningene mellom storkapital og storbønder på den ene side og arbeiderbønder på den annen side. Kampen om bønderne må være en av hovedopgavene for Norges proletariske parti.

6. Kongressen bekrefter ennu en gang at parlamentsfraksjonen så vel som alle partiets presseorganer absolutt og uforbeholdent må underordnes partiets centralstyre.

7. Gruppen «Mot Dag», som er en lukket forening, blir oppløst. Det er selvfølgelig fullt tillatt at der består en kommunistisk studentgruppe, som er åpen for enhver kommunistisk student og står under centralstyrets fulle kontroll. Tidsskriftet «Mot Dag» blir partiorgan på betingelse av at dets redaksjon blir valgt av Det norske Arbeiderpartis centralstyre i forståelse med Den kommunistiske Internasjonales eksekutivkomité.

8. Kongressen godtar kamerat Halvard Olsens appel, og da han er en gammel og trofast partifelle, arbeider og meget aktiv partifunksjonær, gjeninnsetter kongressen ham i hans rettigheter som partimedlem, men konstaterer uttrykkelig uriktigheten av hans opptreden på metallarbeidernes kongress.

9. Kongressen beslutter å utelukke Karl Johanssen fra Den kommunistiske Internasjonale og Det norske Arbeiderparti.

10. For å skape en bedre forbindelse mellom Det norske Arbeiderparti og eksekutivkomitéen og forsåvidt mulig å overvinne konflikten uten rivninger, gir kongressen den fremtidige eksekutivkomité i oppdrag å sende representanter med fullmakt til det førstkommende partilandsmøte.

11. Kongressen gir eksekutivkomitéen i oppdrag å utarbeide et brev som forklarer den foranstående resolusjon.

12. Den foreliggende resolusjon og eksekutivkomitéens brev skal offentliggjøres i alle partipressens organer og bekjengjøres for alle partiorganisasjoner før valget til neste partilandsmøte finner sted.

I anledning denne resolusjon vedtok landsstyret enstemmig:

Ad punkt 1.

Foranlediger ingen bemerkning.

Ad 2.

Radek avgav under dette punkt følgende erklæring:

«Kongressens norske resolusjon hadde til formål å styrke det norske parti derved at ethvert medlem direkte og bevisst skal tilhøre partiet. Derav følger, at reorganisasjonen av partiet bør gjennomføres således, at ikke bare en liten gruppe av arbeidere kunde forbli i partiet. Derfor må man først drive en systematisk agitasjon og propaganda i fagorganisasjonen, bedriftene og pressen for reorganisasjonen av partiet. I alle fagforeninger må der i den anledning dannes agitasjonsgrupper som driver agitasjon for reorganisasjonen under ledelse av partistyrene. Etter en viss tid skal der bli foretatt en prøveregistrering av partimedlemmer. Alt etter resultatet kan man slutte sig til, enten saken allerede er moden til

gjennomførelse av individuelt medlemsskap eller man først må agitere videre. Det er tenkelig, at det kollektive medlemsskap i en overgangstid blir bibeholdt, mens det individuelle system innføres. De direkte medlemmer blir da gjeldende som de aktive partimedlemmer. Samtidig må der utarbeides en plan for partiets og dets presses finansiering. Skulde ved energisk, ivrig arbeid fra partiets side resultatet bli det, at partiet efter et år med ren samvittighet kan si til Internasjonalen, at det ennå ikke har vært mulig å gå over til direkte partimedlemsskap uten å risikere, at partiet mister sin proletariske massekarakter, er det klart, at hverken Eksekutiven eller kongressen vil kunne bebreide det norske parti mangel på disiplin. Eksekutivkomitéen og kongressen vil da måtte gi Det norske Arbeiderparti en ny frist til fullførelsen av arbeidet.

Landsstyret vedtok følgende beslutning:

1. Det norske Arbeiderparti beslutter på grunnlag av landsstyrets tidligere innstilling å omlegge sin organisasjonsform fra kollektivt til individuelt medlemsskap. Der settes all kraft inn på at omorganiseringen kan skje snarest, og om mulig innen ett år.
2. Fagforeningsmedlemmer som står tilsluttet partiet gjennom sin fagforening, må avkreves en erklæring om de ønsker å bli stående i partiet så lenge den nuværende organisasjonsform oprettholdes, og om de ønsker å fortsette som medlemmer efter en utvikling fra kollektivt til individuelt medlemsskap.
3. Efter hvert som man har skaffet sig den nødvendige oversikt, går man under ledelse av de stedlige partistyrer til omlegning av organisasjonen. By- og fylkespartienes styrer må i forståelse med centralstyret påse at omlegningen foregår på en parti- og organisasjonsmessig forsvarlig måte.
4. Partiets centralstyre leder arbeidet for omorganiseringen, sender ut ensartede spørrekort og påser at der overalt følges en bestemt og ensartet arbeidsplan.
5. Der settes straks i gang en omfattende propaganda i partiets presse og organisasjoner for å gjøre medlemmene fortrolig med nødvendigheten av omorganiseringen. Denne propaganda ledes av centralstyret.
6. Under reorganiseringsarbeidet må partiet holde sig skarpt for øie, at partiet bevarer karakteren av et proletarisk masseparti.

Ad 3.

Landsstyret beslutter, at «Social-Demokraten»s navn forandres fra 1 april 1923. Centralstyret bemyndiges til å bestemme navnet efter å ha forelagt navnespørsmålet for Kristiania Arbeiderpartis representantskap. Saken forelegges landsmøtet til approbasjon.

Ad 4.

Foranlediger ingen bemerkning.

Ad 5.

Dette punkt gav heller ikke foranledning til nogen bemerkning, idet man forutsatte at landsmøtet behandlet den parlamentariske taktikk.

Ad 6.

Dette punkt foranlediget ikke nogen bemerkning. Bestemmelsen om partiets presse gjør det nødvendig, at landsstyret foreslår for landsmøtet å foreta de nødvendige endringer i partiets lover.

Ad 7.

Landsstyret tar til etterretning at organisasjonen «Mot Dag» må være en åpen organisasjon, som driver propaganda blandt intellektuelle. Landsstyret henvender «Mot Dag»s oppmerksomhet på den særlige nødvendighet av å drive dette arbeid i de tekniske skoler og blandt teknikere.

De kommunister som arbeider i «Mot Dag», er tilsluttet partiet efter de vanlige regler.

Ad 8.

Landsstyret aksepterer den rehabilitering av partifelle Halvard Olsen, som den norske kommisjon på den 4 kongress foretok. Landsstyret ser i dette personlige tilfelle et resultat av den ufullkomne organisasjon av det kommunistiske arbeid i fagforeningene. De kommunistiske arbeidsgrupper må gjøre sitt arbeid i den nærmeste føling med de kommunister, som er innvalgt i fagbevegelsens ledelse. De kommunistiske fagforeningsførere må på det omhyggeligste gjøre de kommunistiske arbeidsgrupper klar over den organisatoriske stilling innen fagforeningene, da kommunistene bare ved å ta omhyggelig hensyn til fagforeningenes organisatoriske behov kan vinne fagforeningsmedlemmenes tillit.

Landsstyret uttaler sin tillit til Halvard Olsen og sin overbevisning om at han i fremtiden vil arbeide i nærmeste forbindelse med kommunistene i sin organisasjon.

Ad 9.

Da det har vist sig, at Karl Johanssen ikke er medlem av partiet, kan den 4. kongress' beslutning om hans utelukkelse ikke gjennomføres. Karl Johanssen kan, da han ikke er partimedlem, ikke skrive i «Social-Demokraten» om parti-politiske spørsmål.

Punkt 10—12 foranlediget ingen bemerkning.

I henhold til de fattede beslutninger foreslo landsstyret enstemmig at landsmøtet innbydes til å fatte følgende beslutning:

«Det norske Arbeiderparti blir stående i Den kommunistiske Internasjonale som en selvstendig seksjon og anerkjenner de kommunistiske kongressers og eksekutivkomitéens avgjørelse. Partiet gjennomfører disse beslutninger selvstendig, men anerkjenner eksekutivkomitéens rett og plikt til å overvåke de enkelte partiets utførelse av verdenskongressens og eksekutivkomitéens beslutninger og direktiver.

Landsstyrets beslutninger i anledning av verdenskongressens resolusjon i det norske spørsmål bifalles.»

Februarlandsmøtet.

Landsstyrets enstemmige innstilling om forholdet til Internasjonalen blev stort sett mottatt med almindelig tilfredshet av partimedlemmene.

Kampen foran landsmøtet kom imidlertid til å stå om et tilleggsforslag, det såkalte Kristiania-forslag. fremsatt av Kristiania Arbeiderparti. Kampen om mandatene blev hissigere enn nogen gang før og spenningen nådde sitt høidepunkt da landsmøtet trådte sammen, uten at nogen med sikkerhet viste dets sammensetning. Det hele stod og vippet på én eller to stemmer.

Fra Den kommunistiske Internasjonale møtte Bucharin, Kolaro og Kobjetski, fra Ungdoms-Internasjonalen møtte Schatskin og fra Sverige Zetha Høglund og Fr. Strøm.

Tranmæl og Scheflo innledet spørsmålet om partiets forhold til Internasjonale og om Kristianiaforslaget. På tross av den sterke tidsbegrensning pågikk debatten om dette spørsmål i tre dager og en rekke av representantene deltok.

I et av sine innlegg refererte Bucharin følgende erklæring fra Den kommunistiske Internasjonales delegasjon:

K. I.s delegasjon erklærer følgende:

Vi bekrefter i eksekutivens navn de erklæringer som blev avgitt av partifelle Radek.

Vi anser det ønskelig, at der inntil neste utvidede møte av E. K. foruten det av 4. verdenskongress valgte medlem også en annen ansvarlig partifelle av Tranmæls retning blir gitt adgang til E. K.s møte med rådgivende stemme.

Vi erklærer, at vi på det utvidede eksekutivkomitémøte vil foreslå som en undtagelse på grunn av den vanskelige krise i det norske parti at to norske partifeller (Scheflo og en annen ansvarlig partifelle av Tranmæls retning) blir å betrakte som medlemmer av eksekutiven med 1 stemme tilsammen.

Da ifølge beslutningene på K. I.s verdenskongress det norske parti foruten partifelle Scheflo dessuten skal delegere to partifeller til det utvidede eksekutivmøte, krever delegasjonen absolutt, at partifelle Tranmæl ubetinget blir delegert til dette møte.

K. I.s delegasjon er av den opfatning, at mindretallet må bli representert såvel i centralstyret som i redaksjonen av hovedorganet helt uavhengig av hvilken fraksjon får flertall på landsmøtet.

Ennvidere fremla Bucharin på eksekutivkomitéens vegne følgende forslag:

I. Det norske Arbeiderparti, som har satt sig som mål å styrte den kapitalistiske samfundsordning og erstatte den med den kommunistiske, har under de nuværende betingelser som sin viktigste oppgave erobringen av de bredeste masser av proletariatet og de halvproletariske elementer på landet og mobiliseringen av dem til kamp mot kapitalens offensiv. Men da kapitalens offensiv nu er en internasjonal foreteelse, og bourgeoisieit stadig forsøker gjennom fascistiske organisasjoner, og gjennom finansiell og militær hjelp, å konsentrere sine krefter i kampen mot arbeiderklassen, så er den norske arbeiderklasse ikke i stand til å opnå varige resultater og vinne frem til seier uten å stå sammen med de revolusjonære arbeidere i andre land under Den kommunistiske Internasjonales førerskap.

II. I kampen mot den kapitalistiske offensiv og ennu mere i de videre

offensive kamper fra arbeiderklassens side mot borgerskapet og den borgerlige stat for proletariatets diktatur er masseaksjonene det avgjørende våben. For å knekke det kapitalistiske herredømme må industriarbeiderklassen, som er den eneste konsekvent revolusjonære klasse, vinne småbøndernes masse over på sin side for å føre dem som hjelpetropper i kampen mot kapitalen.

Kommunistenes parlamentariske virksomhet i Stortinget må være underordnet de krav den utenomparlamentariske kamp stiller. Herunder består den viktigste oppgave for den revolusjonære parlamentarisme i den kommunistiske agitasjon og avsløringen av de herskende klasser, hvad der ikke utelukker utnyttelsen av konflikter mellom de forskjellige deler av borgerskapet.

III. I arbeiderklassens kamper er det kommunistiske parti dens førende kraft. For å opfylle sin oppgave må partiet være et proletarisk masseparti, som på den ene side bæres oppe av en felles vilje, altså være godt organisert og disiplinert, men på den annen side stå i den intimeste kontakt med de bredeste arbeidermasser. Partiets indre struktur og organisasjonspraksis må skape garantier for en fast gjennomførelse av partiets beslutninger, men på samme tid for den størst mulige deltagelse fra alle partimedlemmers side ved avgjørelsen av de viktigste spørsmål for bevegelsen. Som regel er det nødvendig at slike spørsmål blir diskutert blandt de bredeste partimasser. Men det som besluttes efter diskusjonen må gjennomføres av alle partifeller.

IV. Som erfaringen fra de siste år, såvel som også fra de siste uker, har vist, er Den kommunistiske Internasjonale den eneste kraft som har kunnet samle det revolusjonære proletariat i Vest-Europa og Amerika, i Afrika og Australia, i de store imperialistiske stater, i Sovjet-Russland såvel som i koloniene, under verdensrevolusjonens banner. Den kommunistiske Internasjonale er den eneste kraft som nu leder, mobiliserer og fører de forskjellige deler av verdensproletariatet i kampen mot den økonomiske og politiske offensiv som raser fra kapitalens side, mot ruiningen av Europa, mot den nye imperialistiske krig som truer.

Det norske Arbeiderpartis landsmøte hilser de tyske og franske kommunisters felles kamp mot den tysk-franske kapital. Denne felles aksjon under de militære konflikter mellom de borgerlige stater er et viktig skritt i utviklingen til et proletarisk verdensparti for den revolusjonære handling.

Ut fra hele den internasjonale situasjon og forholdet mellom klassene i en tid da bourgeoisiet forsøker å slå proletariatet ned i land efter land (Finland, Ungarn, Bayern, Jugoslavia, Italia o. s. v.) er centralisasjonen av og samvirket mellom de proletariske krefter en tvingende kampnødvendighet.

Landsmøtet anerkjenner derfor helt og fullt riktigheten ikke bare av de taktiske beslutninger på den 3. og 4. kongress men også av den 4. kongress' beslutning om organisasjonen av eksekutivkomitéen og dens virksomhet. Landsmøtet gir sin tilslutning til resolusjonen fra landsstyremøtet den 7 januar. I full overensstemmelse med Kominterns delegasjon fastslår landsmøtet forholdet mellom de nasjonale seksjoner og Den kommunistiske Internasjonale på følgende måte: 1. Ethvert kommunistisk parti er undergitt verdenskongressenes og eksekutivkomitéens beslutninger.

2. Innenfor rammen av disse beslutninger har selvfølgelig alle nasjonale seksjoner rett og plikt til selvstendig å lede sin politikk, at ta initiativet og til selvstendig å regulere sine indre anliggender. 3. Da tilfelle av politiske avvikelser og indre konflikter er mulige i de nasjonale seksjoner, avvikelser og konflikter som forstyrrer arbeiderklassens kampfront, og gjennomførelsen av Internasjonalens som partiets egne beslutninger, har eksekutivkomitéen den formelle rett til å gripe inn i alle anliggender innen de tilsluttede seksjoner. 4. Som regel griper eksekutivkomitéen inn i de politiske viktige spørsmål i tilfelle av oprivende stridigheter såvel som av konflikter med Internasjonalen. I spørsmål om hvorvidt eksekutivkomitéens taktikk har vært god eller om den i alle tilfelle har optrådt med den nødvendige takt, treffes avgjørelsen av verdenskongressen. 5. Enhver nasjonal seksjon har rett til å ta initiativ innenfor Internasjonalen, rett til å stille forslag etc. 6. Enhver nasjonal seksjon har rett til å kreve revisjon av eksekutivkomitéens beslutninger uten dog å kunne suspendere disse. 7. Foruten på kongressene har de nasjonale seksjoner adgang og plikt til å øve kontroll over eksekutiven på de utvidede eksekutivmøter.

Landsmøtet anerkjenner nødvendigheten av bedre gjensidig informasjon, av en bedre utbygning av Internasjonalens forbindelser og av at der vies de internasjonale spørsmål større oppmerksomhet fra partiets centralstyres side.

V. På samme måte som i partiets utvikling behøver arbeiderklassen også i fagbevegelsen å konsentrere sine krefter. Dette finner sitt uttrykk i overgangen fra fagforbund til sammenslutninger etter produksjonsbrancher. Nettop derfor må også det intime samarbeide mellom partiet og fagforeningene ikke bare opprettholdes, men ytterligere befestes og utvides. De faglige organisasjoner skal ikke forvandles til partiinstitusjoner. De skal betraktes som særlige organisasjoner for den proletariske bevegelse som helhet. Men alle kommunister må innenfor fagforeningene arbeide som kommunister, d. v. s. i den kommunistiske revolusjons ånd.

Endelig fremla Bucharin fra eksekutivkomitéen følgende forslag til resolusjon:

«I betraktning av at under de nuværende forhold en fullstendig enhet av arbeiderklassens krefter er det høieste bud for arbeiderbevegelsen, og at en splittelse av partiet og en permanent indre konflikt vil medføre den største skade og være forbundet med de største farer for bevegelsen, anser landsmøtet det nødvendig å fastslå følgende:

I partiet vil der ikke være nogen seierherre og ikke nogen beseirede. Landsmøtebeslutningene må ærlig gjennomføres av alle partifeller så vel som av alle partiinstanser og hele partipressen. Der må stilles visse grenser for partidiskusjonen, således at den ikke føres på bekostning av det virkelige arbeide mot proletariatets fiender. Landsmøtet oppfordrer alle partifeller til gjensidig tillit og felles arbeid. Landsmøtet anser enhver objektiv eller subjektiv solidarisering med den borgerlige presse i kritikken av eller ophisselsen mot Internasjonalen for utilstedeilig.

Leve den norske arbeiderklassens enhet!

Leve Det norske Arbeiderpartis enhet!

Leve enheten med Den kommunistiske Internasjonale!»

Mindretallet frafalt sitt forslag og gikk over til det av Bucharin fremsette, mens flertallet opretholdt og erklærte å ville stemme for Kristianiaforslaget.

Ved voteringen tirsdag kveld blev Kristianiaforslaget vedtatt med 94 mot 92 stemmer. De 92 stemte for Bucharins forslag.

Kristiania-forslaget.

I.

Arbeidernes frigjørelse må være deres eget verk. Derfor må tyngden i vår virksomhet legges i å organisere arbeiderne for denne oppgave. En revolusjonær klassekamp som skal lede til arbeidernes erobring av den politiske og økonomiske makt i samfundet, er betinget av at arbeidet konsentreres om dannelsen av kamporganisasjoner, som når makten er erobret, kan omdannes til samfundsmessige organer (arbeider-, bonde- og fiskerråd). Arbeiderne må selv gjennom masseaksjon og ved hjelp av sine egne organisasjoner sette sig i besiddelse av samfundsmakten.

II.

Vårt partis parlamentariske arbeid er ikke et mål i sig selv. Sterke og kampføre arbeiderorganisasjoner betyr mere for opnåelse av positive parlamentariske resultater enn representantenes antall og manøvreedyktighet. Derfor er de politiske representanters oppgave i første rekke agitatorisk og må ta sikte på å styrke arbeidernes egne kamporganisasjoner utenfor de parlamentariske forsamlinger.

Ved på denne måte å øke arbeidernes reelle makt vil også arbeidernes representanter i Storting og kommunestyre få øket innflytelse.

Stortingsgruppen skal på forståelig måte ved sine taler og sin stemmegivning klarlegge arbeidernes dagsaktuelle og revolusjonære krav, og samtidig avsløre de borgerlige partiers arbeiderfiendtlige politikk. Ved en fast og rettlinjet parlamentarisk virksomhet skal skillelinjene mellom borgerpartiene og Arbeiderpartiet gjøres skarpe og klare.

Det er stortingsgruppens oppgave å bringe det arbeidende folk til å forstå at i hovedsaken er alle borgerlige partier arbeiderfiendtlige. Den opportunistiske manøvrepolitikk er egnet til å forvirre begrepene og utsette skillelinjene mellom Arbeiderpartiet og borgerpartiene og er derfor forkastelig.

III.

Bestemmelsesretten ligger hos medlemmene. Derfor må organisasjonene være slik oppbygget at medlemmene har full kontroll over sine tillitsmenn. Arbeiderne må til enhver tid ha anledning til å trekke sine tillitsmenn tilbake og velge nye, således at styrene stadig kan forbli i overensstemmelse med medlemmene. Ved besettelsen av tillitshverv bør man alltid ha for øie at ledelsen skal ligge hos arbeiderne selv og ikke hos intellektuelle og halvintellektuelle. Den centrale ledelse skal være så sterk som mulig, men da dette er betinget av at den er i kontakt med medlemmene, må dens myndighet ikke utøves på bekostning av medlemmenes rett til kontroll over ledelsen. De lokale avdelingers selvbestemmelsesrett skal opretholdes i den utstrekning som det er forenlig med fellesskapet og enheten. Der må arbeides for å skape et tillits- og ikke et lydighetsforhold

mellem de forskjellige instanser. Man må derfor både i nasjonale og internasjonale forhold motarbeide den tiltagende tendens til å samle makten på et fåtalls hender.

IV.

Bevarelse av størst mulig selvstendighet i alle indre anliggender er det prinsipp som også bør råde i organisasjonsmessige forhold mellom de nasjonale partier og Internasjonalen. I overensstemmelse hermed skal det norske partis internasjonale representanter arbeide for en tilsvarende endring i Internasjonalens organisasjonsmessige praksis. Partiets representanter skal prinsipielt hevde at Internasjonalens myndighet bør være absolutt med hensyn til alle internasjonale aksjoner og med hensyn til spørsmål, hvis betydning rekker ut over det enkelte partis rammer, men Internasjonalen bør ikke gripe inn i lokale spørsmål. Eksekutivkomitéens medlemmer bør velges av de nasjonale partier.

V.

Det intime samarbeid mellom partiet og fagbevegelsen må opprettholdes og styrkes. Dette samarbeid må — som uttrykt i landsmøtebeslutningen av 1921 — være betinget av et gjensidig tillits- og likestillethetsforhold. De to bevegelser har fullt anerkjent hinannens organisasjons- og aksjonsmessige uavhengighet og suverenitet. Dette forhold må fremdeles anerkjennes og opprettholdes som et ufravikelig grunnlag for det fortsatte samarbeid. Partiet skal «ikke opfatte sig som fagbevegelsens overordnede». Det skal søke stadig å øke sin tillit og innflytelse innenfor fagbevegelsen ved alltid å tjene de revolusjonære fagorganisasjoner og deres medlemmers interesser.»

Eksekutivens brev til februar-landsmøtet.

Ærede partifeller.

Eksekutivkomitéen for Den kommunistiske Internasjonale har, med stor glæde erfaret, at eders landsstyre på møte den 9 januar har ophevet den beslutning som partiets Centralstyres flertall hadde fattet i spørsmålet om Det norske Arbeiderpartis forhold til Den kommunistiske Internasjonale, og at landsstyret enstemmig har besluttet å akseptere og lojalt å gjennomføre alle beslutninger på den 4. verdenskongress. I denne beslutning ser E. K. et bevis for at førerne for det norske parti bare kan seire som en del av den revolusjonære arbeiderklassens internasjonale bevegelse, som finner sitt uttrykk i Den kommunistiske internasjonale. I denne beslutning ser E. K. et bevis for at Det norske Arbeiderpartis førere har forstått at en Internasjonale er umulig, hvis ikke hvert enkelt parti som tilhører den, bøier sig for verdenskongressenes beslutninger, hvis de ikke handler innenfor rammen av disse beslutninger og på deres grunn. E. K.'s representant, kamerat Radeks uttalelse om at eksekutiven ikke på nogen måte tenker på nogen smålig innblanding i partiets indre anliggender, at den ikke på nogen måte vil ha alle organisasjons- og agitasjonsmetoder skabelonmessig anvendt for alle partier uten hensyntagen til de særegne eiendommeligheter i hvert land uttrykker nøiaktig Den kommunistiske Internasjonales opfatning. Påstanden om at eksekutiven skulde streve efter en absolutt centralisme, at den skulde

opheve de enkelte partiers selvstendighet og selvvirksomhet er fullstendig grepet ut av luften.

Internasjonalen og de enkelte partier.

Arbeiderklassen kan ikke seire uten at den har organisert sig som verdensparti og uten at den har utviklet en taktikk som svarer til den nuværende epokes almindelige karakter. For å våke over at ingen av de partier som er tilsluttet Den kommunistiske Internasjonale, stiller de nasjonale oppgaver over de internasjonale, at ikke noget parti lar situasjonens særegenheter seire over de almene interesser, må Den kommunistiske Internasjonale ha rett til gjennom sin demokratiske kongress og sin demokratisk valgte eksekutivkomité å korrigere enkelte partiers feil. Men samtidig er det klart, at arbeiderklassen ikke i noget land kan seire uten selv at utarbeide sine kommunistiske ideer og sin kommunistiske taktikk, uten selvstendig med sin egen hjerne å tenke igjennem Internasjonalens spørsmål og sitt eget lands politikk. Ikke på nogen kadaver-lydighet overfor Internasjonalens beslutning må de enkelte partiers politikk være grunnlagt, men på den gjennom kjensgjerninger skapte tillit til at representantene for alle proletariske partier har større erfaring og videre utsyn enn hvert enkelt parti for sig.

At Den kommunistiske Internasjonale kan gjøre fordring på en sådan tillit fremgår av den internasjonale arbeiderbevegelses historie i de siste 5 år. Den kommunistiske Internasjonale er fremstått av de elementer som i alle land forutså følgene av verdenskrigen og som alt under krigen veibnet arbeiderklassen for den revolusjonære kamp. Er det kadaver-lydighet eller er det en av erfaring vunnet tillit, når det franske parti med Cachin i spissen, når det tsjekiske parti med Smeral i spissen, innrømmer at de ikke hadde rett da de stod sammen med sosialpatriotene, men at Den kommunistiske Internasjonales grunnleggere hadde rett når de hevdet at arbeiderklassen, hvordan enn krigens utfall blev, vilde gå besværet ut av krigen? Er det kadaver-lydighet eller en ved erfaring vunnet tillit, når hele Internasjonalen hevder, at Russlands kommunistiske parti i sin 5-årige kamp for å oprettholde sovjet-republikken har samlet de fleste revolusjonære erfaringer? Er det en kadaver-lydighet eller en på kjensgjerninger støttet tillit når de tyske kommunistiske arbeidere sier, at Den kommunistiske Internasjonale har hjulpet dem til å forstå såvel farene ved en overilet fremstormen av det revolusjonære mindretall således som det visste sig i mars-aksjonen, som at vurdere de farer som opstår ved at en del partiførere som f. eks. Levi brukte revolusjonens første nederlag som påskudd til å nedlegge våbnene og gå over til arbeiderklassens fiender, til sosialdemokratene? Er det kadaver-lydighet eller bittre erfaringer, når Serrati fører sitt parti tilbake til Den kommunistiske Internasjonale efter å ha overbevisst sig om i hvor høi grad eksekutiven hadde rett da den sa til ham og hans parti, at man ikke kan føre nogen revolusjonær kamp med reformistene, folk som Turati, Treves og D'Aragona.

Ikke ved selvsupplering, således som professor Bull påstår, blir Den kommunistiske Internasjonales eksekutivkomité valgt, men på grunnlag av et praktisk utvalg, på grunnlag av den erfaring som Den kommunistiske Internasjonale samler i alle land. Den påstand at kongressen ikke kjenner de enkelte partiers førere som den velger, at den blindt følger eksekutivens

forslag, er en fornærmelse mot de valgte representanter fra alle kommunistiske partier som deltar i kongressen. Hvis de kommunistiske partiers delegasjoner som er valgt av disse partier ikke er kommet langt nok til å vite hvilke førere er de beste for den internasjonale arbeiderklasse, hvordan kan man da overhodet tale om arbeiderklassens internasjonale politikk? Naturligvis kan der ved valget av enkelte partifeller gjøres feil, men det er klart, at hvis den internasjonale arbeiderbevegelse skal ha en internasjonal ledelse, da må denne ledelse som helhet ha kongressens tillit og velges av denne.

Eksekutiven er selvfølgelig ikke ufeilbar. I bevisstheten herom har den alltid innrømmet sine feil når enkelte av dens skritt har visst sig som sådanne. Men ved at den motsatte sig forsøkene fra et meget energisk mindretall som agiterte for utmeldelse av fagforeningene, når den alt i b gynnelsen av 1921, til tross for en meget energisk mindretalls-opposisjon, erkjente at revolusjonens første bølge i Vest-Europa er forbi, at det derfor først og fremst gjelder om å samle arbeiderne til forsvar mot kapitalens offensiv, beviste Den kommunistiske Internasjonale, hvor latterlig den påstand er at den skulde mangle innsikt i klassekampens forutsetninger for den vest-europeiske arbeiderklasse. Naturligvis gjelder det å styrke forbindelsene mellom eksekutiven og de enkelte partier. Naturligvis må de enkelte partier stadig gjøre eksekutiven oppmerksom på særegenhetene ved stillingen i deres land. Bare på denne måte kan den bli i stand til å overse hele kampfeltet. Men disse oppgaver blir ikke løst ved å slappe, men ved å styrke båndene mellom Internasjonals enkelte partier og dens ledende organer. Ikke absolutt centralisme og ikke føderalisme, men selvstyre for de enkelte partier innen rammen av Internasjonalen og på dens grunn som vi vil utbygge til arbeiderklassens verdensparti. Dette mål har vi stillet oss siden Den kommunistiske Internasjonals første dager. Det er ennå ikke nådd. Det vil først nåes når verdensproletariatet i fellesskap marsjerer op i masseaksjoner mot den felles kapitalistiske fiende. Først i den revolusjonære internasjonale kamps ild vil den bli sveiset sammen til en virkelig enhetlig hær. Men den som vil at den skal tre inn i denne kamp best mulig forberedt og mest mulig enhetlig, han må hvert øieblikk forsøke å opnå den størst mulige ensartethet i kampmåten og i arbeiderklassens organisasjon.

Reorganiseringen av partiet.

Vi har i våre brever og i vår representants erklæringer på landsstyremøtet stadig gjentatt at vi ikke foreslår nogen skabloner for overgangen til individuelt partimedlemskap, at vi krever av partiet den størst mulige omhyggelighet i valg av midler og overgangsformer, for at partiet ikke skal tape sin massekarakter. Men hvor nødvendig reorganiseringen av partiet er, beviser bedre enn alt annet antallet av deltagere på møtene foran landsmøtet. Det norske Arbeiderparti er et stort masseparti, men bare noen hundre partifeller, høist et par tusen, har deltatt i diskussionene om partiets livsspørsmål. Man behøver bare å sammenligne denne kjensgjerning med de enkelte partilederes deklamasjoner om nødvendigheten av partiets oppbygging nedenfra og om skadeligheten av oppbyggingen ovenfra. I virkeligheten bestemmer ikke under den nuværende tilstand, partimedlemmenes masse, som er tilsluttet partiet gjennom sine fagforeninger, partiets politikk, men en liten del av partifeller. Det beviser, at det nuværende system for organisasjon

av partiet ikke har vært i stand til å forbinde partimedlemmenes masse med partiet. Nu har professor Bull ganske vist rett, når han påstår at en organisasjonsform i og for sig ikke garanterer nogen god taktikk og politikk, at det bare da er mulig å nå partiets masse og fylle den med kommunismens ånd og interesse for våre store mål, når partiet med iver og energi går til arbeide blandt medlemmene og er sig bevisst, at ethvert partiarbeide som bare er begrenset til partiets øverste lag, er betydningst. Men det er ikke nogen tvil om at når en arbeider er sig bevisst, at han direkte tilhører partiet, at han personlig bringer ofre for partiet, at han da også meget lettere kan bli interessert for partiets anliggender. Vi er overbevist om, at Det norske Arbeiderpartis landsmøte vil forstå dette og at det ikke vil diskutere om spørsmålet individuelt medlemskap, men bare om hvordan det på beste og mest fruktbringende måte skal bli gjennomført.

Det kommunistiske parti og fagforeningene.

Mange partifeller frykter for at partiets overgang til individnelt medlemskap vil svekke partiets forbindelser med fagforeningene. Andre frykter tvertimot for at partiet mekanisk vil forsøke å drive formynderskap over fagforeningene og at store farer vil kunne opstå derav. Den første av de nevnte farer vilde være til stede, hvis partiet fra den ene dag til den annen vilde gå fra det kollektive til det personlige medlemskapsprinsipp uten agitatorisk forberedelse, uten noget organisatorisk overgangstrin. Ingen i det norske parti vil dette. Den kommunistiske Internasjonale foreslår det ikke. Men foreligger så den annen fare? Den kunde bare opstå i et parti, hvis ledere ikke var forbundet med fagforeningene, hvis ledere ikke var i stand til å anvende Den kommunistiske Internasjonales anskuelser om de kommunistiske partiers forhold til fagforeningene i praksis. En mekanisk ledelse av fagbevegelsen er ikke bare ufornuftig, men det er umulig. Hvorfor skulde fagforeningene la sig stille under formynderi? De vil følge kommunistene, hvis disse er de beste forkjempere på den faglige kamps område, hvis de er de beste faglige organisatorer, hvis de gjennom sitt arbeide innen fagforeningene beviser for massene av de faglige organiserte arbeidere at fagforeningene er best stillet under kommunistenes ledelse. Men er det tilfelle i Norge — og det er tilfelle i Norge — ellers vilde vel ikke fagforeningene gå med på å danne grunnlaget for Arbeiderpartiet, da er grunnlaget gitt for et fruktbart samarbeide mellom det kommunistiske parti og fagforeningene.

Partiet kan ikke leve isolert fra fagforeningene. Her er partifellene fra Kristiania Arbeiderparti kommet inn på en feil vei. „En aksjonsmessig uavhengighet“ for de to grener av arbeiderbevegelsen kan ikke være den revolusjonære arbeiderbevegelses løsen. Det har lenge vært reformistenes løsen i forskjellige land, de anerkjenner bare den parlamentariske reform-politikk som Arbeiderpartiets oppgave og et snevert faglig reformarbeide som fagforeningenes oppgave. Arbeiderklassens revolusjonære masseaksjoner vil disse folk helst skaffe ut av verden. I disse masseaksjoner gjelder det, som første forutsetning for ethvert resultat, at partiet og fagforeningene optrer sammen, i intimt forbund fullstendig enhetlig, ti enhver splittelse i arbeiderklasens front vil bli utnyttet av dens klassefiender. Skal dette forbund mellom par-

tiet og fagbevegelsen være noget mere enn en tom frase, da betyr det et virkelig, et *gjensidig* og intimt samarbeide, ikke en uavhengighet.

Organisatorisk skal, såvel den politiske som den faglige bevegelse være helt selvstendig, og formelt skal hver især være helt fri i sine beslutninger, men faktisk skal de være intimt forbundne med hverandre. I den revolusjonære arbeiderbevegelses praksis blir denne intime forbindelse opprettholdt derved, at partimedlemmene samtidig tilhører fagforeningene og der handler etter partiets direktiver innen rammen av fagforeningenes lover. Denne kommunistiske regel synes ikke å tiltale „Social-Demokraten“. Men hvad da? Våre partimedlemmer skal vel ikke handle *mot* partibeslutningene i fagforeningene, eller skulde partiet overhodet ikke ha rett til å gi sine medlemmer direktiver for deres faglige arbeide? Det er i virkeligheten det som reformisterne krever, det vil skille det faglige arbeide kunstig fra partiarbeidet for å bevare fagforeningsbyråkratiets uavhengighet og suverenitet. Men for kommunistene er det faglige arbeide bare en serlig gren av klassekampen, ikke bare noget fremmed eller fjernere-liggende enn arbeidet under valgene eller i parlamentet, enn arbeidet innen hæren eller noget som helst annet revolusjonært arbeide. Det er derfor helt naturlig at det kommunistiske parti også følger sine medlemmers faglige arbeide og utarbeider retningslinjer for deres arbeide, naturligvis under hensyntagen til fagbevegelsens serlige behov og egne beslutninger. Idet de handler ut fra disse retningslinjer anerkjenner kommunistene fagforeningenes fullstendige rett til å fatte selvstendige beslutninger og underkaster sig den faglige disiplin. Men de forsøker i alle spørsmål å få fagforeningene til å stille sig på det kommunistiske standpunkt. Det er fullkommen klart at det her ikke dreier sig om nogen over- eller underordning, men om noget mere: om det kommunistiske partis virkelige og stadige innflytelse i fagbevegelsen på grunnlag av dets medlemsantall, på grunnlag av dets autoritet og dets overbevisningskraft, på grunnlag av at dets stillingtagen til enhver tid er riktig og fordi det utfører et dyktig arbeide. Bare gjennom denne levende innflytelse vil den ensartede revolusjonære proletariske klassekamp kunne sikres. Vi er overbevist om at når partiet har skapt sig en særlig organisasjon, da vil det drive sitt arbeide i fagforeningene meget omhyggeligere enn tilfellet var da partiet formelt kunde støtte sig på fagforeningene som sine organisasjoner.

Det kommunistiske parti og dets forhold til de andre klasser.

Hele det norske parti har erkjent at arbeiderklassens interesser krever, at de fattige bønder og fiskere kommer under arbeiderklassens innflytelse. Og det kan ikke være anderledes i land, hvor 100 000 av 260 000 gårdsbruk har under 2 hektar jord. Disse masser kan vinnes for oss. Spørsmålet er bare hvorledes. En del av partifellene påstår at det bare er mulig gjennom agitasjon blandt massene, — ved å styrke arbeiderklassens maktposisjon. De avslår å foreta noget i denne retning på parlamentarisk grunn som vil støtte denne agitasjon. Vi tror at disse partifeller har urett. Man kan likeså godt drive opportunistisk agitasjon og politikk på landsbygden som man kan drive revolusjonær agitasjon og politikk i parlamentet. Det kommer bare an på hvad vi gjør, og ikke på hvor vi gjør det. Vi må drive revolusjonær agitasjon og politikk både på landsbygden og i parlamentet,

men det er klart, at partiet bare da kan øve sin innflytelse på de ikke-proletariske samfundslag når det på forhånd sammenslutter arbeidermassene, og den proletariske kjerne i partiet er så klar og bevisst at den ikke bare forestår partiets politikk, men også av all kraft understøtter den. Manøvrere kan man bare med en hær, som ikke blir forvirret av manøvrene og ikke løper fra hverandre. Av denne grunn gir Eksekutiven det norske parti det råd i første rekke og tenke på partiets konsolidering og først etter at det er kommet godt på vei med denne proces å stille sig videregående opgaver.

Divergensene i partiet.

Meningsdivergensene innen Norges kommunistiske Parti er en rekke divergenser som forklares av partiets utviklingsproces. Partiet opstod i første rekke av den revolusjonære opposisjon i den revolusjonære del av fagforeningene mot Arbeiderpartiets parlamentsfraksjons opportunistiske taktikk. Derav forklares det at en del av partiførerne fremdeles bare i partiet ser et parlamentarisk apparat for fagforeningene som lett kan ligge under for opportunismens farer. Enkelte parlamentariske feil har gitt denne mistro næring. Det gjelder å overvinne denne mistro derigjennom at partiets hele arbeide i fagforeningene, i pressen, på møtene, i alle aksjoner blir et revolusjonært arbeide. Norge er et land hvor det politiske liv hittil ikke har stillet nogen krav til hurtige avgjørelser til Centralstyret. De geografiske forhold i Norge, hvor man behøver 5 dager for å reise fra Kristiania til Vardø, har under disse politiske forhold bidratt til at de svake partiorganisasjoner har ført et rolig og selvstendig liv. Derav kommer det føderalistiske islett i partiet. Det vil bli overvunnet gjennom kjensgjerningenes lærdommer, ved tilspissningen av klassekampene som vil vise hele partiet nødvendigheten av større nasjonal og internasjonal centralisasjon.

Ut fra dette er Den kommunistiske Internasjonale overbevist om at stridighetene innen partiet kan overvinnes og må overvinnes. Dertil er det nødvendig at begge partier innen partiet diskuterer kameratslig med hverandre på saklig måte, at de ikke betrakter hverandre som fiender, men som deler av partiet, som bare sammen kan danne et sterkt kommunistisk parti. Eksekutiven opfordrer derfor begge partier i striden, hvilken av dem enn får flertall på landsmøtet, å instille sin politikk på samarbeide i alle partiets organer, et samarbeide som på ingen måte utelukker den åndelige kamp. Denne kamp må bare føres med vilje til enhet på Internasjonals grunn, med vilje til å unngå enhver svekkelse av partiet. Det norske parti vil kanskje alt i den nærmeste fremtid ha store kamper å utkjempes med den norske kapitalisme. Det må i disse kamper stå tett sammensluttet og gå styrket ut av dem. I disse kamper vil dets kommunistiske ånd og dets kommunistiske forståelse bli styrket, ti kommunismen er ingen fra Moskva transportert lære, men den er klassekampens ånd. Jo skarpere partiet fører denne kamp, desto mere kommunistisk blir det. Jo mere kommunistisk det trer inn i disse kamper, desto bedre vil de kunne føre dem.

Leve Norges kommunistiske parti! Leve Den kommunistiske Internasjonale!

Den kommunistiske Internasjonales eksekutivkomité:

G. Sinovjew. K. Radek.

O. W. Kuusinen.

Efter februarlandsmøtet.

Efter februarlandsmøtet var det en tid forholdsvis rolig i partiet. Fraksjonsdelingen var riktignok så innarbeidet at man kunde merke den overalt, men tilsynelatende var det nu arbeidet utad som kom i forgrunnen.

Så kom det utvidede eksekutivkomitémøte i juni. Det var oprindelig fastsatt til avholdelse 20 mai. Partiet, som hadde fått adgang til å velge en tilleggsrepresentant i eksekutivkomitéen ved siden av Scheflo, hadde som sådan valgt Edvard Bull. Ved siden av Bull og Scheflo blev Tranmæl og Rolf Hofmo valgt som partiets representanter til eksekutivkomitéen. Den siste efter forslag fra Kristiania Arbeiderparti. Imidlertid blev eksekutivmøtet utsatt til 10 juni og da Bull på det tidspunkt var forhindret fra å reise, blev Erling Falk valgt i hans sted. Delegasjonen kom således til å bestå av: Erling Falk, Olav Scheflo, Martin Tranmæl og Rolf Hofmo. Dessuten deltok Peder Furubotn som Ungdomsforbundets representant.

I henhold til landsmøtets beslutning utarbeidet centralstyret følgende forslag til endringer og tilføyelser til bestemmelsen om eksekutivkomitéens virksomhet:

Forslag til endringer i statuttene for Eksekutivkomitéen og dens virksomhet.

I avsnittet om *Verdenskongressen* utgår siste setning (forbud mot bundne mandater.)

Avsnittet om *Eksekutiven* skal lyde:

Eksekutivkomitéen består av presidenten, 24 medlemmer og 10 varamenn. Av Eksekutivens medlemmer må minst 15 stadig være bosittende i Moskva. Hvilke landspartier som bør være representert i eksekutivkomitéen bestemmes av kongressen; medlemmene velges derefter av vedkommende parti.

I *Arbeidsfordelingen mellom Eksekutivens* medlemmer skal det i annen setning hete:

Til forberedelse av de enkelte avdelingers arbeide opnevner presidiet i *forståelse med vedkommende parti* for alle de viktigste lands vedkommende o. s. v.

I avsnittet om *Utsendinger* skal det hete:

Eksekutiven sender *ved serlige anledninger* representanter o. s. v. — Derefter utgår neste setning (om den bredeste fullmakt) og likeledes siste setning i avsnittet (om de månedlige innberetninger).

Avsnittet *Avdelingens kongresser* skal lyde:

Før K. l.s verdenskongresser avholdes der i hvert landsparti landsmøte til behandling av verdenskongressens dagsorden og valg av delegerte. Efter verdenskongressen holdes landsstyremøter som i tilfelle også avgjør om et nytt landsmøte er nødvendig.

Avsnittet om *Demisjoner* skal lyde:

De ledende stillinger i et kommunistisk parti tilhører ikke stillingens innehaver, men partiet. Valgte medlemmer av centrale institusjoner i et parti kan derfor bare nedlegge sitt mandat med partistyrets samtykke og under landsmøtets sanksjon.

Delegasjonen, som kom tilbake i begynnelsen av juli måned, avga nedenstående skriftlige beretning og var dessuten til stede i en rekke centralstyremøter, hvor beretningen blev behandlet.

*Delegasjonens beretning fra det utvidede eksekutivmøte i Moskva
10—21 juni.*

Delegasjonen vil i den efterfølgende beretning innskrenke sig til å gi et kort utdrag av behandlingen av det norske spørsmål. De øvrige forhandlinger fra eksekutivkomitémøtet og de adskillige resolusjoner som blev vedtatt, berøres kun forsåvidt som de tangerer forholdene her hjemme eller øvet innflytelse på beslutningene i det norske spørsmål. Delegasjonen henviser for øvrig til de referater som er offentliggjort i partipressen.

Debatten åpnedes av *Sinovjev*, som på presidiets vegne leverte en lengere beretning. Han uttalte, at Det norske Arbeiderparti var et stort proletarisk masseparti av utmerket kvalitet, men han leverte derefter et meget skarpt angrep på partiets flertall og gav retning til den debatt som senere fant sted og som i temmelig vesentlig grad dreiet sig om norske partiforhold. Han uttalte bl. a.: På siste landsmøte i Kristiania blev der vedtatt en helt igjennem holdningsløs resolusjon, som var sterkt preget av føderalistiske og halvreformistiske indrømmelser og halvsyndikalistiske ideer. — Forholdet til det norske parti er gradvis blitt utålelig. Partiet tåler elementer som sikkert ikke lenge vil forbli i sammen med arbeiderklassen. Jeg sikter til den berømte gruppe „Mot Dag“. I denne gruppe er der selvfølgelig folk som bekjenner sig til oss av overbevisning, men der er også elementer som utvilsomt er med av andre årsaker. Dere har selv lest professor Bulls artikler som er offentliggjort i vår bulletin. Enhver av dere vil si: „Dette er alt annet enn kommunisme og marxisme.“

Denne diskusjon om den almindelige tilstand innen det norske parti forløp ved siden av og uavhengig av diskussionen om de forskjellige resolusjoner som er av betydning for Norge, som arbeider- og bonderegjeringsparolen og religionsspørsmålet. Saklig knyttedes denne diskusjon sammen med de organisasjonsmessige innvendinger som det norske parti hadde å gjøre og de forslag til forandring i Internasjonalens statutter som den norske delegasjon fremla. Vi gir nedenfor et kort resymé av denne diskusjons forløp uavhengig av den øvrige debat og gir derefter en fremstilling av diskusjonen i arbeider- og bonderegjerings- og religionsspørsmålene.

Høgland imøtegikk temmelig skarpt *Sinovjevs* tale og sa bl. a.: „Kamerat *Sinovjev* har gitt et usant og karrikert bilde av partisituasjonen i Norge og Sverige uten noget som helst saklig grunnlag.“ Det blev forlangt av ham at han nærmere skulde begrunne denne sin opfatning, og han leverte da i et senere foredrag en detaljert og inngående kritikk av eksekutivkomitéens handlemåte i Norge.

Falk uttalte på delegasjonens vegne at såvel *Sinovjev* som *Bucharin* hadde fremsatt grove angrep mot en rekke norske partifeller. Til dels uten å fremlegge noget som helst bevis og til dels på grunnlag av løsrevne citater av enkelte artikler — som i enkelte tilfelle endog er grepet ut av luften. Slike angrep svekker internasjonalens autoritet og forbitrer den indre parti-strid i Norge unødige. Så alvorlige anklager må enten bevises og bør da

konsekvent lede til at de skyldige fjernes fra partiet eller også bør beskyldningene trekkes tilbake.

Såvel *Høglund* som *Falk* uttalte misfornøielse med at ungdomsinternasjonalen viste en tilbøielighet til å anvende ungdomsforbundene i Norge og Sverige til kamp mot partiene.

I den efterfølgende debatt skjerpedes angrepene på det norske parti. De sterkeste angrep levertes av *Sinovjev*, men også *Bucharin* og *Radek* og adskillige andre talere anvendte meget sterke uttrykk. *Sinovjev* bemerket bl. a.: „*Høglund* beklager sig over at vi ikke har vært nøytrale. Jeg sier det like frem: Vi kan ikke være nøytrale i en kamp mellom marxister og reformister, langt mindre i en kamp mellom kommunister og antisemiter.“ *Sinovjev*s angrep konsentrerte sig om foreningen og tidsskriftet „*Mot Dag*“ og han valgte artikkelen „*Radek* og andre“, som eksempel på hvad der skrives i „*Mot Dag*“ og skildret *Haakon Meyer* som en type på den slags folk som er medlemmer av foreningen. Der blev citert lengere utdrag av artikkelen som vakte megen forargelse. *Sinovjev* uttalte bl. a.: *Tranmæl* kjenner vi som en mann som har lænket sin skjæbne til arbeideklassen. Han må ikke tåle slike ting. — — — — Skal vi være loyale mot slike subjekter? Er antisemitisme virkelig en „privatsak“ likeoverfor partiet? — — — — *Falk* beklager sig over *Bucharin*s uttalelser om fascister i „*Mot Dag*“. Kamerat *Bucharin* som var i Norge og så disse mennesker lys levende, har intuitivt forstått at det her dreiet sig om fascistiske elementer. Jeg er helt solidarisk med kamerat *Bucharin*. Vil man forbauses om forfatteren av denne artikkel jeg har citert blir fascist? Han er allerede fascist.“

Bucharin uttalte i besvarelse av kritikken over ungdomsinternasjonalens holdning bl. a.: „Hvad det norske ungdomsforbunds holdning til partiet angår er den internasjonale disiplin ikke bindende for dette eller for nogen partiforening eller noget partimedlem når spørsmålet gjelder Internasjonalen.“

Med hensyn til forholdet mellom Den faglige Landsorganisasjon og Profintern uttalte *Sinovjev* bl. a.: „Når de revolusjonære fagforeningsfolk søker forbindelse med Moskva, kan man ikke vente av hensyn til den tilbakeliggende del av fagorganisasjonen. Organisasjonens enhet må dog bevares. Nettop fordi der i Norge foregår store faglige kamper må man slutte sig til Profintern.“

Opfatningene med hensyn til det organisasjonsmessige forhold mellom Internasjonalen og det norske parti og med hensyn til det norske endringsforslag til Internasjonalens statutter kan i korthet sammenfattes som følger:

Sinovjev, *Radek*, *Bucharin*: Den revolusjonære bevegelses fremgang fordrer et enhetlig kommunistisk verdensparti oppbygget efter sterke centralistiske prinsipper. Enhver manglende evne eller vilje fra et partis side til å underkaste sig den aller strammeste disiplin er et svakhetstegn som må overvinnes. Prinsipielt kan Internasjonalen ikke gjøre nogen som helst innrømmelser i denne henseende. De norske forslag er umarxistiske og strider mot de grunnleggende prinsipper for en sterk revolusjonær verdensbevegelse, og er helt forkastelige. I betraktning av de vanskeligheter som vi har hatt med det norske parti, kan Internasjonalen imidlertid gjøre en del foreløbige innrømmelser. Men forutsetningen må være at denne overgangstilstand snarest mulig bringes til ende.

Scheflo: „Hvis det skulde være noget å bebreide Internasjonalem i dens optreden overfor det norske parti, så måtte det være at Internasjonalem i de første år har interessert sig alt for lite for partiets indre anliggender og har grepet for lite inn“.

Tranmæl, Höglund, Falk: Internasjonalemens styrke beror ikke først og fremst på en sterk centralisasjon, men derpå at de enkelte partier, hvorav Internasjonalem er bygget op, er sterke og handledyktige. Internasjonalemens stadige inngrep i små lokale partianliggender svekker partienes initiativ, skaper indre strid, bevirker partiavskallinger og partisprengninger, fremmer tilbøieligheten til dogmatikk og bekjendelsestroskap og lammer partienes revolusjonære handlekraft. Prinsipielt er denne stadige innblanding uriktig. Praktisk har den virket dobbelt uheldig fordi Internasjonalemens organisasjon ennu ikke er tilstrekkelig oppbygget så at den er i stand til å tilegne sig en brukbar oversikt over de spørsmål som skal avgjøres.

Tranmæl leverte en oversikt over det norske partis historie og fremholdt at partiets spesielle forutsetninger må tas med i betraktning når man skal bedømme det og avgjøre dets poliikk. Han henledet opmerksomheten på at det er en stor forskjell på et masseparti som behersker flertallet av et lands arbeidere og partier som det danske, det belgiske, det hollandske, og mange andre, som hver har nogen hundrede medlemmer og er uten synderlig innflytelse over sitt lands arbeiderklasse.

Den sjette møtedag fremla den tyske delegasjon to resolusjonsforslag som blev tiltrådt av et meget stort antall andre delegasjoner. Resolusjonene lyder som følger:

I spørsmålet „Mot Dag“: Den utvidede eksekutivkomité anser gruppen „Mot Dag“s tendens for å være antikommunistisk og absolutt uforenlig med medlemsskap i Internasjonalem.

Det norske partis forhold til Internasjonalem. Den utvidede eksekutivkomité anser det norske partistyres holdning med hensyn til forholdet til Internasjonalem for uriktig og skadelig. Standpunktet viser objektivt en tendens til løsrivelse fra Vesteuropas proletariske verdensbevegelse likeså vel som fra hele den proletariske verdensbevegelse.

Falk uttalte på den norske delegasjons vegne bl. a.: „De resolusjoner som er fremlagt vidner om uansvarlighet. — — — Det kjenskap som forsamlingen har til det norske parti og til gruppen „Mot Dag“, setter dem ikke i stand til å oppgjøre sig nogen begrunnet og ansvarlig mening om de forslag som er fremlagt. Jeg er i øvrig av den opfaining at eksekutivkomitéen i det hele tatt har oprådt ansvarsløst i forholdet til det norske parti.“

Falks optreden vakte en storm av forargelse. Radek uttalte imidlertid at han anså uttalelsen som provokatorisk og et bevisst forsøk på å fremtvinge en eksklusjon. Han anmodet derfor eksekutivkomitéen om å oversende forslagene til kommisjonen til behandling. Dette blev vedtatt.

På et noget senere tidspunkt i debatten fremla *Scheflo* en erklæring i anledning av at Strøm hadde hentydet til faren for en splittelse av det norske parti. Han sier, at hans fraksjon under ingen omstendighet vil splitte partiet, at den vil bli stående i partiet selv om den taper på neste landsmøte og at han håper at flertallsfraksjonen vilde avgi en lignende erklæring.

Bucharin uttalte i sine sluttbemerkinger, at han var villig til å erkjenne at Internasjonalem hadde begått visse feil i de norske spørsmål, men han

hevdet dog at den i det store og hele hadde handlet klokt og riktig, mens det norske parti hadde begått feil av den aller alvorligste art. Ikke desto mindre ønsker eksekutiven nu snarest mulig en forsoning mellom det norske parti og Internasjonalen.

På siste plenum før den norske delegasjons avreise fremlas forslagene fra det norske parti, fra den svenske delegasjon og den skandinaviske kommisjons resolusjonsforslag. Med hensyn til disse forslag henvises til de ordrette referater i partipressen.

I den efterfølgende diskusjon uttalte *Falk* på den norske delegasjons flertalls vegne bl. a., at de opfatninger den norske og den svenske delegasjons flertall hevdet, burde trenge inn i den 3. Internasjonales ledelse, og at det var den norske delegasjons hensikt å gjenopta sine forslag og å gjenopta sin opposisjon på neste verdenskongress. Han erklærte, at uaktet de norske og de svenske representanter stod alene på eksekutivmøtet, så hadde de dog meningsfeller i alle land. I besvarelse av Scheflos tidligere erklæring angående muligheten av en partisplittelse uttalte han: „Faren for et brudd springer ikke ut av vår fraksjons holdning. Vi er viss på at om et brudd skal inntreffe eller true avhenger langt mere av den politikk som eksekutivkomitéen vil komme til å følge i det norske spørsmål enn av de fremgangslinjer som opposisjonen i Norge vil slå inn på enn av flertallets holdning.“

Disse uttalelser frembragte en ny storm av forargelse og foranlediget protestresolusjoner fra de fleste av de tilstedeværende delegasjoner. *Ewert*, Tyskland, fremla en resolusjon undertegnet av et stort antall delegasjoner, hvori han på det bestemteste proteserte mot Falks uttalelser og med harme tilbaviste den påstand at det norske partiflertall hadde meningsfeller i andre partier.

Kommisjonens resolusjonsforslag vedtokes derefter mot 5 stemmer: Tranmæl, Hofmo, Falk, (Norge), Høglund og Strøm (Sverige).

I løpet av de dager da debatten i plenum foregikk, holdtes der en rekke møter i den skandinaviske kommisjon, som var nedsatt for å behandle det norske og svenske spørsmål. Kommisjonen bestod av Smeral (dirigent), Sinovjev, Radek, Bucharin, 8 eller 9 medlemmer fra de forskjellige delegasjoner og den svenske og den norske delegasjon.

Forhandlingene i kommisjonen forløp i alt vesentlig ganske som i plenum. Det blev imidlertid forelagt den norske delegasjon følgende spørsmål til skriftlig besvarelse.

1. Subkommisjonen anmoder om et skriftlig svar fra den norske delegasjon om den er beredt til å gjennomføre agitasjonen for E. K.s beslutning i anledning av arbeider- og bonderegjeringsparolen, eller om denne beslutning vil bli fremstillet som flytende ut av opportunistisk politikk eller tillate enkelte partifeller å gi en slik fremstilling.

2. Med hensyn til anklagene mot stortingsgruppen for opportunisme anmoder subkommisjonen om skriftlig å erklære om de er enig i forslaget om å tilbakekalde hele stortingsgruppen eller enkelte av dens medlemmer.

I siste fall anmodes delegasjonen om å navngi de enkelte representanter.

Delegasjonens flertall Tranmæl, Hofmo og Falk avgav følgende svar:

1. Den norske delegasjons flertall er av den opfatning at parolen om arbeider- og bonderegjering for tiden ikke er aktuell i Norge og må på det bestemteste fraråde at en slik parole nu blir gjort gjeldende for vårt partis

vedkommende. Den vil i tilfelle nødvendigvis styrke de opportunistiske strømninger innen partiet og det kan selvfølgelig ikke hindres at dette blir offentlig fremholdt.

Den kommunistiske Internasjonales paroles hensikt er etter vår mening ikke opportunistisk, hvad vi også vil fremholde.

2. Det må være magtpåliggende å forebygge situasjoner som gjør det nødvendig å tilbakekalle en stortingsfraksjon. En slik tilbakekallelse vil alltid være forbundet med store rivninger. Vi er dog enig i at partiet bør ha anledning til å tilbakekalle sine parlamentariske tillitsmenn.

Å opgi eller angi enkelte personer i stortingsgruppen vil delegasjonens flertall ikke innlate sig på. Det må i tilfelle være partiets centralstyre som tar affære og ikke en delegasjon til en konferanse eller en kongress, som ulen mandat tar stilling til et slikt spørsmål.

Delegasjonens mindretall Scheflo og Furubotn avgav følgende svar:

1. Mindretallet er opmerksom på at også denne parole innebærer visse farer, særlig på grunn av partiets mangelfulle kommunistiske opbygning.

2. Dersom et flertall i partiet motsetter sig parolen av frykt for de opportunistiske parlamentariske tendenser, bør de partifeller som partiet betrakter som opportunistiske, trekkes ut av stortinget.

Forslagene blev formulert av Sinovjev og Bucharin som uttalte, at årsaken til at forslaget om å trekke stortingsgruppen tilbake blev fremsatt, var at man følte sig forvisset om at den kritikk som var rettet mot stortingsgruppen ikke hadde sin årsak i revolusjonær tankegang, men skyldtes enten reformistiske eller syndikalistiske tilbøieligheter. Det var av interesse for kommisjonen å bringe på det rene om hvorvidt den hadde med reformister eller syndikalister å gjøre, og da man kunde gå ut fra at syndikalister vilde uttale sig for mandatnedleggelse, mens reformister vilde motsette sig den, vil det svar som blev gitt, løse spørsmålet.

Med hensyn til „*Mot Dag*“ blev det fattet en beslutning som pålegger centralstyret å treffe foranstaltninger for å hindre at „*Mot Dag*“ utvikler sig til en fraksjonel førerklikkorganisasjon. Det fremgår ikke av resolusjonen hvilke praktiske foranstaltninger eksekutivkomitéen ønsker at centralstyret skal treffe.

Religionsspørsmålet.

Debatten om de svenske partiforhold dreiet sig vesentlig om en artikkel som Høglund hadde skrevet om kommunistenes forhold til religionen. Høglund gav såvel i denne artikkel som i debatten på eksekutivmøtet uttrykk for den opfatning, at religionen burde betraktes som en privatsak såvel i forhold til staten som i forhold til det kommunistiske parti, mens de kommunistiske partier på den annen side selvfølgelig må motarbeide enhver religiøs bevegelse eller institusjon som står i allianse med den borgerlige stat eller som stiller sig hindrende i veien for partiets vekst eller løsningen av dets oppgaver.

Tranmæl Hofmo og *Falk* sluttet sig til Høglunds opfatning.

Sinovjev, Bucharin og Radek hevdet derimot at religionen ikke på nogen måte kan ansees for å være en privatsak i forholdet til det kommunistiske parti. Ateisme er en nødvendig bestanddel av den kommunistiske verdensopfatning, det er enhver bevisst førende kommunist plikt å motarbeide religionen og vinne utbredelse for ateistisk anskuelse. I Russland har man

ekskludert velfortjente partifeller som endog har kjempet i årevis ved fronten i den røde armé, fordi de har latt sig vie i kirken. Så langt bør de øvrige kommunistiske partier ikke gå, og det vil i de fleste land ikke være klokt på det nuværende tidspunkt å igangsette en hensynsløs partimessig antireligiøs propaganda. Men det hindrer dog ikke at de førende kommunister må føre antireligiøs agitasjon som en plikt, og at artikler, som den Høglund har skrevet, er utålelige.

Sinovjev, Radek og Bucharin fik enstemmig støtte av møtets deltagere, med undtagelse av den svenske delegasjon og den norske delegasjons fiertall.

Arbeider- og bonderegjering.

Debatten om arbeider- og bonderegjeringssspørsmålet innlededes av *Sinovjev*. Han uttalte bl. a.: Arbeider- og bonderegjeringsparolen er en fortsettelse av enhetsfrontparolen og arbeiderregjeringsparolen. Den har til hensikt å samle småbønderne, landarbeiderne og de byarbeidere der står utenfor det kommunistiske parti om partiet, eller i det minste å fremkalle et ønske om samarbeide. Dette samarbeide bør lede til regjeringdannelse. Og regjeringmakten skal anvendes til å skaffe arbeiderne og bønderne praktiske fordeler og lettelser, men først og fremst til å bane veien for proletariatets diktatur ved å avvebne borgerklassen, bevebne arbeiderne, ved å svekke den borgerlige stat og styrke arbeidernes organisasjoner. Samarbeidet med småbønderne skal ikke lede til at disse inntrer i det kommunistiske parti, da dette vil medføre at partiet taper sin revolusjonære karakter. Arbeider- og bonderegjeringen skal forberede proletariatets diktatur, og dette skal utøves av det kommunistiske parti.

Den norske delegasjons flertall uttalte, at parolen vilde styrke de opprøstiske elementer innenfor partiet og derfor vekke strid innenfor de kommunistiske partier selv, og skade dem, mens andre partier vilde gavnes. Delegasjonen var betenkelig med hensyn til parolen i sin almindelighet, men i hvert fall var den viss på at virkningene vilde være uheldige i Norge, hvor for øvrig det kommunistiske parti var så sterkt, at veien uten betenkelighet kunde åpnes for den vanlige ministersocialisme. Om parolen ledet til målet, regjeringdannelse, vilde virkningene i Norge nødvendigvis bli rent reformistiske. Det vilde vise sig ganske umulig å få bønderne med på avvebning av borgerskapet, bevebning av arbeiderne, og forberedelse av proletariatets diktatur. Resultatet vilde ikke bli at bønderne i en slik regjeringdannelse gikk med på kommunistenes revolusjonære politikk, men derimot at kommunistene fulgte bønderne i deres reformpolitikk.

I debatten uttalte *Sinovjev* bl. a.: at han visstnok erkjente at der var visse farer forbundet med parolens anvendelse, men frykten skrev sig dog vesentlig fra at man ikke hadde frigjort sig for den tankegang som var nedarvet fra den annen Internasjonale. Han anså parolen for å være en særlig revolusjonær parole, velegnet som kampmiddel mot all reformistisk tankegang. Han fant den norske delegasjons frykt meget overdreven, og anså den vesentlig som et skalkeskjul, bak hvilket delegasjonen dekket reformistiske og halvsyndikalistiske tilbørligheter.

Høglund aksepterte parolen for Sveriges vedkommende, men gav sin tilslutning til den norske delegasjon, hvad angikk dens betenkeligheter med hensyn til parolens anvendelse i Norge.

Alle andre talere gav sin uforbeholdne tilslutning til Sinovjev.

Motstanden mot arbeider- og bonderegjeringsparolen fra den norske delegasjons side hadde til følge at Internasjonalen for Norges vedkommende besluttet at parolen inntil det neste norske landsmøte skulde betraktes, ikke som en utadvent agitasjonsparole, men som et diskusjonstema innen partiet. Denne innrømmelse gjelder dog kun inntil landsmøtet er avholdt, idet beslutning her skal fattes om på hvilken måte parolen skal anvendes i Norge.

Med hensyn til beslutningene i religionsspørsmålet og arbeider- og bonderegjeringspørsmålet henvises til de ordrette referater i „Arbeiderbladet“.

Hvad angår omorganiseringen av Det norske Arbeiderparti, uttalte Internasjonalen sig prinsipielt for den geografiske oppbygning, men stilte samtidig partiet helt fritt med hensyn til den overgangsform som man nu måtte velges.

Den norske delegasjon konstituerte sig umiddelbart efter ankomsten til Moskva. *Falk* valgtes til delegasjonens formann med 3 stemmer. *Scheflo* og *Furubotn* stemte på *Tranmæl*. *Hofmo* valgtes enstemmig til sekretær, efterat *Furubotn* hadde frabedt sig valg. Med hensyn til forhandlingene i delegasjonen henvises til den protokoll som er overlevert centralstyret av delegasjonens sekretær.

Scheflo og Furubotn's innberetning til eksekutivmøtet.

Det norske Arbeiderpartis delegasjon på det utvidede eksekutivmøte i Moskva den 10 juni og følgende dager besød av tre representanter for flertallet: *Tranmæl*, *Erling Falk* og *Rolf Hofmo*, og to representanter for mindretallet: *Furubotn* (fra Ungdomsforbundet) og *Scheflo*. I et konstituerende møte blev *Falk* valgt til delegasjonens formann med 3 stemmer, idet *Scheflo* og *Furubotn* stemte på *Tranmæl*. *Hofmo* blev enstemmig valgt til sekretær, efter at *Furubotn* hadde frabedt sig.

Idet vi henviser til de beslutninger som er offentliggjort fra det utvidede eksekutivmøte og referatene fra debatten, skal vi innskrenke oss til å uttale:

En vesentlig del av eksekutivkomitéens møtetid blev optatt med behandlingen av *det norske spørsmål*. Dette skyldes naturligvis den omstendighet at partistriden i Norge har hatt stor betydning også for partiene i andre land. I Frankrike har *Frossard*-gruppen, som har brutt ut av Internasjonalen, søkt å utnytte centralstyrets beslutning av 21 desember, *Kristianiaforslaget* og hele den agitasjon som førtes for det norske centralstyres flertalls holdning. Innenfor den italienske arbeiderbevegelse har den norske partistrid anrettet en aldeles påviselig skade. Som bekjent vedtok ifjor det italienske socialistparti (*Serattipartiet*) en uttalelse om at det ønsket å gå inn i det kommunistiske parti og dermed bli gjenoptatt i Internasjonalen. Den 4 verdenskongress stilte sig imøtekomende overfor dette ønske og påla det italienske kommunistparti å åpne sine rekker for socialistpartiet. Efter verdenskongressen begynte imidlertid høre fløi i socialistpartiet et flttog mot samlingsforslaget, og det er på det utvidede eksekutivmøte oplyst som en beklagelig kjensgjerning, at deres sterkeste argument i denne kampagne var henvisningen til det norske centralstyres beslutning av 21 desember 1922. På socialistpartiets

landsmøte i vår blev forslaget om samling med kommunistene forkastet med knapt flertall. Det var naurligvis flere årsaker som gjorde sig gjeldende her, men det er dessverre hevet over tvil at den norske partistrid var en av de sterkeste medvirkende årsaker til at Internasjonalens fiender seiret i socialistpartiet i Italia og derved hindret samling av de revolusjonære krefter i Italia. Det fortjener å bemerkes at de elementer som seiret i socialistpartiet og som nu behersker partiets hovedorgan „Avanti“ nyter Mussolinis beskyttelse, mens det kommunistiske parti og dets presse undertrykkes.

Angående den norske partistrids virkninger i Frankrike og Italia henvises for øvrig til referatene av Levys og Rakoscis innlegg på eksekutivmøtet.

Som det fremgår av resolusjonen i det norske spørsmål har eksekutivkomitéen gjort store innrømmelser med hensyn til den praktiske anvendelse av *Internasjonalens statutter* i Norge. Men det kan allerede nu ansees bragt på det rene at en hver *endring* av statuttene i den retning Kristianiaforslaget krever, ligger utenfor mulighetens grenser. Alle Internasjonalens seksjoner med undtagelse av den svenske avviser Kristianiaforslaget, de organisasjonsprinsipper dette forslag inneholder er i strid med det syn kommunistene erhvervet ved sine egne erfaringer gjennom uttallige kamper. Internasjonalen måtte derfor handle i strid med det store flertalls opfatning, hvis den vilde godkjenne Kristianiaforslaget.

En av de viktigste beslutninger som blev fattet på det utvidede eksekutivmøte, var beslutningen om at Internasjonalens avdelinger herefter skal agitere for parolen *arbeider- og bonderegjering*. Imidlertid blev der også i delte spørsmål for Det norske Arbeiderparti gjort en innrømmelse til flertallsretningen. Partiet som sådant kan vente med å opta parolen, inntil den har vært behandlet på førstkomende landsmøte.

Det bør opplyses at på det utvidede eksekutivmøte var flertallet i den norske delegasjon alene om å hevde *prinsipielle* innvendinger mot parolen arbeider- og bonderegjering. Mindretallet i delegasjonen er av den mening, at parolen er en revolusjonær parole, som — fremlagt på den rette måte — vil bli forstått og mottatt med begeistring av de norske arbeidere, bønder og fiskere, og at parolen snarest mulig bør bli godkjent også av Det norske Arbeiderparti.

Resolusjonen i *religionsspørsmålet*, som blev vedtatt i anledning visse tendenser innenfor ledende kretser i det svenske parti, er i full overensstemmelse med den holdning Det norske Arbeiderparti har inntatt i dette spørsmål. Partiets program og hele vår praksis har hatt som rettesnor den historiske materialisme. Det har selvfølgelig ikke kunnet undgås at partiet har skremt fra sig mange religiøse mennesker, som efter sin sociale og økonomiske stilling naturlig sogner til vårt parti. Man bør regne med at partiets og Internasjonalens fiender vil søke å utnytte også eksekutivkomitéens resolusjon i sin skremmeagitasjon. Men om nogen av *den grunn* tar avstand fra resolusjonen, vil det være det mest foraktelige av all opportunisme, en opportunisme som vil tære på partiets moralske ryggrad og gjøre partiet til et ynkelig stemme-fiskeparti.

I *fagforeningsspørsmålet* har eksekutivkomitéen godkjent det standpunkt som har vært hevdet av centralstyrets mindretall. Foruten til resolusjonen i det norske spørsmål kan vi henvisse til den tale som kamerat Lossovsky holdt. Han uttalte bl. a.:

„I Norge har man uten noget resultat i 3 år beveget sig om spørsmålet tilslutning til Den røde faglige Internasjonale. Vi har i temmelig lang tid vært av den mening, at de utsatte den formelle tilslutning bare av rent taktiske grunder. Men det synes ikke å være så. De har forlatt Amsterdam, men til det forestående møte av generalrådet for R. F. I. vil de ikke engang sende en representant til informasjon. Dette betyr at Det norske Arbeiderparti utvikler sig bakover.

Vi har den største omsorg for enheten.

Da tilhengerne av Den røde faglige Internasjonale i Holland ved uravstemning fikk 7500 og motstanderne 6400 stemmer, tilrådet vi det hollandske sekretariat ikke å slutte sig til for å undgå organisasjonens spaltning. Men vilde den norske fagorganisasjons enhet være kommet i fare om der nu hadde vært tilstede i Moskva en delegert fra den norske fagorganisasjon? Det må bestemt erklæres at Det norske Arbeiderparti har begått en stor feil, når det ikke har arbeidet systematisk for Den røde faglige Internasjonale.“

I spørsmålet om *omorganiseringen* av Det norske Arbeiderparti vil Internasjonalen likeså lite nu som før gripe inn med *direktiver*, når bare kravet om individuelt medlemskap oppfylles. Av eksekutivkomitéens beslutning fremgår det imidlertid, at organisasjonsforslaget fra centralstyrets mindretall, som bygger på den geografiske inndeling, er det forslag som stemmer med Internasjonalens omorganisasjonsprinsipper.

I anledning av et krav som blev reist av det svenske parti om at *ungdomsbevegelsen* ikke må optre som „fraksjon“ i stridsspørsmål mellem Internasjonalen og de nasjonale partier, blev det vedtatt en resolusjon som slår fast Ungdomsforbundets selvsagte rett til å kjemp for Internasjonalen.

Om *facismen* holdt Clara Zetkin et foredrag, hvori hun særlig dvelte ved de taktiske problemer som det kommunistiske parti må løse, dersom det skal kunne møte de fascistiske farer. Hun kom herunder inn på bl. a. parolen om arbeider- og bonderegjering. For øvrig henvises til den resolusjon som blev vedtatt.

I spørsmålet „*Mot Dag*“ blev det vedtatt en uttalelse som i første rekke apellerer til den gode vilje hos de partifeller i „*Mot Dag*“ som innehar ledende stillinger i partiet. At „*Mot Dag*“ er blitt en utpreget fraksjonsforening, er nu vel de fleste klar over. Intellektuelle og halvintellektuelle søker gjennom denne forening å øve en innflytelse på partilivet, som de ikke kunde øve ved en normal partivirkosomhet. Dermed er „*Mot Dag*“ blitt et faremoment i partilivet, som man bør være på vakt imot.

Under debatten om det norske spørsmål nevnte den svenske kamerat Fredrik Strøm faren for en *partisplittelse* i Norge. Han fremhevet at skjønt det svenske parti i sitt politiske syn stod nærmere mindretallet enn flertallet i Det norske Arbeiderparti, hadde den svenske partiledelse måttet yde flertallet en viss støtte for om mulig å hindre en splittelse. I den anledning avgav *Scheflo* på vegne av mindretallet i den norske delegasjon en erklæring om, at innenfor den fraksjon han tilhørte var det enighet om, selv om fraksjonen vedblev å være i mindretall, vilde den allikevel ikke bryte med partiet. På vegne av flertallet i delegasjonen avgav Falk en erklæring som fremkalte en samstemmig protest fra møtets deltagere.

Ewert, Tyskland, avgav på vegne av en rekke delegasjoner følgende erklæring:

„Undertegnede delegasjoner tilbakeviser med harme den påstand som representanten for den norske delegasjons flertall, kamerat Falk er fremkommet med, at den norske delegasjon ikke står alene i sin opposisjon i Den kommunistiske Internasjonale, men at dens anskuelse deles av grupper innen alle seksjoner. De undertegnede delegasjoner fordømmer denne kampmetode på det alvorligste og ser i denne erklæring som også i den skjulte trusel om partisplittelsen en provokasjon, som på den mest avgjorte måte vil bli tilbakevist av den norske arbeiderklasse.“

Hans erklæring var undertegnet av følgende lands delegasjoner:

Den tsjekkoslovakiske, den østerrikske, den franske, den sydamerikanske, den italienske, den schweiziske, den finske, den sydafrikanske, den etniske, den litauiske, den spanske, den hollandsk-indiske, den polske, den jugoslavaniske, den bulgarske og tyske.

Ewert fortsetter: vi tilbakeviser videre den påstand, at de opfatninger som flertallet for den norske delegasjon hevder, bør trenge inn i Den kommunistiske Internasjonales ledelse. Det vilde være å skru utviklingen tilbake. Vi er også av den opfatning, at flertallet av de norske arbeidere ikke deler denne opfatning.

Furubotn erklærte som formann i Ungdomsforbundet, at denne organisasjon ser som en av sine viktigste oppgaver å bevare. Det norske Arbeiderpartis enhet og sikre partiets medlemskap i Internasjonalen.

Delegasjonens mindretall ønsker til slutt å minne om den beslutning som blev fattet enstemmig på siste landsmøte, om at Det norske Arbeiderparti loyalt vil gjennomføre alle Internasjonalens beslutninger.

Delegasjonens bemerkninger.

Delegasjonen finner det nødvendig å føie noen bemerkninger til den innberetning som er fremlagt av delegasjonens mindretall, *Scheflo* og *Furubotn*.

Scheflo og *Furubotn* refererer uten kommentar den protest som blev fremlagt av den tyske delegasjon og hvori det sies at Falk hadde truet med partisplittelse. De undlater å referere den uttalelse som *Ewert* kritiserer og undlater å referere den erklæring som Falk senere fremla. Dette til tross for at såvel *Scheflo* som *Furubotn* må forutsettes å være fullt opmerkssomme på, at Falk ikke har truet med partisplittelse og at *Ewerts* erklæring i denne henseende hviler på en misforståelse.

Fremstillingen av begivenhetene i Italia er opsiktsvekkende i sin tendensiøse uriktighet. Der gjøres et forsøk på å velte ansvaret for at det italienske sosialistparti forka-tet samlingen med kommunistene over på det norske partis flertall uten at der overhodet foreligger noget rimelig grunnlag for en beskyldning av denne art.

Man kan til nød se bort fra beskyldningens barnaktighet. Førre kommuniste burde ha de elementære marxistiske grunnsetninger på det rene og burde vite at avgjørende begivenheter i et stort land ikke har sin årsak i en uenighet innenfor Det norske Arbeiderparti. Hele resonnementet kaster et lys over den tankegang som visstnok mange ganger har vært bestemmende for enkelte norske partifellers stillingtagen. Den viser også med all ønskelig tydelighet hvilken forbrytelse det ansees for å være å rette nogen som helst kritikk mot *Scheflos* politiske taktikk.

Alt dette kunde man se bort fra og allikevel fastholde den antagelse at der iallfall foreligger god tro. Imidlertid har eksekutivmøtet i den italienske resolusjon klart og uttømmende fremstillet årsaken til at samlingen ikke kom i stand som følger:

„*For det første*, den fascistiske terror, de ustraffede mord på revolusjonære arbeidere, de utålelige arrestasjoner, og den ubegrensede undertrykkelse og vilkårlighet som hadde knekket motet hos flertallet av arbeiderne. Da de skarpeste angrep var rettet mot kommunistene, er det naturlig at de minst modige av de socialistiske arbeidere undlot å slutte sig sammen med kommunistene.

For det annet: Høire fløi av sosialistpartiet drog fordel av situasjonen og organiserte sig hurtig i en fraksjon som systematisk arbeidet mot sammenslutning med kommunistene.

For det tredje: Den feilaktige taktikk som blev anvendt av det kommunistiske partis centralstyre. Hypnotisert av den tidligere konflikt med kamerat Serratis parti, og dessuten lidende av yderliggående dogmatisme, var Centralstyret ute av stand til å forstå at forholdene i den italienske arbeiderbevegelse radikalt hadde endret sig og at en sammenslutning av alle revolusjonære italienske arbeidere var et spørsmål om liv og død. Til tross for de forpliktelser som Centralstyret hadde påtatt sig på den fjerde verdenskongress, undlot de ikke alene å agitere for foreningen med det italienske sosialistparti, men underminerte og saboterte endog kongressens beslutninger.“

Sinovjew og de øvrige talere angrep på det skarpeste det italienske kommunistparti for dets holdning i den forløpne tid og la den vesentligste del av skylden for at samling ikke var kommet istand på kommunistpartiets egen ledelse.

Centralstyrets stilling.

Centralstyret, som i 6 møter behandlet beretningen og beslutningene, vedtok i møte 1 august med 8 mot 5 stemmer følgende forslag:

«I anledning av delegasjonens beretning fra det utvidede eksekutivmøte uttaler centralstyret:

Den norske delegasjons flertall har optrådt i overensstemmelse med siste landsmøtebeslutninger og i overensstemmelse med de instruksjoner som centralstyret gav delegasjonen før eksekutivmøtets avholdelse.

Med hensyn til arbeider- og bonderegjerings spørsmålet hadde centralstyret ikke på forhånd anledning til å ta stilling, da innstilling ikke var utsendt, og om religionsspørsmålet visste man ikke engang at det skulde behandles. Centralstyret godkjenner på disse punkter fullt ut delegasjonens flertalls holdning.»

Centralstyrets mindretall stemte for godkjennelse av delegasjonens mindretalls holdning på eksekutivmøtet.

I samme centralstyremøte hvor delegasjonens beretning sluttbehandles, blev man enige om så snart som mulig å få sammenkalt landsstyret til behandling av beretningen og beslutningene. Flertallet og mindretallet fremla dessuten hvert sitt forslag til uttalelse angående eksekutivkomitéens beslutninger. Disse forslag besluttetes omsendt landsstyrets medlemmer.

Partidiskusjonen.

Suspensjonen av Thornæs og Jeanette Olsen.

Efter eksekutivkomitémøtet begynte igjen den åpne partidiskusjon. Den blev nu ført på en mere bitter og hensynsløs måte enn nogen gang før. Eksekutivmøtets arbeider- og bonderegjeringsparole og religions-resolusjon blev mottatt med forbauselse og indignasjon av mange partifeller. Ikke bare av de som tidligere hadde tilhørt flertallet, men også av mange mindretallstilhengere. Det var vel også dette som skapte den desperate stemning som fra nu av behersket de ledende innen mindretallet. Arbeider- og bonderegjeringsparolen blev behandlet på offentlige møter og stevner, og resolusjoner blev vedtatt. En enstemmig beslutning i centralstyret om at spørsmålene først måtte behandles av de ansvarlige partiorganisasjoner og på partimøter, hjalp lite.

Den tilspissede og sterkt personlige form for diskusjonen kulminerte med en artikkel av Thornæs i «Ny Tid», hvor Tranmæl karakteriseres som provokatør og klasseforreder og et åpent brev fra Jeanette Olsen, hvori Tranmæl beskyldes for å være et redskap i fascistenes hender. I den anledning vedtok centralstyret følgende forslag:

«Den måte partistriden i den siste tid har vært ført på truer med å gjøre Det norske Arbeiderparti politisk maktesløst. Partiets centralledelse bekjempes med alle midler, og skal centralstyret kunne utrette *noget* positivt arbeid, må den organiserte kamp som nu føres mot det, både åpent og underjordisk, stanses, ellers går partiet sin oppløsning i møte.

Det er en ubønhørlig nødvendighet at en strid innenfor et parti føres på kameratslig grunnlag og med tillit til partifellenes ærlige revolusjonære sinnelag. De groveste og helt utilgivelige forsyndelser mot denne enkle partiplikt forekommer i «Ny Tid» for tirsdag den 28 august, hvor redaksjonen beskylder Martin Tranmæl for provokasjon og klasseforrederi, og i et åpent brev fra Jeanette Olsen til Tranmæl, trykt bl. a. i «Arbeidet», «Klassekampen» og «Arbeiderbladet», som sikter Tranmæl for å være et redskap for fascismen i Norge.

For å sette en stopper for den slags trafikk beslutter centralstyret å suspendere «Ny Tid»s redaktør, K. O. Thornæs, og fru Jeanette Olsen fra partiet i et tidsrum av seks måneder. Suspenderingen trer i kraft straks og de betragtes begge fra idag av som midlertidig uttrådt av Det norske Arbeiderparti.

Hensynet til partiet må i alle tilfelle gå forut for personlige hensyn. Centralstyret er derfor bestemt på ikke å vike tilbake for videre skritt om det skulde vise sig nødvendig.»

Centralstyrets mindretall stemte for følgende forslag:

«Mindretallet protesterer mot den lite organisasjonsmessige måte denne sak er behandlet på. Uten at forslaget om suspensjon var opsatt på dagsordenen og utlagt for centralstyrets medlemmer blev denne viktige sak presset frem til øieblikkelig avgjørelse. Uten at vedkommende partiavdelinger og partifeller hadde fått anledning til å uttale sig blev suspensjon besluttet. Centralstyrets flertall nektet enhver utsettelse.

Mindretallet beklager den tilspissede personlige form som fra begge

fraksjoners side anvendes i partidiskusjonen. Ikke minst «Arbeiderbladet» driver en hensynsløs nedrakningstrafikk overfor mindretallets menn. «Arbeiderbladet»s redaktør og hans fraksjonsfeller har derfor ingen rett til å beklage sig over personlige angrep.

Mindretallet vil gjøre alt for at partidiskusjonen kan bli ført på en saklig og organisasjonsmessig forsvarlig måte, men dette opnåes ikke ved at centralstyrets flertall ensidig beskytter sine egne og slår ned på sine motstandere.

Mindretallet kan derfor ikke stemme for det foreliggende forslag.»

Trondhjems Arbeiderparti og Narvik Arbeiderparti bøiet sig begge — formelt og under protest — for centralstyrets beslutning om suspensjonen.

Landsstyremøtet i september.

Landsstyret var sammenkalt til lørdag 22 september og varte i tre dager til mandag 24.

Behandlingen av eksekutivkomitémøtets beslutninger resulterte i følgende forslag, som blev omsendt avdelingene og forelagt landsmøtet:

Arbeider- og bonderegjeringsparolen.

Landsstyrets flertalls forslag.

Det er en åpenbar forskjell mellom Internasjonalens parole om arbeider- og bonderegjering og den måten, denne parolen er blitt lansert på i Norge.

Det er Internasjonalens hensikt at en arbeider- og bonderegjerings vesentligste oppgave skal være å avvebne borgerskapet, bevebne arbeiderklassen og forberede arbeidernes og arbeiderbøndenes rådsdiktatur. Men samtidig advarer Internasjonalen for den nærliggende fare for at parolen skulde bli anvendt til styrkelse av de opportunistiske tendenser i partiene eller til parlamentarisk alliansepolitikk.

De som har forsøkt å tilpasse parolen her i Norge har falt for denne fare, idet de har fremhevet at veien til arbeider- og bonderegjeringen går gjennom manøvreringen med de borgerlige partier.

Landsstyret er av den opfatning at Internasjonalens parole er av aktuell betydning, særlig i store deler av Tyskland, det mener også at parolen under en bestemt revolusjonær situasjon vil kunne komme til å bli aktuell i Norge, og det ligger helt i linje med partiets arbeide å prøve å skape forutsetninger for en slik situasjon. Men landsstyret er også av den opfatning at agitasjonen for en arbeider- og bonderegjering som situasjonen og partiforholdene for tiden ligger an i Norge vil innvarsle en sosialdemokratisk overvurdering av parlamentarismen, og der er fare for at utviklingen vil lede til den sedvanlige ministersocialisme. Landsstyret fraråder derfor på det alvorligste at arbeider- og bonderegjeringsparolen for nærværende finner anvendelse i Norge. Da partiets kamp alltid går ut på å erobre den politiske så vel som den økonomiske makt, er det klart at også arbeiderklassen må tilstrebe overtagelse av regjeringmakten. Men betingelsen for at en slik regjering kan være i stand til å tjene det arbeidende folks interesser er at den kan støtte sig til reelle

maktorganer, et sterkt, målbevisst, kommunistisk parti og sterke økonomiske organisasjoner blandt de arbeidende befolkningslag. En arbeider- og bonderegjering, som er et resultat av politiske parlamentariske forbindelser med borgerlige eller halvborgerlige partier fører til stråmannskap for borgerskapet, og kan bli en sprengkile i arbeiderklassen istedenfor en svekkelse av borgerpartiene. Det agitasjons- og opplysningsarbeid som partiet hittil har drevet med gode resultater bør fortsettes og styrkes i den hensikt å øke forståelsen av og sympatien for kommunismen blandt landarbeidere, småbønder og fiskere og så langt gjørlig er, samle disse befolkningslag i partiet.

Partiet vil alltid opptre til fordel for det arbeidende folks interesser, uansett hvorvidt de befolkningslag det gjelder har sluttet seg til partiet eller ikke. Dette gjelder i like høy grad partiets parlamentariske politikk som kommunistenes holdning med hensyn til kooperasjonen, småbruker- og fiskerlag og andre lignende organisasjoner.

I henhold hertil foreslår landsstyrets flertall — Oscar Torp, Einar Gerhardsen, Martin Tranmæl, Edvard Bull, Thina Thorleifsen, Alfred Madsen, Harry Nilsen, Ole O. Lian, Magnus Johansen, Johan Bratvold, Ole Moen, Rudolf Kanestrøm, John Aalberg, Gitta Jønsson og Konrad Knudsen:

Parolen om arbeider- og bonderegjering kan ikke utstedes som aktuell politisk parole i Norge.

Mindretallets forslag.

Olav Scheflo, Kristian Kristensen, Emil Stang, Martin Strandli, Peder Furubotn, Ottar Lie, Eugene Olausen, Joh. Skjelfjord, Ole Fremo, Ole Øisang, I. B. Aase, Gustav Sundby og Hjalmar Pedersen foreslår:

Det norske Arbeiderparti slutter seg helt og fullt til parolen om arbeider- og bonderegjering, som de betrakter, ikke som et spørsmål om parlamentariske kompromisser, men et aksjonsprogram for den politiske massebevegelse. Det som skiller arbeidere, fiskere og bønder, er ubetydelig mot de store fellesinteresser som burde binde dem sammen i kampen mot kapitalistklassen. Å vinne bøndene og fiskerne for denne kamp er den største politiske oppgave som nu påhviler Det norske Arbeiderparti. Vi må følge den vei som Internasjonalen har pekt på: gjennom enhetsfront og samlet kamp for felles interesser, frem til revolusjonær arbeider- og bonderegjering.

Centralstyret pålegges å våke strengt over at arbeider- og bonderegjeringsparolen ikke blir misbrukt til opportunistisk politikk av partiets representanter i Stortinget. Centralstyret skal om nødvendig trekke tilbake tingmenn som måtte føre opportunistisk politikk.

Religionsresolusjonen.

Flertallets forslag.

Eksekutivmøtet har vedtatt en resolusjon, som pålegger førende kommunister å være ateister og på en forsiktig måte propagandere ateisme. Motiveringen er, at ateisme er en nødvendig bestanddel av en kommunistisk verdensanskuelse, og at arbeidet for den proletariske revolusjon

fremmes ved en ateistisk propaganda. Tankegangen er umarxistisk. Marx og hans nærmeste etterfølgere hevder, at hele samfundets overbygning, de religiøse anskueser og institusjoner endres som en følge av, at produksjonsforholdene og de økonomiske livsvilkår endres. Derimot mener de ikke at revolusjonære resultater kan opnåes ved ateistisk propaganda.

Arbeiderklassen i en rekke land står i denne tid oppe i alvorlige og tilspissede sociale kamper. En samling av de brede masser av arbeidere og arbeiderbønder er under disse omstendigheter av vesentlig betydning. Den nye religionsparole er ikke aktuell og vil bidra til å avlede de brede befolkningslags interesser fra det kommunistiske parti og fra de vesentlige realiteter i den revolusjonære klassekamp.

Partiet bør derfor ikke opta en ateistisk eller antireligiøs agitasjon. Derimot vil selvsagt partiet og alle kommunister som hittil bekjempe de religiøse fordommer og de religiøse organisasjoner og bevegelser som står på den borgerlige stats og kapitalismens grunn, og som i realiteten er en hindring for og en fiende av arbeiderklassens sociale revolusjon.

Landsstyrets flertall, de samme 15, foreslår derfor:

Det utvidede eksekutivkomitémøtes resolusjon om religionsspørsmålet kan ikke godtas.

Mindretallets forslag.

Mindretallet, de samme 13, undtatt Øisang og Skjelfjord, foreslår:

I anledning av eksekutivkomitéens resolusjon i religionsspørsmålet vil Det norske arbeiderparti uttale: Herefter som hittil står vårt parti åpent for enhver ærlig og klassebevisst arbeider, uansett om han er religiøst interessert eller ikke. Men det sier sig selv, at vårt parti herefter som hittil, og mere enn hittil, må virke blandt arbeiderne for en livsanskuelse som er fri for alle religiøse dogmer, fordommer og overleveringer. Dette som er en selvsagt plikt for ethvert revolusjonært parti, er det Internasjonale forlanger i sin resolusjon om religionsspørsmålet.

Øisangs og Skjelfjords forslag.

Eksekutivkomitéens religionsresolusjon bør ikke foranledige nogen konflikt mellom Internasjonale og Det norske Arbeiderparti. Vi er ikke enige i parolen og mener at den vil skape et motsetningsforhold mellom de brede arbeiderlag og vårt parti. Vi henstiller derfor til Internasjonale å ta den op til ny behandling.

Stillingen til Den røde faglige Internasjonale.

Flertallets forslag.

For at fagorganisasjonen så effektivt som mulig kan virke for de brede arbeidermassers interesser og kan bli stillet i klassekampens tjeneste, er det en av partiets viktigste oppgaver å støtte arbeidet for å radikalisere og styrke fagbevegelsen med særlig sikte på dens opbygning etter klassemessige og produksjonslinjer. Partimedlemmer i fagforeningene bør i spørsmål av prinsipiell betydning opptre ensartet og i overensstemmelse med partiets grunnsetninger. Betingelsen for at dette skal kunne skje er, at partiet selv vinner i indre enhet og øket organisasjonsmessig styrke, og at samarbeidet med Landsorganisasjonen opprettholdes og styrkes.

Landsorganisasjonen må fortsette samarbeidet med Den røde faglige internasjonale og av ytterste evne støtte kravet om at de russiske fagforbund optas i de internasjonale faglige organisasjoner. Dermed vil man bidra til å skape grunnlag for internasjonal faglig enhet. Som forholdene ligger an innenfor fagorganisasjonen i Norge og under henvisning til at fagkongressen har besluttet å utrede spørsmålet om Landsorganisasjonens stilling til R. F. I. finner centralstyret for tiden ikke å kunne kreve at Landsorganisasjonen innmeldes i Den røde faglige Internasjonale.

Mindretallets forslag.

De fagorganiserte partimedlemmer pålegges å arbeide energisk innenfor sine fagorganisasjoner for tilslutning til Den røde faglige Internasjonale. For at dette arbeid ikke skal skade den faglige enhet, men tvertimot virke samlende, må partiet — i stadig samarbeid med Den kommunistiske Internasjonale — nøie påse, at arbeidet drives klokt og planmessig.

Internasjonalens statutter.

Flertallets forslag.

Internasjonalen har som foreløbige innrømmelser i det vesentlige imøtekommet de krav som landsmøtebeslutningene stillet med hensyn til det organisasjonsmessige forhold mellom Internasjonalen og det norske parti. Innrømmelsene gjelder dog bare inntil neste verdenskongress. De endringer i Internasjonalens statutter som den norske delegasjon foreslo i overensstemmelse med landsmøtets beslutninger, blev nedvotert. Spørsmålet kommer derfor op på neste verdenskongress.

I henhold hertil foreslår landsstyrets flertall, 15 medlemmer:

«Under henvisning til foranstående og siste landsmøtes beslutning fremmes de nødvendige endringsforslag til den 5. verdenskongress.»

Mindretallets forslag.

Internasjonalen har som foreløbige innrømmelser i det vesentlige imøtekommet de krav som landsmøtebeslutningene stillet med hensyn til det organisasjonsmessige forhold mellom Internasjonalen og det norske parti.

Innrømmelsene gjelder dog bare inntil neste verdenskongress. De endringer i Internasjonalens statutter som flertallet i den norske delegasjon foreslo i overensstemmelse med landsmøtets beslutning, blev praktisk talt enstemmig nedvotert. Hensynet til partiets og Internasjonalens enhet og slagkraft står for oss som det avgjørende.

En del av partiets medlemmer og den overveiende del av deltagerne på møtet i den utvidede eksekutivkomité synes imidlertid å ha den fullstendig feilaktige opfatning, at den fraksjon som fikk flertall på siste landsmøte, ønsker å bryte med Internasjonalen. Den partistrid som nu føres, øker bitterheten og utdyper misforståelsene så vel innenfor partiet som i forhold til Internasjonalen. Her må en endring til. Tiden maner til offervilje. Også vilje til offer, når der er spørsmål om å gi avkall på å fremme særmeninger som flertallet innenfor Internasjonalen ennu ikke

finner tjenlige til anvendelse. Hvad det nu gjelder er å samle alle partifeller for å løse de praktiske arbeidsopgaver.

Landsstyrets mindretall, 13 medlemmer, innbyr i henhold hertil landsmøtet til å fatte følgende beslutning:

«De av den norske delegasjons flertall fremsatte forslag til endringer i Internasjonalens statutter søkes ikke fremmet på den 5. verdenskongress.»

Landsmøtet besluttet innkalt til fredag 2 november, for bl. a. å ta stilling til eksekutivens beslutninger og suspensjonen av Thornæs og Jeanette Olsen.

I anledning av centralstyrets beslutning om suspensjonen av Thornæs og Jeanette Olsen vedtok landsstyremøtet følgende forslag:

1.

„Centralstyrets beslutning om suspensjon av Thornæs og Jeanette Olsen godkjennes.“

2.

„I anledning av den partistrid som har pågått og pågår, vil landsstyret uttale:

Det pålegges partifeller å føre diskusjon om partispørsmål på en saklig måte og i en kameratslig tone. Mistenkeliggjørelser og forsøk på å sette mindreverdighetens stempel på partifeller må fordømmes på det skarpeste.

Centralstyret har ikke bare rett, men plikt til å gripe inn overfor partifeller som utslynger ugrunnede beskyldninger mot medlemmer eller partistitusjoner.

Landsstyret vil opfordre partipressen til å begrense partidiskusjonen i sine spalter, således at denne ikke tar en så bred plass at den skader det praktiske partiarbeide og kampen for de utadvendte arbeidsopgaver. Partidiskusjonen bør mest mulig føres innenfor organisasjonens ramme. I alle tilfelle må det anses utilbørlig å trekke frem partistridsspørsmål på offentlige møter.

Når der optas diskusjon om spørsmål som der er meningsforskjel om, bør der såvel i pressen som på partimøter være maktpåliggende å la de forskjellige opfatninger komme til orde. Bare på den måte kan medlemmene settes i stand til å gjøre sig op en personlig begrunnet mening, og således treffe det valg som partiet er tjent med.“

Mindretallet stemte for følgende forslag:

Landsstyret uttaler sin skarpeste misbilligelse over den personlige måte hvorpå partistriden har vært drevet såvel fra flertallsfolk som fra mindretallsfolks side, og pålegger alle partifeller herefter å gå til en uomtvistelig endring i både den muntlige og skriftlige debattmåte.

For å søke frembragt en forsoning mellom de stridende fraksjoner og således opnå den nødvendige arbeidsro som partiet nu så hårdt tiltrenger under sin kamp mot arbeiderklassens fiender, vil landsstyret slå en strek over de misgrep som i denne sak hittil er gjort fra begge sider.

Man ophever derfor suspensjonen av Jeanette Olsen og Thornæs.“

Under diskusjonen om ovennevnte sak forlangte Scheflo og en del andre av mindretallet tilført protokollen at de ønsket å henvise til mindretallets erklæring på landsstyremøtet i januar, om at de ikke vil gå ut av partiet. Disse stadige troskaps erklæringene fra mindretallslederne setter utstederne i det rette lys etter det som senere er hendt.

Foran novemberlandsmøtet.

Så stod vi igjen midt oppe i en kort, men hissig kamp om landsmøte-mandater. Aldri før i partiets historie har vel interessen vært så stor som denne gang, og sjelden har vel noe spørsmål blitt diskutert så grundig i alle organisasjoner som de viktigste spørsmål foran dette landsmøte. Det blev snart klart for alle at landsstyreflertallet også denne gang skulde gå av med seiren, og at de tross onde spådommer kom igjen adskillig sterkere end sist.

Midt under kampen foran landsmøtet blev der i partipressen offentliggjort et brev fra eksekutivkomitéen til partiets medlemmer. Brevet hadde følgende ordlyd:

Ærede partifeller.

De nuværende ledere av flertallet i Det norske Arbeiderpartis centralstyre har uten å konferere med Komintern innkaldt ekstraordinært landsmøte til 2 november 1923 for å behandle de uoverensstemmelser som hersker mellom disse ledere og Den kommunistiske Internasjonale. Alt tyder på at mange av disse ledere arbeider direkte for en spaltning av eders parti og for et brudd med Den kommunistiske Internasjonale. Den som kjenner forhistorien til de nuværende innre kamper, kan ikke verge sig mot dette inntrykk. Ingen av dere må glemme at de nuværende førere for flertallet, med Bull og Falk i spissen, allerede foran det siste landsmøte i Kristiania fremsatte et forslag som betydde brudd med Den kommunistiske Internasjonale, og det var bare trykket fra de norske arbeidere som den gang tvang disse førere til å oppgi sin åpenbare spaltningsspolitikk. De erklærte spaltningsspolitikkere er siden blitt maskert. Nu tror de øieblikket er kommet til igjen å drive tingene frem til spaltning.

Bull, Falk og dessverre vår partifelle Tranmæl hevder at Den kommunistiske Internasjonale har feilet i tre punkter: 1. I spørsmålet arbeider- og bonderegjering. 2. I religionsspørsmålet og 3. I spørsmålet om forholdet til Den røde faglige Internasjonale.

1. Arbeider- og bonderegjering.

Den kommunistiske Internasjonale har besluttet å utgi parolen: Arbeider- og bonderegjering. Alle Internasjonalens partier (48 i tallet) har mottatt denne parole med glede og kan alle de notere forskjellige politiske resultater på dette område. Alle sosialdemokratiske partier i Den 2 Internasjonale står tennerskjærende overfor denne parole fra Den kommunistiske Internasjonale, fordi de har forstått at parolen baner vei for kommunistene til de bredeste masser av arbeidere og bønder. Nu kommer Falk og Bull og dessverre og-å partifelle Tranmæl, og erklærer at denne parole kan være god for hele verden, med en enkelt undtagelse: I Norge er den for nær-

værende ikke akseptabel. Og ikke nok med det, de erklærer at vedtagelsen av denne parole i Norge vil bety en socialdemokratisk overvurdering av parlamentarismen og en fare for almindelig ministersocialisme.

Kamerater, tenk en gang på dette: Hvorfor skulde denne parole ikke være anvendelig i et land som Norge? Det norske parti teller bare ca. 60 000 medlemmer. Småbønder og de middelstore bønder utgjør sammen med fiskerne en meget stor del av befolkningen. Den som for alvor vil beseire kapitalistklassen og kjempe frem den proletariske makt, kan ikke forsømme å vinne disse befolkningslag for arbeiderklassens sak. Bare de som vil ha et sneversynt laugsparti, som slett ikke tenker på virkelig å styrte kapitalistklassen og legge statsmakten i proletariatets hender, kan ignorere den oppgave å vinne bønderne og fiskerne. Selvfølgelig kan og må også hos dere bare arbeiderne oppe som hovedfaktor i den socialistiske revolusjon og danne en proletarisk regjering. Men det kan de bare i det tilfelle at de forstår å rive med sig de store masser av småbønder og fiskere i kampen mot rikfolkene, mot utbyggerne, mot bourgeoisiet.

Når Den kommunistiske Internasjonale beskyldes for socialdemokratisk overvurdering av parlamentarismen henviser vi til følgende faktum: Alle-rede i sin motivering av arbeider- og bonderegjeringsparolen på det utvidede eksekutivmøte erklærte Kominterns formann under almindelig tilslutning at den som fortolket parolen i „parlamentarisk“ ånd vilde handle mot ånden i Den kommunistiske Internasjonale.

Den viktigste oppgave for Den kommunistiske Internasjonale består i at kommunistene går ut til massene på landsbygden med arbeider- og bonderegjeringsparolen, at de der skaffer sig tilslutning, driver kommunistisk propaganda blandt de store masser av småbønder for å forberede dem til en felles kamp under ledelse av det revolusjonære proletariat. Alle ådanne elementer, for hvem alle midler er tillatt når det gjelder å sprengte partiet og diskreditere Den kommunistiske Internasjonale, kan fordreie denne parole som det er blitt gjort av mange av førerne for det nuværende flertall i Norge.

2. Religionsspørsmålet.

Det samme gjelder om religionsspørsmålet. Hvordan har denne sak utviklet sig? Foran det utvidede eksekutiv møte optrådte partifelle Höglund med en artikkel som fremkalte almindelig forundring i Den kommunistiske Internasjonale. Enstemmig — mot et par svenske og norske partifeller — vedtok Den kommunistiske Internasjonale en resolusjon, hvori der mindes om kommunismens ABC. Ingen har ment at vi vil støte fra oss de religiøse eller halvreligiøse arbeidere. Kommunisterne vil og må vinne hele arbeiderklassen, også de arbeidere som ennå er organisert i kristelige fagforeninger. At imidlertid den klassebevisste del av arbeiderklassen, og da i første rekke de ledende elementer i vårt parti, må bekjempe de religiøse fordommer og presteskapet er en selvfølgeighet, og man må skamme sig over at man er nødt til å føre et bredt anlagt forsvar for denne sannhet. Vi måtte dessverre slå fast denne selvfølgeighet overfor ledende partifeller fra det norske og svenske parti. Disse partifellers forsøk på å påberope sig Marx i dette spørsmål, er mere enn besynnerlig. Enhver marxist kjenner det ord av Marx, at religion er opium for folket. Vi kommunister krever av *den bor-*

gerlige stat frihet for alle religioner, at myndighetene ikke skal blande sig i trosspørsmål. Men dette betyr på ingen måte at vi vil tillate at man *innenfor rekkene av vort parti* fordummer arbeiderne ved religionståke. Partifeller, les resolusjonen fra Den kommunistiske Internasjonales utvidede eksekutivmøte og dere vil kunne overbevise dere om, med hvilke midler Bull og Falk kjemper mot verdensproletariatets internasjonale organisasjon.

3. *Den røde faglige Internasjonale.*

Det overveiende flertall av de organiserte arbeidere i Deres land er mot den gule forræderske Amsterdam-internasjonale og med liv og sjel for Den røde fagforeningsinternasjonale, for Profintern. Men Bull og Falk, som blir støttet av Lian og Tranmæl, forsøker med alle mulige og umulige midler å holde de norske fagforeninger tilbake fra å slutte sig til Den røde faglige Internasjonale. I det øieblikk, da selve venstre fløi av Amsterdamerfagforeningene arbeider for tilslutning til R. F. I., i en tid da daglig nye fagforeninger i de viktigste av arbeiderbevegelsens lande slutter sig til R. F. I., finnes der blandt dere førere, som kaller sig kommunister, men som arbeider i mot tilslutning.

Hvad er Den røde faglige Internasjonale? Den er den internasjonale sammenslutning av alle faglige organiserte dele av arbeiderklassen, som virkelig står på klassekampens grunn og er beredt til å føre kampen mot kapitalistklassen til ende. Hvilke grunner kan ærlige revolusjonære ha til å holde sig borte fra en sådan internasjonal organisasjon? Intet annet enn smålig diplomati står bak denne politikk, diplomati, som betyr et forræderi mot tanken om den internasjonale samling av den kjempende arbeiderklasse.

4. *„Mot Dag“.*

Den mer enn tvilsomme rolle som høirelementene i Mot Dag-gruppen har spillet i denne sørgelige konflikt, er nu klar for enhver. Falk, som har deltatt høist et par år i arbeiderbevegelsen, som inntil nu ikke på nogen måte har vist sin troskap mot proletariatet, våger å dirigere et gammelt prøvet arbeiderparti, som de allerede har bragt til partisprengningens avgrunn. Vi kjenner og skatter alle partifelle Tranmæl som en gammel medkjemper. Overfor ham har vi alltid vært villig til alle mulige personlige innrømmelser. Men til så tvetydige elementer som Falk og Håkon Meyer har Den kommunistiske Internasjonale den skarpeste mistillit. Det er allerede kommet så langt at vitterlig fremmede elementer har, ikke alene borgerrett i Det norske Arbeiderparti, men endog tar sikte på at få ledelsen. Vil de norske klassebevisste arbeidere fremdeles tåle en sådan nedværdigelse av sitt parti?

5. *Utelukkelsen av partifellene Jeanette Olsen og Thornæs.*

Tranmælgruppen hevder at det innenfor Den kommunistiske Internasjonale er for lite demokrati og en altfor stram centralisme. Imidlertid er Internasjonalsens statutter vedtatt enstemmig av alle kommunistiske partier. To ganger hvert år avlegger ledelsen for Den kommunistiske Internasjonale beretning om sin virksomhet, og våre partier har hittil enstemmig godkjent denne politikk.

Men hvordan er den praksis som er innført av Falk, Bull og desverre også Tranmæl? Det var tilstrekkelig at en veltjent partifelle skrev en skarp

artikkel mot Tramæl for at vedkommende straks og diktatorisk blev utelukket av partiet, uten at det blev gitt ham anledning til å rettferdiggjøre sig. På denne måte bevares ikke, men ødelegges et partis enhet. Slik kan alene de handle for hvem et hvert middel er berettiget i en partistrid. På det siste landsmøte i Kristiania seiret flertallsfraksjonen med bare 2 stemmers overvekt. Det var tilstrekkelig for flertallet til å terrorisere mindretallet og til i virkeligheten å sabotere beslutningen om å gjennomføre alle Internasjonals pålegg.

Partifeller, avgjørelsens time er kommet. Nu gjelder det å vise troskap mot Den kommunistiske Internasjonale og mot tanken om Deres eget partis enhet. Kall Sprengningspolitikkerne til orden. Kall dem til orden, som ikke vil underordne sig den internasjonale proletariske disiplin og som hos dere vil innføre den forræderske annen Internasjonales praksis. Dere må berede Falk og Bull et sådant nederlag, dere må sørge for at de kommer i et så forsvindende mindretall at de betages enhver lyst til å ødelegge et arbeiderparti. Bli ferdig med de opportunistiske elementer i eders parti og koncentrer eders oppmerksomhet på de spørsmål som i dag er hovedspørsmålene for enhver tenkende, ærlig, revolusjonær arbeider, frem for alt på den tyske proletariske revolusjon! I det øieblikk da et av de viktigste partier innenfor Den kommunistiske Internasjonale, det tyske broderparti, fører en kamp på liv og død, faller lederne av det nuværende flertall i eders parti Den kommunistiske Internasjonale i ryggen. De gule socialdemokrater gnir sig i henderne av glede. De borgerlige overøser partifelle Tramæl med lovord, han, som ved sine store villfarelser i den senere tid har latt sig forlede til å drive antikommunistisk politikk.

Partiets enhet for enhver pris! Virkelig troskap mot Den kommunistiske Internasjonale! Med liv og sjel til understøttelse av den tyske proletariske revolusjon! Ned med sprengningspolitikkerne og opportunistene! — Det skal være innholdet av eders landsmøte.

Velg til representanter bare sådanne partifeller som forplikter sig til denne parole. Ta eders partis skjebne i eders egne hender, dette parti som er skapt under trengsel og med nød og med store ofre, dette parti som hittil har kunnet glede sig over stor anseelse innen Den kommunistiske Internasjonale og som man nu forsøker å ødelegge.

Leve det norske broderpartis enhet.

Leve en konsekvent kommunistisk politikk innen den norske arbeiderklasse.

Måtte det norske broderparti bli en sterk og trofast avdeling av Den kommunistiske Internasjonale.

Den kommunistiske Internasjonales eksekutivkomité.

Som man forstår kunde ikke dette ensidige fraksjonsinnlegg få nogen betydning for partimedlemmenes stilling. Det virket helt i mot sin hensikt.

Da valgene var avsluttet kjente man på forhånd hver eneste representants stilling og var fullt på det rene med landsmøtets sammensetning. Flertallet hadde en overvekt på ca. 60 stemmer.

Novemberlandsmøtet.

Det landsmøte som hittil er det mest alvorlige og begivenhetsrike i partiets historie blev åpnet den 2 november. Edvin Høerle møtte som representant for eksekutivkomiteen og Richard Schyller for ungdomsinternasjonalen.

Dagen før landsmøtets åpning var der til Arbeidernes Aktietrykkeri innlevert til trykning en erklæring og et forslag fra Den kommunistiske Internasjonales eksekutivkomité, rettet til landsmøtet. Det blev i korrekturavtrykk forelagt landsstyret som samme dag var samlet til møte.

Det skjebnesvangre dokument var sålydende:

Ærede partifeller!

Enhver avdeling av den kommunistiske Internasjonale er i følge statutterne på den ene side berettiget til å ta del i utformningen av Kominterns beslutninger, men på den anden side er de også forpliktet til å gjennomføre disse beslutninger. Eksekutivkomiteen har å våke over gjennomførelsen av verdenskongressens og de utvidede eksekutivmøters beslutninger og kan ikke fritta nogen seksjon for forpliktelsen til å gjennomføre dem.

Det norske broderparti har foruten representasjonen på verdenskongressene og de utvidede eksekutivmøter rett til to faste representanter i eksekutivkomiteen og sammen med det svenske kommunistparti rett til en representant i eksekutivens presidium. Hvis partiet bare vil gjøre bruk av sin representasjonsrett, så blir ingen avgjørelse truffet i dets spørsmål uten at det selv deltar.

Men de en gang fattede beslutninger fra verdenskongressene eller fra eksekutiven må det norske parti likesom enhver anden avdeling anerkjende som gyldig og utføre så lenge de ikke er blitt endret på statutmessig måte gjennom de internasjonale instanser.

I denne henseende kan der ikke uten svekkelse og desorganisering av hele det internationale kampfellesskap tilkjendes det norske parti nogen undtagelsesstilling. Enten vedblir partiet at være en avdeling av den kommunistiske Internasjonale og oppfyller sine enkle plikter som seksjon eller det stiller sig utenfor den kommunistiske Internasjonales rekke.

Nu dreier det sig konkret om flere viktige beslutninger fra Komintern, som har støtt på motstand hos flertallet av representantene for det norske parti frem for alt om følgende beslutninger:

1. I følge beslutning av den siste utvidede eksekutive skal parolen arbeider- og bonderegjering anvendes av Kominterns avdelinger for ikke bare at muliggjøre mobiliseringen av de proletariske masser, men for også at opnå den nødvendige støtte av de lag av bondeklassen som er undertrykt av kapitalismen og derved forberede grunden til erobringen av makten. Derunder blev uttrykkelig betonet at agitasjonen under dette løsen må konkretiseres i overensstemmelse med forholdene i hvert enkelt land. I anledning av det norske flertals representanters tvil overfor denne parole erklærte eksekutiven at ennskjønt den anser disse betenkeligheter for ubegrundet tar den dem til etterretning og opfordrer partiet til først å gjennomdiskutere alle disse spørsmål overfor de bredeste masser av befolkningen og først når denne diskusjon er avsluttet å fatte beslutning på partiets landsmøte om hvorledes Kominterns parole arbeider- og bonderegjering blir å gjennomføre. Flertallet i eders partis landsstyre foreslår imidlertid nu for partikongressen overhodet ikke å utgi denne parole som en aktuell politisk parole i Norge, ennskjønt

landsstyrets flertall selv må anerkjenne at den kommunistiske Internasjonale ikke krever en opportunistisk, men en revolusjonær anvendelse av denne parole. Eksekutiven må forlange at Det norske Arbeiderparti aksepterer dette overmåde betydningsfulde løsen som en revolusjonær propagandistisk parole også for Norge. Partiet må også ellers gjøre alt for å sprengre den store masse av de arbeidende bønder løs fra deres reaksjonære ledelse og danne enhetsfront med småbønderne.

2. I det siste utvidede eksekutivmøtes resolusjon om religionsspørsmålet erklærtes at det kommunistiske parti „kan og bør ikke forholde sig likegyldig overfor uoplystheden, utvikletheten og overfor den religiøse åndsformørkelse“, men har som plikt „å opdra sine medlemmer ikke bare til å følge et bestemt politisk program, de økonomiske krav og partiets statutter, men også å innpode dem marxismens skarpt avgrensede, fasttømrede verdensanskuelse, av hvilken ateismen utgjør en vesentlig bestanddel.“ Det blev derunder uttrykkelig betonet at den antireligiøse propaganda må drives særlig forsiktig og på en grundig overveiet måte under hensyntagen til de befolkningsslag blandt hvilke den drives. I motsetning hertil erklærer flertallet i Eders partis landsstyre at partiet „ikke skal drive en ateistisk eller antireligiøs agitasjon“ og foreslår for partikongressen å forkaste resolusjonen fra den utvidede eksekutive.

3. I følge den 4 verdenskongres' beslutning er alle partier som står tilsluttet den kommunistiske Internasjonale forpliktet til å gjøre alt hvad der står i deres makt så vel for å hindre en spaltning av fagforeningene som også for å nå frem til fagbevegelsens tilslutning til Den Røde Fagforenings-Internasjonale i vedkommende land. Det norske partis landsstyre erklærer derimot i sit forslag til partikongressen at det ikke for nærværende kan forlange at den faglige Landsorganisasjon tilsluttes R. F. I. I følge fagkongressens beslutning skal spørsmålet om tilslutning til R. I. F. forelegges fagforeningsmedlemmene til almindelig avstemning og det faglige „representantskap“ skal derefter treffe avgjørelsen under hensyntagen til den faglige enhet.

I en slik situasjon hvor det skal vise sig hvor massene står, om de går med eller mot Den røde Fagforeningsinternasjonale, kan kommunistene ikke forbli nøytrale. Det må være en selvfølgelig partiplikt for en enhver kommunist i fagforeningene at stemme for R. I. F. og at drive en energisk og planmessig agitasjon blandt de brede masser for tilslutning. Bare derved er den ensartede optreden fra kommunistenes side på den faglige politiks område mulig som også i følge flertallets erklæring er ubetinget nødvendig. En stor seier for tilslutningen til R. I. F. i Norge vil være av internasjonal betydning.

En slik seier er et velfortjent slag mot de gule klasseforrederere som i Tyskland og andre land gjør arbeiderne vakkende og holder dem tilbake fra kampen.

Internasjonalen har flere gange vist at den gjør alt for å bevare fagorganisasjonens enhet. Når resultatet av uravstemningen foreligger og spørsmålet kommer op til avgjørelse i det faglige „representantskap“, må kommunistene ta sit standpunkt i forståelse med Komintern og Profintern under hensyntagen til resultatet av uravstemningen og fagforeningenes enhet.

4. En del organisatoriske beslutninger av Komintern har også støtt på motstand hos representanterne for flertallet i Det norske Arbeiderparti. Den

kommunistiske Internasjonale har krevet en reorganisasjon av partiet med sikte på overgangen til det individuelle medlemskap for å befeste partiets revolusjonære karakter. Eksekutiven må også nu kreve at denne reorganisering påskyndes. — Om Ungdomsforbundets forhold til partiet blev det i resolusjonen fra den siste utvidede eksekutive erklært at ungdomsorganisasjonen under opretholdelse av organisatorisk selvstendighet står under partiets centralstyres politiske ledelse. Dessuten blev det bekreftet at den kommunistiske ungdom ikke bare har rett, men også plikt til på det ivrigste å befatte sig med alle partiets så vel som den kommunistiske Internasjonales livsspørsmål å diskutere dem og å ta stilling til dem i overensstemmelse med den opfatning man er nådd frem til. I denne forbindelse anmodet den utvidede eksekutive den norske partiledelse om å behandle ungdomsorganisasjonen med forståelse i det den til opdragelsen av sine medlemmer trenger et betydelig mål av åndelig frihet. Siden har flertallet i eders partis landsstyre krevet organisatoriske forholdsregler til disiplinering av Ungdomsforbundet. Eksekutiven vil uttrykkelig uttale at der ikke kan treffes nogen disiplinære eller organisatoriske forholdsregler mot Ungdomsforbundets medlemmer av den grunn at de følger de internasjonale beslutninger og fordi de forsvarer Internasjonalens standpunkt.

Endvidere må eksekutiven gjøre partiets landsmøte opmerksom på følgende tungt veiende omstendighet. Kominterns eksekutiv har til oppgave å verne om hver enkelt avdelings så vel som Internasjonalens enhet og samhold. I tilfelle av differenser eller fraksjonskamper i et parti forekommer det ofte at ledende partifeller av den ene eller den anden gruppe for det meste ut fra følelsesmotiver, enten selv vil demisjonere eller vil utelukke medlemmer av den motsatte gruppe fra partiarbeidet eller endog fra partiet. I slike tilfeller går eksekutivens bestrebelser, overensstemmende med dens plikt, alltid ut på å gjøre det høiere hensyn til partiledelsen gjeldende, og har også hittil i alle slike tilfeller fått ubetinget sanksjon for sin inngripen av de internasjonale kongresser og konferanser selv i slike tilfeller hvor det var nødvendig å annullere allerede formelt besluttede eksklusjoner fordi den i vedkommende fraksjon hadde undgått å søke forståelse med eksekutiven på forhånd. Således har også flertallet i eders partiledelse for ikke lenge siden, uten å søke forståelse med eksekutiven, utelukket fra partiet for 6 måneder to gamle prøvede partifeller på grunn av deres heftige uttalelser i fraksjonsstriden. En sådan fremgangsmåte kan eksekutiven umulig godkjenne. Uten på nogen måte at ville uttale nogen billigelse av ukammeratlig eller ellers upassende optreden i partidiskusjonen må eksekutiven dog kreve at slike konflikter blir undergitt dens prøvelse. Når man nu en gang har en internasjonal ledelse må det være den som under indre partikonflikter, hvor der i partiet selv ikke finnes nogen autorativ upartisk appel- eller forliksinstans, avgjør konfliktsspørsmålene og bekrefter eventuelle disiplinære forholdsregler. Ellers vilde partiautoritetene ikke ha nogen beskyttelse hos Internasjonalen og partiene ingen garanti mot skjebnesvangre spaltninger av tilfældige stemningsgrunner. Eksekutivkomiteen har også i dette konkrete tilfelle, på grunnlag av den rett som tilkommer dem i følge Kominterns statutter, besluttet straks å annullere suspensjonen av partifellerne K. O. Thornæs og Jeanette Olsen.

Eders partikongress skal nu definitivt avgjøre eders forhold til Den kommunistiske Internasjonale. Mange seksjoner av den K. l. har allerede for

lenge siden hevdet at eksekutiven en gang for alle skal kreve en klar avgjørelse av det norske parti om det virkelig vil være vort internasjonale kamffellesskap tro eller om det heller vil stille sig utenfor Den kommunistiske Internasjonales rekke. Eksekutiven har ventet tålmodig og ved ethvert tilfelle av meningsforskjell forsøkt ved imøtekommenhet og indrømmelser i mange aktuelle spørsmål til slut å vinne det norske broderpartis flertall for den kommunistiske linje. Gjennem denne imøtekommenhet synes imidlertid en del av de ledende partifeller inden partiflertallet bare å være blitt opmuntret i sin sabotasje av den K. l.s beslutninger overhodet og synes nu allerede direkte å være rede til et brudd med Den kommunistiske Internasjonale. Slike motstandere av den kommunistiske Internasjonale vil sikkerlig overhodet ikke gå lenge sammen med den revolusjonære arbeiderklasse. Lignende motstandere hadde vi årene 1919—20 også i Tysklands uavhengige socialdemokratiske partis rekke: de styret heller hen mot partiets spaltning end å marsjere sammen med Den kommunistiske Internasjonale til kamp mot kapitalismen. Vi erklærte i Halle like overfor disse folk: Eders vei vil til sist føre til høiresocialistene! De protesterte den gang kraftig mot denne forutsigelse, men to år efter var de allerede definitivt anbragt i høiresocialistenes skjød. Levi fra det kommunistiske parti i Tyskland og Frossard fra det franske borgerparti var også begge for store til å underordne sig den internasjonale partidisciplin, begge kritiserte også med tilsynelatende radikalrevolusjonære argumenter Den K. l.s ledelse — og hvor er de nu?!

I følge den naturlov at fremmede elementer falder fra vil sådanne eksempler uten tvil også forekomme i den norske revolusjonære arbeiderklassens bevegelse. Det det gjelder er imidlertid — og bare det er nu viktig — om flertallet av de ledende kamerater i det norske parti allerede nu forstår å skjelve utglidningens retning fra den virkelige revolusjonære kamplinje.

Den kommunistiske Internasjonale står i dette øieblik sammen med vor høit fortjente tyske avdeling midt oppe i store avgjørende kamper i Mellem-Europa. Dette gjør nu hos de vaklende elementer i vore rekke lysten til å desertere serlig sterkt følelig. En avgjørelse mot Den kommunistiske Internasjonale er en lett sak for dem, kampen i trofast forbund med den er vanskelig. Velg veien, kamerater: for eller mot Den kommunistiske Internasjonale! Enhver av eder skal imidlertid være sig bevisst at en avgjørelse mot Den kommunistiske Internasjonale nu samtidig betyr et forræderi mot den tyske revolusjon.

Eksekutiven vil intet brudd med Det norske Arbeiderparti, den vil tvert imot fjerne enhver mulighet for et brudd. Med det for øie forelegger eksekutiven for partikongressen til vedtagelse følgende forslag:

Eksekutivkomitéens forslag.

Partikongressen tar avstand fra enhver vedtagelse av beslutninger som står i motstrid med Den K. l.s beslutninger; partiet har når det gjelder å gjøre sine meninger gjeldende på verdenskongressene og hos Den K. l.s ledelse at gjøre bruk av sine internasjonale statuttmessige rettigheter og er forpliktet til loyalt å utføre de gjeldende beslutninger fra kongressene og Den K. l.s eksekutivkomité. I partienhetens interesse fastslåes at ingen suspen-

sjoner eller eksklusjoner av partiet må foretas uten å forelegge spørsmålet for eksekutiven til prøvelse og avgjørelse.

Eksekutiven har besluttet:

Hvis dette forelegg fra eksekutiven blir forkastet av flertallet på partiets landsmøte så er disse delegerte dermed uttrådt av Den kommunistiske Internasjonale.

I dette tilfelle vil Den kommunistiske Internasjonale bare betrakte den del av Det norske Arbeiderparti som sin norske avdeling som ikke godkjenner den avgjørelse som partikongressens flertall har truffet.

Eksekutiven opfordrer alle representanter på landsmøtet, som i Den kommunistiske Internasjonales rekke vil kjempe for den sociale revolusjon, alle som holder partiets enhet og den kjempende arbeiderklassens internasjonale høit som den første betingelse for dens seier, at stemme for eksekutivens forslag.

Moskva, 28. oktober 1923.

Den kommunistiske Internasjonales eksekutivkomité.

Efter at dette dokument var fremlagt blev det klart for alle hvad resultatet måtte bli. Hvis ultimatumet blev opretholdt, kunde sprengningen av partiet ikke undgås. Landsmøtets flertall besluttet derfor på et særmøte å rette en inntrengende henstilling til eksekutivkomiteens representant om å trekke ultimatumet tilbake. Høerle fremla da følgende erklæring og forslag:

„Kamerat Tranmæls krav om at Eksekutivens forslag og erklæring skal taes tilbake er ensbetydende med et krav om at Komintern skal avstå fra prinsippet om en central ledelse av verdenspartiet.

For allikevel å vise kameratene av det norske partis flertall den ytterste imøtekommenhet og for å bevise de revolusjonære arbeidere i Norge, at Den kommunistiske Internasjonale på ingen måte vil tilintetgjøre Det norske Arbeiderpartis ansvarlige selvstendighet, men tvertimot gjøre alt for å bevare Det norske Arbeiderpartis enhet på basis av de kommunistiske grunnsetninger, foreslår jeg:

Landsmøtet tar avstand fra å fatte nogen beslutning, som står i motsetning til Kominterns beslutninger. Det nedsetter en kommisjon som består av en forholdsmessig representasjon for flertall, mindretall og centrum, som under forsete av Eksekutivens representant oppstiller et konkret arbeidsprogram som fastslår den måte og de midler hvorved K. I.s almindelige politiske linje skal anvendes i Norge.

For endelig å bilegge partistriden skal eksklusjoner og disiplinærforanstaltninger på grunnlag av politiske motsetninger bare foretas efter overenskomst med K. I.s Eksekutivkomité.“

Tranmæl meddelte efter dette, at alle som tilhørte flertallet vilde sette pris på at der fremkom et forslag som uttrykte virkelig vilje til å komme til en løsning av de spørsmål striden står om. Men det forslag og den erklæring som kamerat Høerle her har referert, er bare en omskrivning av det som tidligere er fremlagt. Det foreligger i ultimatumets form og kan ikke opfattes som et ærlig forsøk på å komme til en løsning. Forslaget kan derfor heller ikke godtas av det flertall som er til stede på landsmøtet. Han fremsatte derfor på flertallets vegne følgende forslag:

„I anledning av de krav og de forslag som Eksekutivkomiteen i ultimatumets form har tilstillet Det norske Arbeiderparti uttaler Landsmøtet:

Det norske Arbeiderparti er fast besluttet på å ta saklig begrundet stilling til de spørsmål som foreligger. Det er landsmøtets rett og plikt under ansvar å trekke op linjene for partiets politikk i Norge i overensstemmelse med medlemmenes uttalte vilje.

Eksekutivkomiteen kræver at vi skal gi avkall på denne rett og plikt; derfor kan landsmøtet ikke godta Eksekutivkomiteens ultimatum.“

Der utspant sig nu en beveget og skarp diskusjon. Herunder fremmet Tramæl følgende forslag:

„Så lenge Eksekutivkomiteens ultimatum foreligger anser landsmøtet det helt nytteløst å nedsette nogen forhandlingskommisjon.“

Sent lørdag kveld blev der votert over dette forslag, med det resultat at forslaget blev vedtatt med 163 mot 110 stemmer. Man gikk så med en gang over til hovedvoteringen, idet man stemte alternativt mellem eksekutivkomiteens forslag og det foran refererte forslag, som på flertallets vegne var fremmet av Tramæl. Resultatet av denne votering var at flertallets forslag blev vedtatt med 169 mot 103 stemmer.

Efter voteringen tok Hørnle ordet og avgav følgende erklæring:

Flertallet på partiets landsmøte har forkastet alle enighetsforslag fra eksekutivkomiteen og nektet å gjennomføre lojalt verdenskongressens og det utvidede eksekutivmøtes beslutninger. Disse delegerte har derved stillet sig selv utenfor den kommunistiske Internasjonale. Kominterns E. K. kan fra idag av bare anerkjende som medlemmer av K. I. de medlemmer som på landsmøtet ikke har stemt mot eksekutivkomiteens forslag. Disse forblir i Det norske Arbeiderparti, seksjon av K. I.

Scheflo tok likeledes ordet og erklærte:

På tross av Det norske Arbeiderpartis lover, som fastslår at partiet er en avdeling av den kommunistiske Internasjonale og at partiet skal ledes efter Internasjonalens retningslinjer og paroler, — på tross av siste landsmøtes enstemmige lojalitetserklæring, har 169 representanter på dette landsmøte fattet en beslutning, som for disse repræsentanters vedkommende betyr uttræden av Internasjonalen.

I det mindretallet stiller sig på partilovens grund erklærer mindretallet, at de fra nu av er de eneste representanter for Internasjonalens norske avdeling, Det norske Arbeiderparti.

Idet vi betrakter forhandlingene med den andre fraksjon som ophørt, vil mindretallet fortsette behandlingen av landsmøtets dagsorden og andre partianliggender, som er opstått på grunn av den nye situasjon.

Da landsmøtet blev satt søndag formiddag den 4 november, møtte kun de 169 representanter som dagen forut hadde utgjort flertallet ved voteringen. Følgende forslag eller erklæring blev enstemmig vedtatt av landsmøtet:

Landsmøtet er en enhet, ikke bare en samling av enkeltpersoner. Dets beslutninger er uttrykk for Det norske Arbeiderpartis vilje. Eksekutivkomiteen har derfor ingen rett til å ekskludere landsmøtets flertall som enkeltpersoner fra Den kommunistiske Internasjonale. Eksklusjonen rammer partiet som parti, og dermed er partiet satt utenfor Den kommunistiske Internasjonale.

Landsmøtet beklager og fordømmer den ultimatumspolitik som har

drevet eksekutivkomiteen frem til denne eksklusjon. Men til trods herfor erklærer det, at Det norske Arbeiderparti i full og ubrytelig solidaritet står sammen med de revolusjonære arbeiderpartier i alle land, og at det fremdeles som hittil i alle sine handlinger vil følge de kommunistiske prinsipper og retninger.⁴

Landsstyrets innstilling angående beslutningene på det utvidede eksekutivmøte blev derpå enstemmig vedtatt. Før møtet blev avsluttet besluttedes likeledes å utsende nedenstående oprop til arbeiderklassen i Norge:

Det norske Arbeiderparti har reist klassekampen i Norge og nu i snart hundre år kjempet for arbeidernes sak. I sterkt samhold innad og i klassebevisst solidaritet med broderpartier i andre land har det stadig vært i revolusjonær fremgang mot det endelige mål, arbeiderklassens frigjørelse.

Under sitt medlemskap i den kommunistiske Internasjonale har partiet av al sin kraft vært med på å understøtte den revolusjonære arbeiderbevegelse over hele verden. Som medlem av Internasjonalen har Det norske Arbeiderparti hævdet den indre organisasjonsmessige selvstendighet, som er nødvendig for å bevare partiet som et stort og sterkt masseparti. Det har forfektet sin bestemmelsesrett i den kommunistiske arbeiderpolitikk, som partiet skulde lede i Norge.

Ved å sette et uantagelig, nedværdigende krav i ultimatumets form overfor de meninger som et stort flertall i partiet hævder, har Den kommunistiske Internasjonales eksekutivkomité drevet Det norske Arbeiderparti ut av sine rekker og ekskludert partiet.

Ingen beklager mer enn Det norske Arbeiderparti at det organisasjonsmessige samarbeide med den 3. Internasjonale nu er avbrutt. Men det hverken kan eller vil forhindre partiet i å fortsette sitt revolusjonære arbeide i samarbeide med det kjempende internasjonale proletariat, — et samarbeide som har et sterkere grunnlag enn statutter og medlemskap, nemlig klasse-solidaritetsens og det store felles måls urokkelige grunnlag. Over små meningsforskjelligheter vil Det norske Arbeiderparti alltid rekke hånden til andre lands revolusjonære arbeiderorganisasjoner. Og når det kommer til handling, skal det vise sig at den russiske revolusjon, at det kjempende tyske proletariat, at hele den internasjonale kommunistiske bevegelse kan stole på Det norske Arbeiderpartis revolusjonære evne og vilje.

Her hjemme er forholdene vanskelige. Arbeiderklassen trenges hårdt av brutale arbeidskjøpere. Lockouter iverksettes og lockoutrusler hører til dagens orden. Arbeiderne må gå til forsvarskamp under arbeidsløshet og dyrtid. Titusener er allerede i streik og andre titusener står på terskelen til arbeidsløhet, kastet ut av fabrikkene og verkstedene av arbeidskjøperne.

Klassefeller! Sjelden stod den norske arbeiderklasse overfor hårdere tider, all dri har den i større grad hat bruk for samhold og solidaritet! Bare ved ubrytelig enighet kan den nu vinde sine kamper her hjemme, støtte det kjempende tyske proletariat og styrke den internasjonale arbeiderbevegelse.

I en slik tid er det en forbrytelse å ville splitte partiet. Et hvert forsøk på å bryte enheten må slåes ned, selv om det pynter sig med Internasjonalens navn.

Arbeidere! Kamerater! Slå ring om Det norske Arbeiderparti. Fyll dets rekker! La det stort og sterkt gå usvekket ut av de videre kamper! Da vil

det også kunne gå foran i klassekampen og på kommunistisk grunnlag føre arbeidernes sak frem til seier.

Leve Det norske Arbeiderparti.

Leve den revolusjonære arbeiderklassens internasjonale solidaritet.

For landsmøtet

Ole O. Lian, *Johan Nygaardsvold.*
dirigenter.

Efter novemberlandsmøtet.

Allerede dagen efter landsmøtets avslutning samledes representanter for de forskjellige distrikter til konferanse og planleggelse av det arbeide man stod foran. Kampen skulde nu stå om hver enkelt forening, om hver avis, om hver partiorganisasjon av betydning. Det nystiftede utbryterparti var godt forberedt. Allerede mandag 5 november hadde de sin nye avis færdig. I tusener av eksemplarer blev den sendt landet rundt, til gratis utdeling. Hvor man kom støtte man på bunker av „Norges Kommunistblad“.

Eftersom de forskjellige organisasjoner tok standpunkt, viste det sig at Det norske Arbeiderparti fikk større tilslutning enn selv de mest optimistiske av våre egne hadde ventet. Mindretallet hadde i fuldt alvor gjort regning med å kunne splitte partiet i to like store dele. De blev sørgelig skuffet.

Stor betydning ved avgjørelsen i organisasjonene hadde naturligvis partiavisene på de forskjellige steder. Her hadde mindretallet en stor fordel. Inntil bruddet blev kun 15 av partiets 40 aviser redigeret av flertallstilhengere. De gamle mindretallsredaktører fortsatte efter bruddet, men betraktet det da som en selvfølge at avisene uten videre skulde overgå som organer for det nye parti. Imidlertid skulde det jo ikke bli så liketil for det nye parti å skaffe sig presseorganer. Det blev selvsagt kamp om hver eneste avis. Resultatet av denne kamp var at vårt parti beholdt 29 av de 40 partiavisene og mindretallet 11.

Enkelte av våre organisasjoner blev nesten helt uberørt av splittelsen. Det var således tilfellet med Østfold, Vestfold, Austagder, Vestagder, Rogaland, Møre, Namdalen, Helgeland, Senjen og Drammen. I Hedmark, Vestopland, Buskerud, Telemark og Hordaland, måtte centralstyret, efter konferanse med partifellene på stedet, utnevne midlertidige fylkesstyrer til å vareta partiets interesser i sine respektive fylker og forberede organiseringen av nye fylkespartier. De gamle fylkesstyrer gikk nemlig over til det nye parti uten å sammenkalde fylkesmøter. I samtlige disse fylker er der organisert nye fylkespartier og i alle undtatt Hordaland, har vårt parti beholdt halvparten eller mere av de gamle organisasjoner og medlemmer. Desuten beholdt vi organisasjonen og det alt overveiende antall medlemmer, i Akershus, Sørtrøndelag, Indrøndelag, Nordland og Finmark, samt i bypartiene Kristiania, Kongsvinger, Kongsberg, Stavanger, Haugesund og Tromsø. I Trondenes og Malangen kretspartier tapte vi på de sammenkalte kretsmøter, men har i begge de nystiftede kretspartier allerede adskillig flere medlemmer enn før bruddet. I Gudbrandsdalens kretsparti blev vi også i mindretall og måtte reorganisere partiet. Det eneste fylkesparti som ved årets utløp ikke har tatt stilling er

Sogn og Fjordane. Styret der tilhører mindretallet, men de fleste av foreningene har valgt å bli stående i Det norske Arbeiderparti. Av de enkeltstående bypartier tapte vi i Drøbak, Hamar, Bergen og Trondhjem, men også her er det opprettet nye partier og foreninger.

Vårt partis svakeste punkter etter splittelsen er Bergen, Hordaland, Hamar og Skiensdistriktet. Ellers i landet står partiet sterkt, flere steder endog sterkere enn før splittelsen. Partiaviser har vi i alle landets fylker og byer undtatt Opland, Hordaland og Bergen. Organisasjonsapparatet er allerede utbedret etter skaden det led ved splittelsen. Tilsammenlagt et godt resultat på den korte tid. Et resultat som vidner om interessert arbeide fra de mange trofaste partifeller landet rundt.

